

Sammanfattning

Socialförsäkringsbalken (SFB) är en sammanhållen och heltäckande socialförsäkringslag. Den trädde i kraft den 1 januari 2011 och ersätter ungefär 30 av de tidigare gällande socialförsäkringsförfattningarna. SFB omfattar i stort sett samtliga socialförsäkringsförmåner som administreras av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Aktivitetsstöd och statligt tandvårdsstöd är exempel på ersättningar som inte omfattas av SFB.

SFB är indelad i åtta avdelningar som benämns A till H. Avdelning A innehåller övergripande bestämmelser för socialförsäkringen som helhet. Det är bestämmelser om personkrets, försäkringsskydd och generella definitioner. I avdelning B–G finns bestämmelser om de olika förmånerna. I avdelning H finns vissa gemensamma bestämmelser för de olika förmånerna, bestämmelser om handläggning samt administrativa och organisatoriska bestämmelser.

Föräldrapenningens regler finns i huvudsak i avdelning B i SFB.

Den svenska socialförsäkringen är enligt (SFB) uppdelad i en

- bosättningsbaserad försäkring
- arbetsbaserad försäkring

Den arbetsbaserade försäkringen består av sådana förmåner som är inkomstbortfallsförsäkringar. Den bosättningsbaserade försäkringen består av förmåner som utgör ett grundskydd. Föräldrapenningen är dels arbetsbaserad, dels bosättningsbaserad. Som bosättningsbaserad förmån räknas föräldrapenning på lägstanivå. Som arbetsbaserad förmån räknas föräldrapenning på sjukpenningnivå. Föräldrapenning på grundnivå kan vara antingen arbetsbaserad eller bosättningsbaserad.

Vid gränsöverskridande situationer, till exempel när en person bor eller arbetar utanför Sverige, kan det bli aktuellt att även tillämpa ett annat regelverk än SFB. Det handlar dels om EU:s förordningar, dels om olika avtal om social trygghet med andra länder. Detta beskrivs närmare i kapitel 2 samt i vägledning (2017:1) Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.

När ett barn föds eller adopteras får föräldrarna 240 föräldrapenningdagar var. Det går att avstå upp till 150 dagar till den andra föräldern. De 90 dagar som är förbehållna var och en av föräldrarna är dagar på sjukpenningnivån.

Föräldrapenningen består av 390 dagar med ersättning på sjukpenningnivån, dock lägst 250 kronor per dag, samt 90 dagar med ersättning på lägstanivå, det vill säga 180 kronor per dag. Denna ersättningsnivå gäller för barn som fötts eller adopterats efter den 30 juni 2006.

För varje barn som föds eller adopteras utöver det första barnet får föräldrarna ytterligare 180 dagar gemensamt.

Mamman kan ta ut föräldrapenning från och med 60 dagar före barnets beräknade födelse. Båda föräldrarna kan också före barnets födelse ta ut föräldrapenning vid föräldrautbildningar.

Föräldrapenningen kan tas ut fram till dess att barnet fyllt 8 år eller gått ut det första skolarbetet. För barn som adopteras kan föräldrapenningen tas ut först efter det att föräldrarna fått barnet i sin vård och åtta år framåt. Föräldrapenning betalas dock inte efter att barnet fyllt 10 år. Det gäller för barn som är födda 2013 eller tidigare.

Föräldrar har möjlighet att vara föräldralediga samtidigt med föräldrapenning i 30 dagar under barnets första levnadsår. Försäkringskassan kallar detta samtidiga uttag av föräldrapenning för dubbeldagar.

Antalet dagar på de olika ersättningsnivåerna fördelas jämnt mellan föräldrarna. Föräldrapenning kan beviljas till dess barnet har fyllt 12 år, eller till den senare tidpunkt då barnet slutat femte klass. Det gäller för barn födda 2014 eller senare. Kravet på att vårda barn är anpassat till barnets ålder och utveckling. Föräldrapenning kan bara betalas ut under högst 96 dagar för barn som har fyllt 4 år. För adopterade barn räknas barnet fyllt fyra år från den dag då föräldrarna har fått barnet i sin vård. Det går bara att ansöka om föräldrapenning för retroaktiv tid 90 dagar tillbaka från ansökningstillfället.

Om ett barn har blivit bosatt i Sverige efter sitt första levnadsår får föräldrarna högst 200 dagar med föräldrapenning och har barnet blivit bosatt efter sitt andra levnadsår får föräldrarna högst 100 dagar med föräldrapenning. Om barnet blivit bosatt i Sverige under sitt första levnadsår begränsas däremot inte antalet dagar med föräldrapenning.

Föräldrapenning kan tas ut för hela dagar, men också för tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels dag.

Reglerna om föräldrapenning finns i socialförsäkringsbalken (SFB) och i Försäkringskassans föreskrifter (FKFS).

Föräldrars rätt till ledighet regleras inte i SFB och beskrivs därför inte i denna vägledning. Bestämmelserna om en förälders rätt att vara ledig med och utan föräldrapenningsförmåner finns i föräldraledighetslagen (1995:584). Föräldraledighetslagen tillhör den arbetsrättsliga lagstiftningen. Den nås via www.lagrummet.se.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett stöd för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen och vid utbildning.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis och för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Vägledningen innehåller också en beskrivning av hur man ska handlägga ärenden och vilka metoder som då ska användas för att åstadkomma både effektivitet och kvalitet i handläggningen. Rubriken till sådana kapitel eller avsnitt inleds med ordet Metodstöd.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar och föreskrifter. De är som regel citerade i en ruta som texten före eller efter rutan hänvisar till. Det finns också hänvisningar till allmänna råd, Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden, interna styrdokument, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar. Dessa hänvisningar finns antingen i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar med mera som nämns i vägledningen.

Exempel

Vägledningen innehåller också exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör framför allt hur en ersättning ska beräknas.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktspild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken "Bokmärken" i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enstaka ord och begrepp.

1 Inledning

Föräldrapenning är ett ekonomiskt stöd som föräldrar får i samband med att ett barn föds eller adopteras. Ersättningen ska göra det möjligt för föräldrar att vara hemma med sina barn, såväl kortare som längre sammanhängande perioder, genom att den ersätter en del av en förälders inkomstbortfall vid föräldraledighet.

Föräldrapenningen ska göra det möjligt för både män och kvinnor att kombinera förvärvsarbete med familjeliv.

1.1 Anmälningsskyldighet

11 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning får inte lämnas för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att föräldrapenning ändå bör lämnas.

Syftet med anmälningsskyldigheten är i första hand att Försäkringskassan ska ha möjlighet att kontrollera att den försäkrade uppfyller villkoren för ersättningen. Vidare ska samordning av olika förmåner kunna ske. När undantag från anmälningsskyldigheten kan göras bestäms av i vilka situationer Försäkringskassans behov av kontroller och samordning av förmåner kan anses tillgodosett trots att anmälan uteblivit eller försenats (prop. 1984/85:78 *Förbättringar inom föräldraförsäkringen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen*, s. 75–76).

Den som övergår direkt från föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning till en annan föräldrapenningförmån behöver inte anmäla detta (2 § Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2010:30] om föräldrapenningsförmåner).

1.2 Uppgiftsskyldighet

110 kap. 13 § SFB

Den handläggande myndigheten ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver.

Den enskilde är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk. För sådant uppgiftslämnande gäller även 4 § andra stycket, om inte särskilda skäl talar mot det.

Den som har rätt till föräldrapenning är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av SFB. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete om det inte finns särskilda skäl som talar emot det (110 kap. 13 § andra stycket SFB).

Rättsfall

En förälder fick sänkt SGI, eftersom hon inte skyddat sin SGI, exempelvis genom att vara föräldraledig. Hon hade ansökt om föräldrapenning retroaktivt, men fått avslag på grund av att hon hade lämnat in sin ansökan om föräldrapenning för sent. Föräldern hävdade att hon inte kände till bestämmelsen i 12 kap. 12 a § SFB och att hon fått felaktig information från Försäkringskassan. Kammarrätten i Jönköping konstaterade dels att det inte funnits något hinder för föräldern att lämna in sin ansökan i tid, dels att det är varje enskilds eget ansvar att ta reda på vad som gäller. Den omständighet att föräldrarnas SGI riskerade att påverkas och att hon eventuellt fått felaktig information från Försäkringskassan var inte tillräckligt för att det skulle anses vara sådana särskilt ömmande omständigheter som utgör synnerliga skäl. (KRNJ mål nr 1787–16)

Rättsfall

En förälder fick avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd på grund av att han haft för låg inkomst under en period då han hade varit föräldraledig. Föräldern ansökte om föräldrapenning retroaktivt för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag då ansökan lämnades in till Försäkringskassan och fick därför avslag på sin ansökan om föräldrapenning. Kammarrätten i Stockholm konstaterade att föräldern inte hade varit förhindrad att ansöka om föräldrapenning tidigare. Även om föräldern riskerade att utvisas på grund av hans sena ansökan om föräldrapenning kunde det inte anses vara särskilt ömmande omständigheter. Det fanns därför inga synnerliga skäl. (KRNS mål nr 6260–18).

Nedanstående rättsfall ska läsas med beaktande av de speciella omständigheterna i detta enskilda fall och innebär inte att Försäkringskassans tillämpning ska bli mindre restriktiv, vilket framgår av domsnytt 2017:009.

Rättsfall

En förälder lämnade den andra föräldern. Det hade förekommit våld i relationen. Hon flyttade till en släkting och anmälde ändrad adress, men flyttanmälan tog tid. Av den anledningen fick hon inte ett brev från Försäkringskassan med information om att den andra föräldern återtagit föräldrapenningdagar utan hennes vetskap. Detta ledde till att hon inte kunde ansöka om föräldrapenning i tid, vilket resulterade i att hon inte hade något SGI-skydd under dessa dagar. Förvaltningsrätten ansåg att föräldern lämnat en utförlig förklaring till varför hon hamnat i den aktuella situationen. Hon hade saknat anledning att tro att barnens andra förälder skulle ta tillbaka föräldrapenningdagarna eftersom det var hon som hade tagit hand om barnen under den aktuella tiden. Situationen ansågs därmed så udda och ömmande att förvaltningsrätten ansåg att det fanns synnerliga skäl att bevilja föräldrapenning i efterhand. Kammarrätten i Göteborg gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten (KRNG mål nr. 750–17, domsnytt 2017:009)

2 Försäkrad för föräldrapenning, socialförsäkringsskydd och internationella förhållanden

För att ha rätt till föräldrapenning krävs att föräldern

- är försäkrad i Sverige
- uppfyller villkoren i det svenska socialförsäkringsskyddet
- uppfyller de särskilda förmånsvillkoren.

Föräldern ska som huvudregel uppfylla dessa tre punkter vid varje dag som han eller hon söker om föräldrapenning för (4 kap. 3–4 §§ SFB).

Dessa punkter och dess olika bestämmelser finns i SFB, och de två första punkterna under avdelning A, Övergripande bestämmelser. Bestämmelserna beskrivs i detalj i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*. Alla tre punkterna kan påverkas av internationella förhållanden, och Försäkringskassan kan därför ibland även behöva tillämpa andra regelverk än SFB. Det handlar då i första hand om unionsrätt – förordning 883/2004 och 987/2009 – eller avtal om social trygghet som Sverige har med andra länder. Även de regelverken beskrivs i detalj i vägledning *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal* (2017:1), och alla som arbetar med föräldrapenning behöver därför använda den vägledningen också. Syftet med detta kapitel är att beskriva vad dessa två punkter innebär konkret för föräldrapenning. När du behöver söka ytterligare stöd i vägledning *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal* (2017:1) finns tydliga hänvisningar dit.

De två första punkterna ovan i SFB beskrivs nedan i avsnitt 2.1 och i avsnitt 2.2. Förmånsvillkoren för föräldrapenning beskrivs i kapitel 3–7. Vad internationella förhållanden kan få för konsekvenser för föräldrapenning beskrivs nedan i avsnitt 2.3.

2.1 Försäkrad för föräldrapenning i Sverige

11 kap. 8 § SFB

En förälder har rätt till föräldrapenningsförmåner endast för vård av barn som är bosatt i Sverige. Vid adoption ska barnet anses bosatt i Sverige om den blivande föräldern är bosatt här.

12 kap. 2 § SFB

Rätt till föräldrapenning har en försäkrad förälder som vårdar barn under tid när han eller hon inte förvärvsarbetar eller avstår från förvärvsarbete.

Föräldrapenning lämnas i de fall och under de närmare förutsättningar som anges i detta kapitel. Förmånen kan vara bosättningsbaserad enligt 5 kap. eller arbetsbaserad enligt 6 kap.

Den första delen som behöver vara uppfylld för att en förälder ska ha rätt till föräldrapenning för ett barn som är bosatt i Sverige är att han eller hon ska vara försäkrad i Sverige (12 kap. 2 § och 11 kap. 8 § SFB).

En förälder är försäkrad om han eller hon uppfyller kraven i fråga om antingen bosättning i 5 kap. SFB eller arbete i 6 kap. SFB och under förutsättning att försäkringstiden för arbetet gäller. Du kan läsa mer om det nedan. Även personer som likställs med föräldrar kan ha rätt till föräldrapenning, läs om vilka som likställs med föräldrar i avsnitt 3.2.1.

2.1.1 Bosättningsbaserad föräldrapenning

5 kap. 9 § SFB punkt 1

Den som är bosatt i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

Avdelning B Familjeförmåner

1. föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå, (11 och 12 kap.)

Bosättningsbaserad föräldrapenning är

- föräldrapenning på lägstanivå
- föräldrapenning på grundnivå, när personen inte uppfyller 240-dagarsvillkoret. 240-dagarsvillkoret beskrivs i avsnitt 4.3.1.

För att en förälder ska vara försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning ska han eller hon vara bosatt i Sverige. Det förutsätter att föräldern har sin egentliga hemvist här. Det kan till exempel handla om personer som är födda i Sverige, har bott här många år av sitt liv eller som har bott här en längre tid, när de väl blir föräldrar. Men även föräldrar som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år kan anses vara bosatta här.

Föräldrar som behöver uppehållstillstånd

5 kap. 3 §

Den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år ska anses vara bosatt här i landet. Detta gäller dock inte om synnerliga skäl talar mot det. En utlänning som enligt 4 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481) inte ska folkbokföras ska inte heller anses vara bosatt här.

En i Sverige bosatt person som lämnar landet ska fortfarande anses vara bosatt här i landet om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år.

5 kap. 12 § SFB

Till den som enligt utlänningslagen (2005:716) behöver ha uppehållstillstånd i Sverige får bosättningsbaserade förmåner lämnas tidigast från och med den dag då ett sådant tillstånd börjar gälla men inte för längre tid tillbaka än tre månader före det att tillståndet beviljades. Om det finns synnerliga skäl, får förmåner lämnas även om uppehållstillstånd inte har beviljats.

Till den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får bosättningsbaserade förmåner lämnas utan hinder av att tillståndet har upphört att gälla, om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla och ansökan avser ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Om ansökan avslås får förmåner lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får förmåner lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Förmåner enligt första stycket lämnas inte för tid då bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har lämnats till den försäkrade, om förmånerna är av motsvarande karaktär.

När en förälder kommer till Sverige och Försäkringskassan ska bedöma om han eller hon kan antas vistas längre tid än ett år här, finns det ibland krav på uppehållstillstånd. Det gäller personer som behöver uppehållstillstånd enligt utlänningslagen. Då måste föräldern ha uppehållstillstånd för att kunna bli försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning.

Om en förälder har ett tillfälligt uppehållstillstånd och har bedömts som bosatt i Sverige kan situationen uppstå att det tillståndet går ut. Men endast det faktum att tillståndet går ut behöver inte innebära att föräldern inte längre är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning. Däremot kan det påverka föräldrarnas möjligheter att få bosättningsbaserad föräldrapenning utbetald. Vad det närmare innebär kan du läsa om nedan under avsnitt 2.2.1.

Föräldrar som lämnar Sverige eller vistas eller arbetar utomlands

5 kap. 3 § SFB

Den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år ska anses vara bosatt här i landet. Detta gäller dock inte om synnerliga skäl talar mot det. En utlänning som enligt 4 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481) inte ska folkbokföras ska inte heller anses vara bosatt här.

En i Sverige bosatt person som lämnar landet ska fortfarande anses vara bosatt här i landet om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år.

Om en förälder som är bosatt i Sverige lämnar landet, ska han eller hon fortfarande anses vara bosatt i Sverige om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år. Det händer att föräldrar regelbundet vistas utomlands, men att varje period utomlands är kortare än ett år. Även i en sådan situation kan Försäkringskassan behöva utreda om föräldern fortsatt kan anses bosatt i Sverige.

Här är exempel på situationer när Försäkringskassan kan behöva utreda ytterligare om föräldern är bosatt i Sverige och försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning:

- om föräldern arbetar, barnet/barnen går i förskola/skola eller föräldern/familjen bor i ett annat land (kan vara både inom och utanför EU)
- om föräldern har för avsikt att arbeta, barnet/barnen gå i förskola/skola eller föräldern/familjen bosätta sig i ett annat land
- om föräldern/familjen utöver sin bostad i Sverige har en bostad i ett annat land
- om föräldern/familjen vistas stora delar av året i ett annat land.

Läs mer

Läs om villkoren för att vara försäkrad för bosättningsbaserade förmåner och faktorer att reagera på i vägledning Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal (2017:1), under beskrivningen av 5 kap. 2 och 3 §§ SFB.

2.1.2 Arbetsbaserad föräldrapenning

6 kap. 2 § SFB

Vid tillämpning av bestämmelserna i denna balk avses med arbete i Sverige, om inget annat särskilt anges, förvärvsarbete i verksamhet här i landet.

Om en fysisk person som bedriver näringsverksamhet har sådant fast driftställe i Sverige som avses i 2 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska verksamhet som hänför sig till driftstället anses bedriven här i landet.

6 kap. 6 § punkt 2

Den som arbetar i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

Avdelning B Familjeförmåner

2. föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå och tillfällig föräldrapenning

Arbetsbaserad föräldrapenning är

- föräldrapenning på sjukpenningnivå
- föräldrapenning på grundnivå, när personen uppfyller 240-dagarsvillkoret. 240-dagarsvillkoret beskrivs i avsnitt 4.3.1.

För att vara försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning är huvudregeln att föräldern ska arbeta i Sverige, det vill säga ha ett förvärvsarbete som utförs här i landet.

Föräldern behöver inte ha ett arbetstillstånd för att *vara försäkrad för* arbetsbaserad föräldrapenning. Däremot kan arbetstillstånd få betydelse vid bedömningen av om föräldern *har rätt till* arbetsbaserad föräldrapenning, se avsnitt 2.2.2.

För att vara försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning krävs också att försäkringstiden gäller. Försäkringstiden börjar gälla vid anställningens början enligt anställningsavtalet om föräldern är anställd. Om föräldern är egenföretagare börjar försäkringen gälla när arbetet väl har påbörjats. Utgångspunkten är att den arbetsbaserade försäkringen bara ska gälla under den tid som föräldern har ett förvärvsarbete samt under en generell efterskyddstid, men det finns även andra likvärdiga situationer.

Det generella efterskyddet innebär att föräldern fortsätter att vara försäkrad viss tid med anledning av det tidigare arbetet om inte föräldern börjar arbeta i ett annat land och omfattas av motsvarande försäkring i det landet eller om det finns andra särskilda skäl. Föräldern fortsätter även att vara försäkrad om han eller hon får en arbetsbaserad förmån, exempelvis föräldrapenning, och under SGI-skyddad tid, exempelvis fram till barnets ettårsdag. För arbetsbaserad föräldrapenning kan föräldern vara försäkrad även så länge rätten till föräldrapenningen kan härledas från ett arbete i Sverige.

Läs mer

Läs om villkoren för att vara försäkrad för arbetsbaserade förmåner i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#) (under beskrivningen av 6 kap. 2 § och 6 kap. 8–12 §§ SFB).

2.1.3 Även barnet ska vara bosatt i Sverige

11 kap. 8 §

En förälder har rätt till föräldrapenningsförmåner endast för vård av barn som är bosatt i Sverige. Vid adoption ska barnet anses bosatt i Sverige om den blivande föräldern är bosatt här.

En förälder har bara rätt till föräldrapenningsförmåner, det vill säga bosättnings- och arbetsbaserad föräldrapenning, om barnet är bosatt i Sverige. Bestämmelserna om bosättning i 5 kap. 2–3 §§ SFB gäller även för barn. Det beror på att bosatt och försäkrad för bosättningsbaserade förmåner är samma sak i SFB och att det inte finns någon särbestämmelse i SFB som reglerar barns bosättning. Läs mer om bosättning under rubriken 2.1.1 *Bosättningsbaserad föräldrapenning*.

När ett barn adopteras till Sverige anses barnet bosatt här om den blivande föräldern är bosatt här (11 kap. 8 § SFB).

Barn som behöver uppehållstillstånd

Vissa barn behöver uppehållstillstånd enligt utlänningslagen för att anses bosatta i Sverige, på samma sätt som vissa föräldrar.

Det gäller dock inte om föräldrarna, eller föräldern, är tredjelandsmedborgare och är bosatta i Sverige och föder barnet här. Då räcker det med att föräldrarna, eller föräldern, är bosatta i Sverige och har ansökt om uppehållstillstånd för barnet. Barnet anses då vara bosatt från och med det datum när föräldrarna ansöker om uppehållstillstånd för barnet.

Läs mer

Läs om barns bosättning i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#) under beskrivningen av 5 kap. 3 § SFB.

Barnets ålder har betydelse

Hur gammalt barnet är när det blir bosatt i Sverige har betydelse för begränsningsregeln i 12 kap. 12 § SFB, det vill säga hur många dagar med föräldrapenning som barnet får. Läs mer om detta i avsnitt 6.4.

2.2 Socialförsäkringsskyddet för föräldrapenning

Den andra delen som behöver vara uppfylld för att en förälder ska ha rätt till föräldrapenning kallas socialförsäkringsskyddet. Även om Försäkringskassan alltså bedömer att föräldern är försäkrad för bosättningsbaserad respektive arbetsbaserad föräldrapenning och att barnet är bosatt i Sverige, krävs det att de andra villkor som gäller för förmånen enligt 5–7 kap. SFB är uppfyllda.

Det handlar om vissa andra villkor för att föräldern och barnet ska omfattas av socialförsäkringsskyddet. Dessa bestämmelser tar i första hand sikte på familjer som kommer till Sverige från andra länder för att arbeta eller bosätta sig här, men även familjer som vistas längre tid utomlands. Förälder och barn kan nämligen vara försäkrade i Sverige och få tillgodoräkna sig bosättnings- och försäkringstid, men det är inte säkert att de har rätt till föräldrapenning.

2.2.1 Bosättningsbaserad föräldrapenning

5 kap. 11 § SFB

Till den som bosätter sig i Sverige men inte är folkbokförd här får bosättningsbaserade förmåner inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad när anmälan om bosättningen gjordes till Försäkringskassan eller när Försäkringskassan på annat sätt fick kännedom om bosättningen.

Bestämmelser om anmälan om bosättning i Sverige finns i 110 kap. 43 § SFB.

Om en familj bosätter sig i Sverige, men inte är folkbokförd här, har föräldern inte rätt till bosättningsbaserad föräldrapenning för längre tid tillbaka än tre månader före den månad när anmälan om bosättning gjordes eller Försäkringskassan på annat sätt fick kännedom om att familjen flyttat hit. Föräldern och barnet kan alltså i dessa fall vara försäkrade för bosättningsbaserad föräldrapenning utan att ha rätt till den förrän från och med tidigast tre månader från det att Försäkringskassan fick veta att familjen flyttat hit. (5 kap. 11 § SFB)

Föräldrar och barn som enligt utlänningslagen behöver uppehållstillstånd för att ha rätt till bosättningsbaserad föräldrapenning måste ha ett sådant. Om de haft ett tillfälligt uppehållstillstånd som gått ut, har föräldern inte rätt till föräldrapenning även om föräldern och barnet är försäkrade för bosättning. (5 kap. 12 § SFB). Det finns dock vissa undantag från kravet på uppehållstillstånd, exempelvis om föräldern har sökt om ett nytt tillstånd på samma grund innan det tidigare gått ut.

Det finns också en bestämmelse om att bosättningsbaserade förmåner inte lämnas för tid då bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) har lämnats om förmånerna är av motsvarande karaktär (5 kap. 12 § tredje stycket SFB). Om en förälder får dagersättning enligt LMA kan han eller hon inte samtidigt få föräldrapenning på lägstanivå eller grundnivå, eftersom de anses vara av motsvarande karaktär.

Om en familj eller förälder vistas utanför EU/EES, har föräldern bara rätt till bosättningsbaserad föräldrapenning om utlandsvistelsen kan antas vara längst sex månader. Om vistelsen för familjen eller föräldern beräknas vara längre, försvinner rätten till bosättningsbaserad föräldrapenning från dag ett. (5 kap. 14 § SFB)

Läs mer

Läs om socialförsäkringsskyddet för den bosättningsbaserade försäkringen i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#) under beskrivningen av 5 kap. 11–16 §§ SFB.

2.2.2 Arbetsbaserad föräldrapenning

Om en förälder behöver arbetstillstånd för att få arbeta i Sverige enligt utlänningslagen, kan arbetsbaserad föräldrapenning bara beviljas om föräldern har ett sådant tillstånd. I utlänningslagen och utlänningsförordningen finns flera undantag från kravet på arbetstillstånd för personer som en gång beviljats ett arbetstillstånd.

Om familjen eller föräldern vistas utomlands har föräldern bara rätt till arbetsbaserad föräldrapenning så länge som rätten till förmånen består, men bara under förutsättning att barnet är bosatt i Sverige. Om en familj alltså flyttar och bosätter sig i exempelvis Egypten har föräldern inte rätt till arbetsbaserad föräldrapenning, trots att

han eller hon fortsatt är försäkrad för det tidigare arbetet i Sverige. Detta eftersom barnet inte längre är bosatt i Sverige.

Läs mer

Läs mer om socialförsäkringsskyddet för den arbetsbaserade försäkringen i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#), under beskrivningen 6 kap. 13–18 §§ SFB.

2.3 När flera länder är inblandade

När minst två länder är inblandade i ett ärende kallas det för en gränsöverskridande situation. Det kan vara att föräldern eller barnet

- flyttar från ett annat land till Sverige
- flyttar från Sverige till ett annat land
- arbetar och bor i olika länder
- har familjemedlemmar i ett annat land
- vistas i ett annat land.

I sådana situationer är bestämmelserna om försäkrad och socialförsäkringsskydd i SFB som beskrivits ovan särskilt viktiga. Flera av bestämmelserna om försäkrad och socialförsäkringsskydd tar sikte på situationer där en förälder eller familj kommer från ett annat land till Sverige, eller reser härifrån. För en person som blir förälder och som alltid har bott i Sverige och som aldrig vistas längre perioder utomlands, får bestämmelserna inte lika stor betydelse.

En situation där ett annat land är inblandat kan även medföra att vissa bestämmelser i SFB inte kan tillämpas på grund av att ett annat regelverk påverkar SFB. Antingen genom att SFB över huvud taget inte ska tillämpas eller att ett annat regelverk ska tillämpas tillsammans med SFB. Det blir ofta aktuellt när föräldrar eller familjer rör sig mellan länder inom EU/EES eller i Schweiz. Det finns nämligen ett regelverk – EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 – som mycket förenklat innebär att alla EU-medborgare i praktiken ska behandlas lika som medborgarna i det EU-land som de arbetar eller bor i.

EU-förordningar och avtal om social trygghet som Sverige har med andra länder syftar till att bestämma vilket lands lagstiftning som ska tillämpas, det vill säga hur ländernas lagstiftningar ska samordnas i en viss situation. Regelverken kan även innehålla bestämmelser om hur exempelvis föräldrapenning ska samordnas. Det innebär att även om ett visst lands lag har pekats ut som tillämplig, i detta fall SFB, så kan regelverket ha specialbestämmelser kring hur just föräldrapenning ska samordnas. Därför är det nödvändigt att veta vilka regelverk och bestämmelser som Försäkringskassan ska tillämpa och hur SFB ska hanteras i sådana situationer.

I vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#) finns därför en metod med sex olika bedömningssteg. Den är användbar för att navigera rätt i ett gränsöverskridande ärende och säkerställa att rätt förälder får rätt till föräldrapenning eller motsvarande enligt rätt regelverk. Beskrivningen av bedömningsstegen ska i första hand läsas i vägledning Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal (2017:1) men följande i bedömningsstegen är särskilt viktigt att tänka på i föräldrapenningärenden:

1. **Vad vet vi om personen?** Eftersom föräldrapenningen både är bosättnings- och arbetsbaserad behövs uppgifter både om föräldrarnas och barnets bosättning och i förekommande fall arbete. Här är särskilt uppgifter om olika kopplingar till andra länder viktiga, eftersom det kan påverka föräldrapenning-ärendet på olika sätt. De faktorer som är viktiga att reagera på framgår ovan under avsnitt 2.1.1.
2. **Vilket eller vilka regelverk kan vara aktuella att använda?** Föräldrapenning omfattas av flera internationella regelverk och det är viktigt att uppmärksamma vilket annat land som är aktuellt och vilka regelverk som ska tillämpas. Föräldrapenning ingår både i förordning 883/2004 och flera avtal om social trygghet som Sverige har med andra länder. Du kan läsa om avtalen i avsnitt 2.3.3.
3. **Vilket lands lagstiftning ska gälla?** När ett annat regelverk ska tillämpas ska Försäkringskassan först bedöma vilket lands lagstiftning som ska gälla, dvs. vilket land som föräldern ska få sina socialförsäkringsförmåner från. Huvudregeln i förordning 883/2004 och många avtal är att arbetslandets lagstiftning ska gälla för en person. Om personen inte arbetar gäller vanligen bosättningslandets lagstiftning. I förordning 883/2004 finns även en bestämmelse som kan innebära att ett lands lagstiftning ska gälla för en förälder på grund av att denne tar ut kontantförmån som grundar sig på arbete, såsom föräldrapenning.
4. **Är personen försäkrad i Sverige?** Även om förordning 883/2004 eller ett avtal om social trygghet gäller ska Försäkringskassan alltid göra en försäkringsbedömning enligt SFB. Här är det viktigt att komma ihåg att försäkringen för föräldrapenning är tudelad. Den gränsöverskridande situationen kan ibland få olika betydelse i förhållande till arbetsbaserad och bosättningsbaserad föräldrapenning.
5. **Omfattas personen av socialförsäkringsskyddet?** En gränsöverskridande situation kan påverka om föräldern eller barnet omfattas av socialförsäkringsskyddet. En utlandsvistelse kan exempelvis påverka möjligheten att få bosättningsbaserad respektive arbetsbaserad föräldrapenning enligt SFB utbetalad. Det kan också vara så att föräldern eller barnet behöver uppehållstillstånd för att få bosättningsbaserad föräldrapenning, eller att föräldern behöver arbetstillstånd för att få arbetsbaserad föräldrapenning.
6. **Uppfyller personen villkoren för föräldrapenning?** Den gränsöverskridande situationen kan ha betydelse vid bedömningen av själva förmånsvillkoren för föräldrapenning, som till exempel 240-dagarsvillkoret.

Förordning 883/2004 och avtalen om social trygghet kan påverka föräldrarnas rätt till föräldrapenning för sitt barn i alla bedömningsstegen ovan; de andra regelverken kan alltså innebära att vissa av villkoren i SFB inte gäller eller påverkas på olika sätt i en viss situation.

När Försäkringskassan bedömer om en förälder har rätt till föräldrapenning för sitt barn i en situation där minst ett annat land är inblandat, kan bedömningen medföra tre olika huvudspår när det gäller vilka regelverk som ska tillämpas och hur de ska bedömas i ärendet. Nedan beskrivs dessa tre huvudspår översiktligt.

2.3.1 När SFB gäller

Om föräldern och barnet situation har en koppling till ett land utanför EU/EES och Schweiz och det är ett land som Sverige inte har ett avtal om social trygghet med, gäller bara SFB. I ett sådant ärende är Försäkringskassans bedömning av SFB:s bestämmelser om försäkrad och socialförsäkringsskydd särskilt viktig.

När föräldern arbetar som anställd eller egenföretagare i Sverige

Artikel 11.2 förordning 883/2004

Vid tillämpningen av denna avdelning skall de personer som med anledning av sitt arbete som anställd eller sin verksamhet som egenföretagare erhåller en kontantförmån anses utöva denna verksamhet. Detta skall inte gälla ersättning i form av pensioner vid invaliditet, ålderdom eller till efterlevande eller ersättning i form av pension vid olycksfall i arbetet eller arbetssjukdomar och inte heller kontanta sjukvårdsförmåner som är obegränsade i tid.

Artikel 11.3 a förordning 883/2004

Om inget annat följer av artiklarna 12–16, skall

a) en person som arbetar som anställd eller bedriver verksamhet som egenföretagare i en medlemsstat omfattas av lagstiftningen i den medlemsstaten.

Huvudprincipen är att den som arbetar som anställd omfattas av arbetslandets lagstiftning (artikel 11.3.a). En förälder som arbetar som anställd eller egenföretagare i Sverige omfattas alltså av svensk lagstiftning, det vill säga SFB.

Definitionen av begreppet *arbeta som anställd* i artikel 11.3.a är snäv, och artikel 11.2 i förordning 883/2004 blir därför viktig för personer som har arbetat i Sverige men bor i eller flyttar till ett annat medlemsland. Det räcker nämligen inte att en sådan förälder har kvar ett efterskydd eller SGI-skydd enligt SFB för att svensk lagstiftning ska fortsätta gälla för föräldern enligt 11.3.a.

Det innebär att en förälder som har arbetat i Sverige och som bor i eller flyttar till ett annat EU/EES-land eller i Schweiz behöver ta ut kontantförmåner på ett sådant sätt att artikel 11.2 uppfylls för att svensk lagstiftning ska fortsätta att gälla under föräldraledigheten.

När föräldern får en kontantförmån från Sverige på grund av arbete

Det är inte bara föräldrar som faktiskt arbetar som anställda som ska tillhöra svensk lagstiftning och där SFB ska tillämpas. Om föräldern får en kontantförmån som till exempel föräldrapenning, kan det också påverka vilket lands lagstiftning som ska tillämpas i en viss situation. I förordningen finns nämligen en bestämmelse som innebär att man fortsatt anses arbeta som anställd om man *får en kontantförmån med anledning av arbete som anställd* (artikel 11.2).

Vad gäller föräldrapenning är det bara den arbetsbaserade delen som är en kontantförmån som betalas ut *med anledning av arbete som anställd*. För att föräldern ska ha rätt till arbetsbaserad föräldrapenning måste han eller hon uppfylla kraven i SFB. Om barnet är yngre än ett år måste föräldern avstå arbete för att vårda barnet för att ha rätt till arbetsbaserad föräldrapenning. Om barnet är äldre än ett år måste föräldern dessutom ta ut ersättning i direkt följd efter barnets ettårsdag, så att SGI:n skyddas. För att personen ska anses få en kontantförmån enligt artikel 11.2 måste personen ta ut arbetsbaserad föräldrapenning med minst 1/8 per dag sju dagar per vecka. De krav som ställs i artikel 11.2 innebär alltså att en förälder inte bara kan ta ut föräldrapenning på lägstanivå för att uppfylla bestämmelsen. Föräldern kan däremot kombinera de båda nivåerna och ta ut ersättning på lägstanivå för del av dag så länge föräldern tar ut minst 1/8 arbetsbaserad föräldrapenning per dag sju dagar per vecka. Men tänk på att det tillsammans måste bli en godkänd omfattning.

Artikel 11.2 blir aktuell om personen inte längre arbetar. Förordningarna ställer däremot inget krav på att man måste arbeta heltid för att anses arbeta. En person omfattas alltså av huvudregeln i artikel 11.3 a. i förordning 883/2004 även vid

deltidsarbete. Då kan det inte ställas krav på att föräldern ska ta ut minst 1/8 arbetsbaserad föräldrapenning per dag sju dagar per vecka för att omfattas av svensk lagstiftning.

Exempel

Erika arbetar och bor i Sverige. Hon får ett barn tillsammans med Sören som bor och arbetar i Spanien. Erika bestämmer sig för att åka till Spanien med det nyfödda barnet och vistas där hos Sören i fem månader. Hon planerar att ta ut föräldrapenning på sjukpenningnivå med fyra dagar i veckan. Efter fem månader kommer hela familjen tillbaka till Sverige.

Eftersom Erika är bosatt i Sverige och även hennes nyfödda barn, omfattas båda av svensk lagstiftning på grund av bosättning och är försäkrade för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt SFB. Erika är även försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning enligt SFB, eftersom hon är fortsatt försäkrad för det tidigare arbetet i Sverige som hon nu är föräldraledig ifrån. Att hon vistas tillsammans med barnet i Spanien i fem månader innebär inte att Spaniens lagstiftning ska gälla för henne.

Exempel

Andres flyttar till Sverige från Tyskland med sin fru Astrid för att arbeta och bo. Astrid har aldrig arbetat och föder parets första barn efter sex månader i Sverige. Eftersom Andres arbetar i Sverige omfattas han av svensk lagstiftning på grund av arbete, och är försäkrad både för arbetsbaserad och bosättningsbaserad föräldrapenning enligt SFB. Eftersom Astrid aldrig har arbetat, omfattas hon av svensk lagstiftning på grund av bosättning och är endast försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt SFB.

När barnet fyllt sex månader ansöker Andres om föräldrapenning, tre dagar per vecka. Eftersom Andres är bosatt i Sverige och försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning under barnets första levnadsår, har han rätt till föräldrapenning. När barnet fyller ett år behöver Andres ta ut föräldrapenning på ett sådant sätt att han fortsätter att skydda SGI:n för det tidigare arbetet.

Exempel

Elin bor i Norge och arbetar i Sverige. Eftersom hon arbetar i Sverige omfattas hon av svensk lagstiftning och är försäkrad för arbetsbaserade förmåner i Sverige enligt SFB. Hon är även försäkrad för de bosättningsbaserade förmåner som omfattas av förordningen.

Elin blir gravid och slutar arbeta två månader före beräknad förlossning. När barnet är fött söker hon om föräldrapenning i Sverige. Eftersom Elin inte arbetar i Sverige längre och eftersom hon heller inte får en kontantförmån på grund av det tidigare arbetet i Sverige, omfattas hon inte längre av svensk lagstiftning enligt förordningen. SFB ska därför inte tillämpas för henne. I stället omfattas hon av norsk lagstiftning på grund av bosättning.

När Elin förstär att hon inte kan få föräldrapenning från Sverige, ansöker hon retroaktivt om föräldrapenning på sjukpenningnivå, en åttiondel per dag, sju dagar i veckan, från och med dagen efter sista arbetsdagen. Eftersom Elin inte arbetar men tar ut en kontantförmån på grund av det tidigare arbetet, omfattas hon fortfarande av svensk lagstiftning på grund av arbete och har därför rätt till både arbetsbaserad och bosättnings-

baserad föräldrapenning så länge hon tar ut arbetsbaserad föräldrapenning med minst en åttondel per dag, sju dagar i veckan, under barnets första år.

När föräldern är bosatt i Sverige men arbetar i eller får kontantförmån från ett annat medlemsland

Artikel 11.1 förordning 883/2004

De personer som denna förordning tillämpas på skall omfattas av endast en medlemsstats lagstiftning. Denna lagstiftning skall fastställas i enlighet med denna avdelning.

En förälder som arbetar i ett annat medlemsland men bor i Sverige tillsammans med sin familj, omfattas av det andra landets lagstiftning och ska få de socialförsäkringsförmåner som omfattas av förordningen från det landet. (Artikel 11.1 i förordning 883/2004). Det finns ett undantag från principen om ett lands lagstiftning när det gäller familjeförmåner. Det innebär att när föräldrarna är försäkrade i olika medlemsländer kan de ha rätt till förmåner från båda medlemsländerna. Aktuella familjeförmåner samordnas då enligt kapitel 8 i förordning 883/2004.

Läs mer

Se i vägledning(2004:8) [EU-familjeförmåner](#) om andra familjeförmåner som har formen av bidrag så kallade klassiska EU-familjeförmåner.

När föräldern är bosatt i Sverige och inte arbetar

Artikel 11.3 e förordning 883/2004

en person på vilken a-d inte är tillämpliga omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där denne är bosatt, utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i denna förordning enligt vilka personen har rätt till förmåner enligt lagstiftningen i en eller flera andra medlemsstater.

Om föräldern varken arbetar eller får en kontantförmån på grund av arbete men däremot är bosatt i Sverige, gäller i de flesta fall i stället svensk lagstiftning enligt artikel 11.3.e i förordning 883/2004.

Vad gäller barn så är denna bestämmelse alltid aktuell, eftersom barn inte arbetar. Men om 883/2004 är tillämplig kan man inte alltid upprätthålla SFB:s krav på att barnet ska vara bosatt i Sverige för att föräldern ska ha rätt till föräldrapenning i Sverige. Det beror på att 883/2004 har särskilda förmånsbestämmelser och rättigheter för familjemedlemmar, i detta fall barn, som bor i ett annat medlemsland (artikel 67–68 i förordning 883/2004).

Exempel

Läs mer om bestämmelserna om tillämplig lagstiftning och kontantförmån med anledning av arbete som anställd i beskrivningen av artikel 11 i förordning 883/2004 i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#).

Bestämmelser i förordning 883/2004 som påverkar föräldrapenningen

Det finns även andra bestämmelser i förordningen som påverkar SFB och som har betydelse för föräldrapenningen.

Likabehandling och likvärdiga förmåner m.m.

Artikel 4 förordning 883/2004

Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall de personer på vilka denna förordning skall tillämpas ha samma rättigheter och skyldigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare.

Likabehandlingsprincipen i artikel 4 i förordning 883/2004 innebär att diskriminerande villkor inte är tillåtna. Det innebär bland annat att krav på folkbokföring inte kan ställas upp när unionsrätten är tillämplig. Det betyder till exempel att Försäkringskassan inte kan tillämpa 5 kap. 11 § SFB för en familj som kommer till Sverige från ett annat EU/EES-land eller Schweiz och som inte är folkbokförda.

Likabehandlingsprincipen innebär också att begränsningsregeln för föräldrapenning för barn som blir bosatta i Sverige efter sitt första levnadsår inte kan tillämpas för föräldrar och barn som omfattas av förordningen (se avsnitt 6.4). Det beror på att det kravet lättare uppfylls av svenska medborgare än personer från andra medlemsländer och därmed är indirekt diskriminerande.

Principen om likvärdiga förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i artikel 5 i förordning 883/2004 innebär att ett medlemsland ska ta hänsyn till sådant som har hänt i ett annat medlemsland, som om det inträffat i det egna landet. Bestämmelsen gör att man vid bedömningen av dubbeldagar med föräldrapenning kan räkna med dagar som tagits ut i annat EU/EES-land. Detta beskrivs vidare i avsnitt 7.2.2.

Sammanläggning av perioder av arbete i olika länder

Artikel 6 förordning 883/2004

Om inte annat följer av denna förordning, skall den behöriga institutionen i en medlemsstat enligt vars lagstiftning

- erhållande, bibehållande eller återfående av rätt till förmåner,
- täckning genom annan lagstiftning,

eller

- tillgång till eller undantag från obligatorisk eller frivillig försäkring eller frivillig fortsättningsförsäkring,

villkoras av att försäkrings-, anställnings- eller bosättningsperioder har fullgjorts, i nödvändig utsträckning beakta perioder som har fullgjorts enligt lagstiftningen i en annan medlemsstat som om de vore perioder som fullgjorts enligt den lagstiftning som institutionen tillämpar.

Sammanläggningsprincipen i artikel 6 i förordning 883/2004 innebär att perioder av arbete i annat EU/EES-land ska beaktas vid bedömning av om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt. Vad detta innebär beskrivs vidare i avsnitt 4.3.1. och 4.3.2.

Valutaomräkning

Valutaomräkning behöver göras när Försäkringskassan ska beräkna belopp som utgår från belopp i utländsk valuta. Som växelkurs mellan två valutor används den referensväxelkurs som fastställs av Europiska centralbanken (artikel 90 förordning 987/2009). Försäkringskassan ska använda den kurs som är publicerad den första dagen i månaden före den månad då rätten till familjeförmåner sammanträffar (beslut H3 punkt 3b). Försäkringskassan behöver alltså göra en ny valutaomräkning vid beräkning av förmånen med anledning av att de faktiska eller rättsliga förhållandena för den berörda personen har förändrats. (Beslut H3 punkt 4).

När det gäller ärenden med Island används en referensväxelkurs som fastställs av den isländska centralbanken.

Du kan behöva göra en valutaomräkning även när en förälder har utländska inkomster och du ska bedöma 240-dagarsvillkoret (sammanläggningsprincipen), beräkna antingen SGI eller tilläggsbelopp.

Ibland gäller inte kravet på bosättning

Artikel 7 förordning 883/2004

Om annat inte föreskrivs i denna förordning, skall kontantförmåner enligt en eller flera medlemsstaters lagstiftning eller enligt denna förordning inte minskas, ändras, hållas inne, dras in eller förverkas med anledning av att mottagaren eller dennes familjemedlemmar är bosatta i en annan medlemsstat än den där institutionen med ansvar för betalningen är belägen.

Det finns situationer när SFB:s krav på bosättning inte kan upprätthållas, vilket följer av förordningens generella princip om så kallad exportabilitet av förmåner i artikel 7 i förordning 883/2004. Samordningsbestämmelserna innebär till exempel att en förälder som arbetar i Sverige men som bor i Köpenhamn har rätt till alla förmåner som omfattas av förordningen i Sverige, det vill säga även de bosättningsbaserade förmånerna som ingår i förordningens sakområde, exempelvis bosättningsbaserad föräldrapenning.

För föräldrapenning, som samordnas som en familjeförmån, finns särskilda bestämmelser om export i artikel 67 i förordning 883/2004.

Läs mer

Läs om bestämmelserna under beskrivning av respektive artikel i förordning 883/2004 i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#). Läs om bestämmelserna om familjeförmåner i vägledning (2004:8) [EU-familjeförmåner](#).

Särskilda samordningsbestämmelser för föräldrapenning

I kapitel 8 i förordning 883/2004 finns bestämmelser om hur familjeförmåner, såsom föräldrapenning, ska samordnas. Syftet med familjeförmåner är att ett barn ska ha rätt till samtliga förmåner från varje behörigt medlemsland som om barnet vore bosatt och försäkrat där. Det innebär att om föräldrarna arbetar i två olika medlemsländer så finns det rätt till familjeförmåner från båda länderna, under förutsättning att man uppfyller de nationella villkoren för förmånerna.

När föräldern arbetar i Sverige men är bosatt eller vistas i ett annat medlemsland

Artikel 68 förordning 883/2004

1. Om rätt till förmåner under samma period och för samma familjemedlemmar föreligger enligt flera medlemsstaters lagstiftning skall följande prioritetsregler tillämpas:

a) I de fall då flera medlemsstater är skyldiga att utge förmåner på olika grunder skall prioritetsordningen vara följande: i första hand rättigheter som förvärvats på grund av arbete som anställd eller verksamhet som egenföretagare, därefter rättigheter som förvärvats på grund av uttag av pension och slutligen rättigheter som förvärvats på grund av bosättning.

b) I de fall då flera medlemsstater är skyldiga att utge förmåner på samma grunder skall prioritetsordningen fastställas enligt följande tilläggskriterier:

i) Om det gäller rättigheter som förvärvats på grund av arbete som anställd eller verksamhet som egenföretagare: barnens bostadsort, förutsatt att sådan verksamhet föreligger där, och i andra hand – i förekommande fall – det högsta belopp av förmånerna som föreskrivs i berörda lagstiftningar. I det sistnämnda fallet skall kostnaden för förmåner fördelas efter kriterier som fastställs i tillämpningsförordningen.

ii) Om det gäller rättigheter som förvärvats på grund av uttag av pension: barnens bostadsort, förutsatt att en pension skall utges enligt dess lagstiftning, och i andra hand – i förekommande fall – den längsta försäkringsperioden eller bosättningsperioden som fullgjorts i enlighet med berörda lagstiftningar.

iii) Om det gäller rättigheter som förvärvats på grund av bosättning: barnens bostadsort.

2. Vid sammanträffande av rätt till förmåner skall familjeförmåner beviljas i enlighet med den lagstiftning som anses ha företräde enligt punkt 1. Rätten till familjeförmåner med stöd av annan eller andra berörda lagstiftningar skall innehållas upp till det belopp som föreskrivs i den förra statens lagstiftning och i förekommande fall utges i form av ett tilläggsbelopp för den del som överstiger detta belopp. Ett sådant tilläggsbelopp behöver dock inte utges för barn som är bosatta i en annan medlemsstat, om rätten till förmånen i fråga endast grundar sig på bosättning.

3. Om en ansökan om familjeförmåner enligt artikel 67 inges till den behöriga institutionen i en medlemsstat vars lagstiftning är tillämplig men inte har prioritet i enlighet med punkterna 1 och 2 i denna artikel

a) skall institutionen utan dröjsmål vidarebefordra ansökan till den behöriga institutionen i den medlemsstat vars lagstiftning är tillämplig enligt prioritetsordningen, informera den berörda personen och, utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i tillämpningsförordningen om preliminärt utgivande av förmåner, vid behov tillhandahålla det fyllnadsbelopp som anges i punkt 2,

b) skall den behöriga myndigheten i den medlemsstat vars lagstiftning är tillämplig enligt prioritetsordningen behandla ansökan som om den hade lämnats in direkt till denna, och den tidpunkt vid vilken denna ansökan ingavs till den första institutionen skall anses vara tidpunkten för dennas fordran gentemot den institution som har företräde.

En förälder som arbetar i Sverige och omfattas av svensk lagstiftning kan få föräldrapenning från Sverige även om han eller hon bor eller vistas i ett annat medlemsland med sin familj (artikel 67). Kraven på bosättning i SFB kan då inte upprätthållas och förmånen kan exporteras.

Som tidigare nämnts, kan en familj få familjeförmåner från två eller flera länder samtidigt enligt förordning 883/2004. Om bosättningslandet har en familjeförmån som liknar den svenska föräldrapenningen ska länderna samordna utbetalningarna. (Wiering-domen) Samordningen sker i de fall familjen ansöker om föräldrapenning för samma barn och tid (artikel 68).

Om föräldrapenningen i det andra landet däremot är uppbyggd som ett bidrag i sin karaktär ska det samordnas med de svenska bidragsförmånerna i de fall dessa är EU-familjeförmåner.

Läs mer

Läs mer i vägledning (2004:8) [EU-familjeförmåner](#) och [domsnytt 2019:09](#).

Vilket land har prioritet?

När du ska bedöma vilket av de två aktuella medlemsländerna som har prioritet behöver du veta på vilken grund de två föräldrarna är försäkrade. Vilket land som har prioritet bestäms enligt nedanstående hierarkiska ordning:

- arbete,
- pension eller
- bosättning

Det innebär alltså att arbetslandet har prioritet i första hand, om ingen förälder arbetar är det pensionslandet som har prioritet och om ingen av föräldrarna har pension är det bosättningslandet som har prioritet.

Om grunden till föräldrapenning är densamma för båda föräldrarna, exempelvis om föräldrarna arbetar i varsitt EU-land är det i första hand barnets bosättning som avgör vilket land som har prioritet.

Administrativa kommissionens beslut nr F1 av den 12 juni 2009 om tolkningen av artikel 68 i förordning 883/2004 när det gäller prioritetsregler vid samtidig rätt till familjeförmåner, beskriver i vilka situationer rätten till familjeförmåner grundar sig på arbete som anställd eller egenföretagare.

Läs mer

Se vägledning (2004:8) [EU-familjeförmåner](#).

Sammanträffande rätt

När föräldern som är försäkrad i Sverige tar ut föräldrapenning för samma barn och samma tid som föräldern i det andra medlemslandet kallas det för sammanträffande rätt. Beloppen ska i dessa situationer samordnas. Det land som har prioritet kallas för primärland och betalar ut fullt belopp dvs. betalar hela förmånen enligt sina nationella regler. Det andra landet kallas för sekundärland. Om sekundärlandet har nationella regler som innebär högre belopp än primärlandet, då ska sekundärlandet betala ut ett så kallat tilläggsbelopp. Tilläggsbeloppet består av det högre beloppet minus primärlandets belopp dvs. mellanskillnaden mellan de båda beloppen. På detta sätt får familjen samma belopp oavsett vilket land som har prioritet.

Föräldrapenning från Sverige för förälder i ett annat medlemsland

Artikel 67 förordning 883/2004

Personer skall ha rätt till familjeförmåner i enlighet med lagstiftningen i den behöriga medlemsstaten även för sina familjemedlemmar som är bosatta i en annan medlemsstat som om de vore bosatta i den förra medlemsstaten. Pensionstagare skall dock ha rätt till familjeförmåner i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat som är behörig beträffande deras pensioner.

Rätten till familjeförmåner är alltid kopplad till en persons familjesituation. Enligt avgöranden från EU-domstolen kan en arbetstagares make direkt åberopa en rätt till familjeförmåner. Det gäller under förutsättning att familjemedlemmen har rätt till förmånen enligt den nationella lagstiftningen, exempelvis uppfyller villkoren för föräldrapenning.

Den andra föräldern kan därför i samma samordningssituation omfattas av ett annat medlemslands lagstiftning och ändå ha rätt till familjeförmåner i Sverige (artikel 67 i förordning 883/2004). Enligt principen om ett lands lagstiftning i förordning 883/2004, ska dock i första hand familjeförmånerna beviljas den person som svensk lagstiftning gäller för. EU-domstolens praxis om att även familjemedlemmar i det andra landet kan få familjeförmåner, handlar om de fall när personen i det behöriga medlemslandet inte uppfyller de nationella villkoren men familjemedlemmen gör det. Det kan till exempel handla om att föräldern som arbetar i Sverige inte vårdar barnet och av den anledningen inte har rätt till föräldrapenning.

När en familjemedlem ansöker om föräldrapenning från Sverige utan att själv vara försäkrad här kallas det för härledd rätt. Familjemedlemmen kan ha rätt till inkomstbaserad föräldrapenning från Sverige, om samtliga andra villkor för att bevilja föräldrapenning är uppfyllda. Föräldrapenningen ska då beräknas utifrån den inkomst han eller hon faktiskt har eller har haft i sitt bosättningsland (EU-domstolens dom i mål C-32/18). Det är alltså inte fråga om en jämförelseinkomst (EU-domstolens dom i mål C-257/10, Bergström).

Läs mer

Se vägledning (2004:8) [EU-familjeförmåner](#). Se även domsnytt 2019:08, 2019:09 och 2019:21.

2.3.3 När ett avtal om social trygghet gäller

Ett avtal om social trygghet ska tillämpas när föräldern eller barnet är i en gräns-överskridande situation som omfattas av avtalet. De två första förutsättningarna är att Sverige ska ha ett avtal med det aktuella landet och att föräldrapenning ska ingå i avtalet. Föräldrapenning ingår i avtal om social trygghet som Sverige har med följande länder:

- Bosnien-Hercegovina (Förordning [2002:380] om tillämpning av konventionen den 30 mars 1978 mellan Sverige och Jugoslavien rörande social trygghet i förhållandet mellan Sverige och Bosnien-Hercegovina Bosnien-Hercegovina)
- Serbien (Förordning [1978:798] om tillämpning av en konvention den 30 mars 1978 mellan Sverige och Jugoslavien om social trygghet)
- Chile (Lagen [2006:286] om konvention om social trygghet mellan Sverige och Chile)
- Israel (Förordning [1983:325] om tillämpning av konvention den 30 juni 1982 mellan Sverige och Israel om social trygghet)
- Kap Verde (Förordning [1991:1333] om tillämpning av en konvention den 9 februari 1988 mellan Sverige och Kap Verde om social trygghet)
- Marocko (Förordning [1982:249] om tillämpning av en konvention den 4 januari 1980 mellan Sverige och Marocko om social trygghet)
- Storbritannien (Förordning [1988:106] om tillämpning av en konvention den 29 juni 1987 mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland om social trygghet)
- Turkiet (Lagen [2005:234] om konvention mellan Sverige och Turkiet om social trygghet).

Vilket lands lagstiftning gäller?

Det finns bestämmelser i avtalen som pekar ut vilket lands lagstiftning som ska gälla för de personer som omfattas av avtalet. Utgångspunkten i avtalen är att en person ska omfattas av arbetslandets lagstiftning i första hand, men bestämmelserna om utsändning är ofta centrala. Det kan också finnas hänvisningar i avtalen till ett företags säte, flaggland eller personernas bosättningsland.

Bestämmelser i avtalen som påverkar föräldrapenningen

En grundläggande princip i avtalen är att en person som är medborgare i ett av länderna men bosatt i det andra landet ska behandlas på samma sätt som medborgare i det andra landet i fråga om detta lands lagstiftning.

I vissa av avtalen (Israel, Turkiet, Marocko) finns bestämmelser om exportabilitet av föräldrapenning, dvs. att ersättningen ska betalas ut även om förmånstagaren är bosatt eller uppehåller sig i det andra avtalslandet. Det kan alltså innebära att SFB:s bestämmelser inte kan upprätthållas när det gäller krav på bosättning eller begränsningar i utbetalning utanför EU/EES.

Avtalen med Marocko, Turkiet, Israel, Kap Verde, Bosnien-Hercegovina och Serbien (avtalet med Jugoslavien) har också bestämmelser om sammanläggning som kan få betydelse i förhållande till 240-dagarsvillkoret. Detta beskrivs närmare i kapitel 4.

Läs mer

Läs mer om avtalen i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.](#)

2.3.4 När Nordiska konventionen gäller

Föräldrapenning omfattas av den nordiska konventionen om social trygghet. Konventionen är ett avtal som omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Avtalet utvidgar tillämpningen av förordningarna 883/2004 och 987/2009 så att den gäller alla personer som omfattas av konventionen och är bosatta i ett nordiskt land. Nordiska konventionen har också vissa särskilda bestämmelser som gäller inom Norden. Konventionen får därför främst betydelse för föräldrapenning genom att den kan innebära att förordning 883/2004 ska tillämpas även för personer som inte direkt omfattas av förordningen, till exempel vissa tredjelandsmedborgare i förhållande till de nordiska länder som inte har antagit förordning 1231/2010.

Läs mer

Läs mer om nordiska konventionen i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#).

3 Grundläggande förutsättningar

Föräldrapenning är ett ekonomiskt stöd som föräldrar får i samband med att ett barn föds eller adopteras. Ersättningen ska göra det möjligt för föräldrar att vara hemma med sina barn,

Mamman kan ta ut föräldrapenning från och med 60 dagar före barnets beräknade födelse. Båda föräldrarna kan också före barnets födelse ta ut föräldrapenning vid föräldrautbildningar.

I det här kapitlet beskrivs de grundläggande förutsättningar och villkor, som förutom att man är försäkrad för arbetsbaserad eller bosättningsbaserad föräldrapenning och att barnet är bosatt enligt vad som beskrivs i kapitel 2, måste uppfyllas för att föräldrapenning ska kunna beviljas. Kapitlet tar upp

- föräldrabegreppet
- att vårda barn
- barnets ålder

3.1 Villkor för rätt till föräldrapenning

Ett av villkoren för att ha rätt till föräldrapenning är att man är förälder till barnet.

Inom föräldrapenningen är det skillnad på dem som räknas som föräldrar och de som räknas som rättsliga vårdnadshavare. Båda grupperna kan ta ut föräldrapenning, men bara den förälder som har rättslig vårdnad om ett barn får en självständig rätt till föräldrapenning. Vårdnadshavare har dock möjlighet att avstå föräldrapenning till en annan förälder, se vidare avsnitt 6.5.

3.2 Föräldrabegreppet

Vem som är förälder framgår av reglerna i 1 kap. FB. Inom föräldraförsäkringen definieras en förälder som biologisk förälder, fosterförälder eller adoptivförälder (prop. 1978/79:168 s. 47).

Uppgift om vem som är förälder eller vårdnadshavare hämtas maskinellt från Skatteverket.

Om den som föder barnet är gift

Om mamman är gift med en man vid barnets födelse ska han normalt anses vara barnets pappa. Om mamman är gift med en kvinna ställs andra krav som beskrivs nedan.

Om den som föder barnet inte är gift

Om mamman inte är gift vid barnets födelse fastställs faderskapet eller föräldraskapet genom bekräftelse eller dom.

Befruktning via insemination eller IVF

Om mamman har inseminerats eller om hennes ägg har befruktats utanför hennes kropp (assisterad befruktning), med samtycke av en man som var hennes make eller sambo ska han anses som barnets pappa. Om behandlingen har utförts med

spermier från en annan man gäller detta endast om behandlingen har utförts enligt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. eller om behandlingen har utförts vid en behörig inrättning utomlands och barnet har rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn. (1 kap. 8 § FB). Det gäller också om ägget kommer från en annan kvinna.

Om mamman har inseminerats eller om hennes ägg har befruktats utanför hennes kropp, enligt 6 eller 7 kap. lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m., med samtycke av en kvinna som var hennes maka, registrerade partner eller sambo ska den kvinnan anses som barnets förälder. Detta gäller även om inseminationen eller befruktningen utanför kroppen utförts vid en behörig inrättning utomlands och barnet har rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn. Föräldraskapet fastställs då genom bekräftelse eller dom. (1 kap. 9 § FB).

Om en kvinna föder ett barn som tillkommit genom så kallad äggdonation, dvs. att ett ägg från en annan kvinna efter befruktning utanför kroppen har förts in i hennes kropp, ska hon anses som barnets mamma (1 kap. 7 § FB).

Surrogatmödraskap

Trots att det i Sverige inte är tillåtet att skaffa barn med hjälp av en surrogatmamma, finns barn i Sverige som har tillkommit genom surrogatmödraskap. Fastställandet av föräldraskapet vid surrogatmödraskap sker utifrån reglerna i FB.

Om en man har skaffat barn genom surrogatmödraskap genom att surrogatmamman inseminerats med hans spermier, kan faderskapet bekräftas genom en bekräftelse eller dom.

Adoption

4 kap. 21 § FB

Den som har adopterats ska anses som adoptivförälderns barn och inte som barn till sina tidigare föräldrar. Om en make eller sambo har adopterat den andra makens eller sambons barn, ska den som har adopterats dock anses som makarnas eller sambornas gemensamma barn. Lag eller annan författning som tillägger släktskapet mellan barn och förälder rättslig betydelse ska tillämpas på den som har adopterats och hans eller hennes adoptivförälder.

Första stycket gäller inte i den utsträckning något annat är särskilt föreskrivet eller följer av rättsförhållandets natur.

Adoptivbarn anses vara barn till den som har adopterat barnet (4 kap. 21 § FB). Om en person adopterar sin makes barn eller adoptivbarn (närståendeoption) anses barnet som deras gemensamma barn.

3.2.1 Vem som likställs med förälder

11 kap. 4 § SFB

Vid tillämpningen av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs med en förälder följande personer:

1. förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern,
2. förälders sambo,
3. särskilt förordnad vårdnadshavare som har vård om barnet, och
4. blivande adoptivförälder.

En registrerad partner likställs med den person som en förälder är gift med eller har varit gift med om de stadigvarande bor tillsammans (3 kap.1 § lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap).

Vid bedömningen av om två personer ska uppfattas som sambor ska du ta hänsyn till om personerna stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har ett gemensamt hushåll (1 § sambolagen [2003:376]). I förarbetena till sambolagen anges att du som regel kan utgå ifrån att personer med en gemensam folkbokföringsadress har gemensam bostad och att deras samlevnad inte är tillfällig, om det inte finns andra omständigheter som talar emot det (prop. 2002/03 s. 43–44).

3.2.2 Vårdnadshavare

Bestämmelserna om vem eller vilka som är ett barns vårdnadshavare finns i FB. Vårdnadshavare är den eller de personer som har den rättsliga vårdnaden om ett barn. Det kan vara en eller båda föräldrarna eller en person utsedd av domstol.

Om föräldrar i en heterosexuell relation är gifta när barnet föds får de gemensam vårdnad som består även vid en eventuell skilsmässa. Om föräldrar i en homosexuell relation är gifta när barnet föds måste föräldraskapet först fastställas.

Om föräldrarna inte är gifta är mamman ensam vårdnadshavare. Ogifta föräldrar kan anmäla att de önskar gemensam vårdnad, i samband med att faderskapet eller föräldraskapet fastställs hos socialnämnden. Om de är svenska medborgare kan de även anmäla gemensam vårdnad till Skatteverket vid ett senare tillfälle.

Om bara en av föräldrarna vill att vårdnaden ska ändras måste det avgöras av domstol. Om föräldrarna däremot är överens kan vårdnaden ändras i ett avtal som ska godkännas av socialnämnden.

I vissa fall kan en domstol flytta över vårdnaden av ett barn till en eller två personer som utses som särskilt förordnade vårdnadshavare.

Uppgift om vem som är särskilt förordnad vårdnadshavare framgår av personuppgifterna i din Arbetsplats. Uppgiften hämtas maskinellt från Skatteverket. Domstolar och Skatteverket aviserar också ändringar till Försäkringskassan.

Exempel

Kerstin bor tillsammans med sin registrerade partner Maria. Kerstin har en son som heter Viktor tillsammans med Leif. Kerstin har ensam vårdnad om Viktor. Kerstin kan avstå föräldrapenningsdagar till både Leif och Maria eftersom Leif är biologisk förälder och Maria likställs med en förälder till följd av partnerskapet.

3.3 Att vårda barnet

Förutom att vara förälder till barnet, så måste man i regel även vårda barnet för att ha rätt till föräldrapenning. I vissa fall kan föräldern ha rätt till föräldrapenning utan att vårda barnet, se avsnitt 3.4.

Det finns inte något krav i SFB på att barnet ska vårdas i Sverige (prop. 1998/99:119 s. 150).

3.3.1 Barn födda 2013 och tidigare

12 kap. 3 § SFB

För rätt till föräldrapenning enligt 2 § gäller också som villkor att föräldern under tid som anges där till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet på det sätt som krävs med hänsyn till barnets ålder.

Den av föräldrarna som till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet har rätt till föräldrapenning (12 kap. 3 § SFB). Från den regeln finns följande undantag. Båda föräldrarna kan få föräldrapenning vid besök i förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800), som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola och som barnet deltar i (11 kap. 10 § och 12 kap. 7 § SFB). Båda föräldrarna kan även få föräldrapenning samtidigt för samma barn och tid i högst 30 dagar under barnets första levnadsår (12 kap. 4a § SFB). Försäkringskassan har valt att kalla dessa dagar för dubbeldagar, se avsnitt 7.2.

För att föräldern ska uppfylla kravet på att vårda barnet ska det finnas en rumslig kontakt mellan föräldern och barnet under större delen av den tid som föräldrapenningen avser. Det hindrar inte att föräldern kan utträta ärenden eller uppgifter som normalt ingår i hushållet och som bara minskar umgängestiden med barnet i en begränsad omfattning (prop. 1978/79:168 om föräldrautbildning och förbättringar av föräldraförsäkringen m.m., s. 47).

Enligt en dom från Kammarrätten i Göteborg ska det finnas en rumslig kontakt mellan förälder och barn under huvuddelen av den normala arbetstid från vilken föräldern är ledig. Enligt kammarrättens bedömning krävs att det finns rumslig kontakt som i vart fall överstiger tre fjärdedelar av den normala arbetstiden för att föräldern ska ha rätt till hel föräldrapenning. Den rumsliga kontakten får brytas endast av nödvändiga hushållsgöromål. (KRG mål nr 7552–1999 och 4110–2000).

Exempel

Jill som är polis arbetar normalt mellan klockan 14.00 och 22.00. Hon begär hel föräldrapenning på sjukpenningnivån för en dag då hennes dotter Inez kommer hem från skolan kl. 13.00. Jill har rätt till hel föräldrapenning eftersom hon vårdar Inez under den tid hon annars skulle ha arbetat.

Exempel

Mikael arbetar natt inom vården mellan klockan 21.00 och 07.00. På måndagen arbetar han till klockan 07.00. Han tar ledigt ett arbetspass som sträcker sig från måndag 21.00 till tisdag 07.00. Han börjar arbeta igen 21.00 på tisdag.

Mikaels son Björn är under måndagen på förskolan mellan klockan 09.00 och 12.00. Mikael hämtar sedan Björn och de är tillsammans resten av dagen. De är också tillsammans under tisdagen fram till att Mikael börjar arbeta på kvällen.

Mikael har rätt till föräldrapenning för den tid som han vårdar Björn i stället för att arbeta. Det motsvarar tre timmar på måndagen och sju timmar på tisdagen.

I detta exempel är den normala arbetstiden tio timmar per dag. Mikael begär föräldrapenning på sjukpenningnivån. Han har rätt till högst en fjärdedels föräldrapenning för måndagen och halv föräldrapenning för tisdagen. Se vidare avsnitt 5.2 om normal arbetstid.

En förälder som bedriver bundna heltidsstudier kan normalt inte anses uppfylla kravet på att samtidigt vårda barn i den utsträckningen att föräldrapenning kan betalas ut. Om studierna är förlagda så att föräldern ändå kan anses uppfylla vårdnadskravet kan dock föräldrapenning betalas ut (prop. 1978/79:168 s. 56).

Sjukpenning och tillfällig föräldrapenning betalas inte ut när den försäkrade är häktad eller intagen på kriminalvårdsanstalt (106 kap. 4 och 12 §§ SFB). Motsvarande begränsning finns inte när det gäller föräldrapenning. Har en frihetsberövad förälder barnet i sin vård kan föräldrapenning betalas ut.

3.3.2 Barn födda 2014 och senare

12 kap. 13 § SFB

Föräldrapenning lämnas längst till dess barnet har fyllt tolv år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolåret i grundskolan.

För barn födda 2014 och senare förlängs tidsramen inom vilken föräldrapenning kan beviljas till dess barnet fyllt 12 år, eller till den senare tidpunkt då barnet slutat femte klass (12 kap. 13 § SFB). För att ha rätt till föräldrapenning måste föräldern till huvudsaklig del faktiskt vårda barnet på det sätt som krävs med hänsyn till barnets ålder (12 kap. 3 § SFB).

Även för äldre barn gäller, liksom hittills, att föräldern till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet, men den höjda åldersgränsen medför att vården kan ha en annan utformning. Anledningen är att behovet av rumslig kontakt minskar när barnet utvecklas och blir äldre. Väsentligt för att uppfylla förutsättningarna för att ha rätt till föräldrapenning för lite äldre barn är dock att barnet står under föräldrarnas tillsyn. Så kan det vara, även om barnet vistas utanför hemmet för att till exempel leka med andra barn men inte när någon annan ansvarar för barnet, till exempel när barnet är i skolan eller deltar i lägerverksamhet. Däremot kan det finnas rätt till föräldrapenning när en förälder faktiskt är i skolan för att följa barnet i dess skolgång (prop. 2013/14:4 *Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen* s. 37).

Exempel

Eva är hemma med sin 11-åriga dotter Naomi. Naomi går och leker hemma hos en vän och är borta i 5 timmar under dagen medan Eva är hemma och städar. Resten av dagen är Eva och Naomi tillsammans. Vården av Naomi är anpassad till hennes ålder och kravet på rumslig kontakt är därför mindre än för yngre barn. Den här dagen har Eva rätt att få upp till hel föräldrapenning på sjukpenningnivå, eftersom hon till

huvudsaklig del har vårdat Naomi på det sätt som krävs med hänsyn till åldern.

Exempel

Nästa dag är Eva också hemma men Naomi är 6 timmar på sportkollo i idrottshallen. Under de 6 timmar som Naomi är på sportkollot ansvarar idrottsledarna för tillsynen.

Eva har rätt till högst en fjärdedels föräldrapenning på sjukpenningnivå för den dagen, eftersom hon inte anses vårda Naomi när hon är på sportkollot. Eva kan i stället välja att ta ut en hel lägstanivådag, eller motsvarande på grundnivån, om hon har sådan att ta ut, se avsnitt 4.1.

3.4 Inget krav på att vårda barnet

12 kap. 5 § SFB

Barnets mor har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.

Även om barnets mor inte har barnet i sin vård har hon rätt till föräldrapenning till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen.

12 kap. 5 a §

En förälder som besöker mödravården när det gäller ett ofött barn eller en graviditet har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.

Föräldrapenning i samband med besök hos mödravården kan lämnas för tid från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse fram till och med förlossningsdagen.

12 kap. 6 §

En förälder som deltar i föräldrautbildning har rätt till föräldrapenning i samband med utbildningen.

Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning kan lämnas före barnets födelse och även därefter till en förälder som inte har barnet i sin vård.

12 kap. 7 §

En förälder som besöker barnets förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800), som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola och som barnet deltar i har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.

Enligt SFB och Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:30) om föräldrapenningsförmåner, finns rätt till föräldrapenning trots att föräldern inte vårdar barnet

- under en period före barnets födelse (mamman)
- under en period efter barnets födelse (mamman)
- vid föräldrautbildning
- vid förälderns sjukhusvistelse
- vid besök hos mödravården
- vid ett barns inskolning för att delta i en verksamhet enligt skollagen.

I övrigt krävs särskilda skäl för att en förälder ska ha rätt till föräldrapenning utan att vårda barnet.

Mamman har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse (12 kap. 5 § SFB).

Exempel

Sara är gravid, beräknat förlossningsdatum är den 15 november 2018. Hon har rätt till föräldrapenning från och med den 16 september 2018.

Mamman har rätt till föräldrapenning till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen (12 kap. 5 § SFB).

Kvinnan ska efter förlossningen hinna återhämta krafterna även om hennes arbetsförmåga inte är så nedsatt att hon har rätt till sjukpenning och oavsett om hon vårdar barnet eller inte (prop. 1973:47 *angående förbättrade familjeförmåner om den allmänna försäkringen m.m.* s. 61).

Anmälan av ett barns födelse ska göras till Skatteverket om barnet föds i Sverige eller om det föds utomlands av en kvinna som är folkbokförd i Sverige. Anmälan ska göras för ett nyfött barn som efter födelsen andats eller visat något annat livstecken, samt ett dödfött barn som avlidit efter utgången av tjuogoandra havandeskapsveckan. Den inrättning där barnet föds ska göra anmälan. Om en barnmorska hjälper till vid födelsen i annat fall ska hon göra anmälan. Anmälan ska göras så snart som möjligt. I andra fall ska barnets vårdnadshavare göra anmälan inom en månad från födelsen (24 § folkbokföringslagen [1991:481]). Födelse av ett barn ger mamman rätt till föräldrapenning till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen. Under denna period finns, som framgår ovan, inget krav på att mamman ska vårda barnet.

Exempel

Anna får missfall den 1 november, i den tjugofemte havandeskapsveckan. Hon har rätt till föräldrapenning längst till och med den 30 november som är den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen.

Föräldrapenning kan normalt inte betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid, se avsnitt 5.3. Om barnet lämnas till blivande adoptivföräldrar i samband med förlossningen påverkar inte de dagar den biologiska mamman tagit ut föräldrapenning antalet dagar med föräldrapenning för de blivande adoptivföräldrarna. Den biologiska mamman och en av de blivande adoptivföräldrarna kan ha rätt till föräldrapenning för samma tid och barn. Detta gäller under förutsättning att det inte är fråga om en adoption där den ena maken adopterar den andra makens barn (12 kap. 8 § och 11 kap. 7 § SFB).

Exempel

Karin föder ett barn som lämnas till barnets blivande adoptivföräldrar direkt efter förlossningen den 1 november. Hon har rätt till föräldrapenning under förlossningsdagen samt under de följande 29 dagarna, det vill säga till och med den 30 november.

De blivande adoptivföräldrarna har rätt till föräldrapenning för samma tid.

En förälder som deltar i föräldrautbildning har rätt till föräldrapenning även om inte barnet är med (12 kap. 6 § SFB). Med föräldrautbildning menas den utbildning som anordnas för blivande och nyblivna föräldrar av bland annat huvudmännen för sjukvården. Båda föräldrarna kan få ersättning samtidigt. En adoptivförälder har dock ingen möjlighet att få ersättning i samband med föräldrautbildning före barnets ankomst eller adoptionen. (prop. 1978/79:168 s. 59–60)

En förälder som deltar i Försäkringskassans informationer till blivande föräldrar har inte rätt till föräldrapenning. Informationen handlar om de ersättningar som kan bli aktuella vid graviditet och barns födelse. Den är inte en föräldrautbildning i den mening som ges till exempel via landstinget.

En förälder som har föräldrapenning och läggs in på sjukhus har rätt till föräldrapenning för de första sju dagarna av sjukhusvistelsen, trots att han eller hon inte vårdar barnet. För mamman gäller detta utöver den rätt till föräldrapenning som hon

har till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen enligt 12 kap. 5 § SFB. (8 § FKFS 2010:30).

När det finns särskilda skäl ska en förälder även i andra fall kunna få föräldrapenning trots att han eller hon inte uppfyller villkoret att vårda barn (12 kap. 4 § SFB). De särskilda skäl som avses är när barnet vistas på sjukhus under obestämd tid och föräldern inte tillfälligt kan återgå i förvärvsarbete, eller att mamman ammar eller i övrigt behöver hålla kontakt med barnet medan det vistas på sjukhus (prop. 1975/76:133 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m.m. s. 57).

En förälder som besöker mödravården har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före beräknat förlossningsdatum och fram till och med förlossningsdagen (12 kap. 5 a § SFB).

En förälder har rätt till föräldrapenning när barnet skolas in för att delta i en verksamhet enligt skollagen (2010:800) så som förskola, förskoleklass, grundskola, grundskolskola, specialskola, sameskola, internationell skola på grundskolenivå, fritidshem som kompletterar utbildningen i en skolform enligt 2 eller 3, eller verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen. Föräldrapenning i samband med ett barns inskolning kan beviljas även när föräldern inte har barnet i sin vård (12 kap. 7 a § SFB)

3.5 Tidsgränser

Det finns tidsgränser för hur länge en förälder kan ta ut föräldrapenning för ett barn. Tidsgränserna beror både på vilket år barnet är fött och hur gammalt barnet är.

3.5.1 Barn födda 2013 och tidigare

Föräldrapenning kan tas ut längst till dess att barnet har fyllt 8 år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret i grundskolan. (12 kap. 13 § SFB).

Med första skolårets utgång avses den dag då den andra skolterminen enligt fastställd skolplan är avslutad (prop. 1976/77:117 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m.m. s. 51). Det första skolåret är alltså årskurs ett i grundskolan.

Vid slutet av läsåret ska varje elev flyttas till närmast högre årskurs (4 kap. 4 § skolförordningen [2011:185]). Under vissa förutsättningar får rektorn dock besluta att en elev inte ska flyttas till den högre årskursen, med stöd av 4 kap. 5–6 §§ skolförordningen. En elev som inte flyttats upp till den högre årskursen kan inte sägas ha avslutat den lägre årskursen. Om detta innebär att eleven inte kommer att flyttas till årskurs två utan i stället ska gå om årskurs ett, så kan eleven inte anses ha avslutat årskurs ett. Föräldrapenning betalas då ut längst till dess att eleven avslutat årskurs ett.

Rektorn får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra (4 kap. 7 § skolförordningen). Om detta innebär att eleven inte börjar sin skolgång i årskurs ett utan i stället i årskurs två, så anser Försäkringskassan att eleven har avslutat årskurs ett. Föräldrapenning betalas då ut längst till dess att eleven fyllt 8 år.

Exempel

Tilde slutar årskurs ett den 12 juni 2016. Hon fyller 8 år den 16 november samma år. Föräldrapenning betalas ut längst till och med den 16 november.

Exempel

Jonathan fyller 8 år den 7 januari 2017. Han slutar årskurs ett den 12 juni samma år. Föräldrapenning betalas ut längst till och med den 12 juni.

Exempel

Sigge fyller 8 år den 7 januari 2018. Han får hoppa över årskurs ett och börja direkt i årskurs två. Eftersom han inte kommer att gå årskurs ett anses han ha avslutat den årskursen. Föräldrapenning betalas ut längst till dess Sigge fyller 8 år den 7 januari.

Exempel

Jasmin är 9 år när hon blir försäkrad i Sverige den 15 juni 2019. Den 1 juli samma år får hennes föräldrar reda på att hon har placerats i årskurs ett. Föräldrapenning kan då betalas ut längst till dess Jasmin avslutar årskurs ett.

Exempel

Rektorn beslutar att Samuel som är 8 år inte ska flyttas upp till årskurs två utan i stället ska få gå om årskurs ett. Föräldrapenning kan då betalas ut längst till dess Samuel avslutar årskurs ett.

Adopterade barn

11 kap. 7 § SFB

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs med adoption att någon efter socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera barnet.

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs den tidpunkt när den som adopterat ett barn har fått barnet i sin vård med tidpunkten för ett barns födelse, dock inte vid beräkning av barnets ålder.

Adoptivföräldrar likställs med föräldrar redan från den dag då de med socialnämndens medgivande tar emot ett barn för stadigvarande vård och fostran och där syftet är att adoptera barnet (11 kap. 7 § första stycket SFB).

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs den tidpunkt när den som adopterat ett barn har fått barnet i sin vård med tidpunkten för ett barns födelse, dock inte vid beräkning av barnets ålder. Föräldrapenning betalas längst ut till dess adoptivbarnet har fyllt 10 år. (11 kap. 7 § andra stycket och 12 kap. 8 § p. 1 SFB).

Exempel

William föddes den 21 februari 2009. Adoptivföräldrarna fick honom i sin vård den 16 augusti 2010. Han slutar det första skolåret den 12 juni 2017 och fyller 10 år den 21 februari 2019. Föräldrapenning kan betalas ut i åtta år från och med den dag föräldrarna fick honom i sin vård, det vill säga

från och med den 16 augusti 2010 och längst till och med den 16 augusti 2018.

Exempel

Lilly föddes den 3 april 2009. Adoptivföräldrarna fick henne i sin vård den 14 april 2013. Föräldrapenning kan betalas ut längst till och med den 3 april 2019 eftersom Lilly fyller 10 år den 3 april 2019.

När föräldrar adopterar ett barn utan socialnämndens medgivande kan de få föräldrapenningsförmåner först från den dag adoptionen är godkänd genom beslut av svensk domstol eller Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF). Mer information om adoptioner finns i vägledning 2002:12 adoptionsbidrag.

När en make adopterat den andra makens barn betalas inte föräldrapenning utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte ägt rum (12 kap. 8 § SFB). I en sådan situation medför inte adoptionen att rätten till föräldrapenning förlängs fram till dess att barnet har fyllt 10 år.

Exempel

Lena har ensam vårdnad om dottern Hanna som fyller 8 år den 12 september 2012. I samband med att Lena gifter sig med Anders adopterar han Hanna. Adoptionen medför inte att föräldrapenning kan betalas efter att Hanna har fyllt 8 år. Föräldrapenning kan betalas ut längst till och med den 12 september 2012.

3.5.2 Barn födda 2014 och senare

12 kap. 13 § SFB

Föräldrapenning lämnas längst till dess barnet har fyllt tolv år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolåret i grundskolan.

Föräldrapenning betalas som längst ut till dess barnet har fyllt 12 år eller den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolåret i grundskolan. (12 kap. 13 § SFB). Med femte skolåret menas årskurs fem i grundskolan.

Vid slutet av läsåret ska varje elev flyttas till närmast högre årskurs (4 kap. 4 § skolförordningen [2011:185]). Under vissa förutsättningar får rektorn dock besluta att en elev inte ska flyttas till den högre årskursen, med stöd av 4 kap. 5–6 §§ skolförordningen. En elev som inte flyttats upp till den högre årskursen kan inte sägas ha avslutat den lägre årskursen. Om detta innebär att eleven inte kommer att flyttas till årskurs sex utan i stället gå om årskurs fem, så kan eleven inte anses ha avslutat det femte skolåret. Föräldrapenning betalas då ut längst till det att eleven avslutat årskurs fem.

Rektorn får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra (4 kap. 7 § skolförordningen). Om detta innebär att eleven inte kommer att gå årskurs fem utan i stället flyttas från årskurs fyra till årskurs sex, så anser Försäkringskassan att eleven har avslutat årskurs fem. Föräldrapenning betalas då ut längst till det att eleven fyllt 12 år.

Exempel

Tilde slutar årskurs fem den 12 juni 2026 och fyller 12 år den 16 november samma år. Föräldrapenning betalas ut längst till och med den 16 november.

Exempel

Jonathan fyller 12 år den 7 januari 2026 och slutar årskurs fem den 12 juni samma år. Föräldrapenning betalas ut längst till och med den 12 juni.

Exempel

Sigge fyller 12 år den 7 januari 2026. Han får hoppa över årskurs fem och börja direkt i årskurs sex. Eftersom han inte kommer att gå årskurs fem anses han ha avslutat årskurs fem. Föräldrapenning betalas ut längst till dess Sigge fyller 12 år den 7 januari.

Exempel

Jasmin är 13 år när hon blir försäkrad i Sverige den 15 juni 2027. Den 1 juli 2027 får hennes föräldrar reda på att hon har placerats i årskurs fem. Föräldrapenning betalas ut längst till dess Jasmin avslutar årskurs fem.

Exempel

Rektorn beslutar att Samuel som är 12 år inte ska flyttas upp till årskurs sex utan i stället ska få gå om årskurs fem. Föräldrapenning betalas ut längst till dess Samuel avslutar årskurs fem.

Barnet fyller fyra år

12 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om ett barn blir bosatt här i landet under barnets andra levnadsår lämnas föräldrapenning under högst 200 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 76 dagar för varje barn utöver det första. Om barnet blir bosatt här i landet efter det andra levnadsåret lämnas föräldrapenning under högst 100 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 38 dagar för varje barn utöver det första.

För tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, lämnas föräldrapenning dock under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första.

Från den dag som barnet fyller fyra år, eller vid likställd tidpunkt för adopterade barn, betalas föräldrapenning ut under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna. Vid flerbarnsfödelse betalas föräldrapenningen ut under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första (12 kap. 12 § tredje stycket SFB och prop. 2013/14:4 Nya

åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen s. 72). Se vidare avsnitt 6.5.1.

Exempel

Arvid är född den 13 mars 2014. Den 12 mars 2018 har hans föräldrar kvar sammanlagt 120 dagar. När han fyller 4 år den 13 mars 2018 minskar antalet dagar, så att det endast återstår sammanlagt 96 dagar.

Adopterade barn

11 kap. 7 § SFB

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs med adoption att någon efter socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera barnet.

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs den tidpunkt när den som adopterat ett barn har fått barnet i sin vård med tidpunkten för ett barns födelse, dock inte vid beräkning av barnets ålder.

Adoptivföräldrar likställs med föräldrar redan från den dag då de med socialnämndens medgivande tar emot ett barn för stadigvarande vård och fostran och där syftet är att adoptera barnet (11 kap. 7 § första stycket SFB). Den dagen motsvarar tidpunkten för ett biologiskt barns födelse. Det innebär att barnet fyllt fyra år inträffar när adoptivföräldern har haft barnet i sin vård i fyra år. Först då minskar antalet dagar med rätt till föräldrapenning till 96 dagar. (12 kap 12 § 3 stycket och prop. 2013/14:4 s. 72).

Exempel

Samira föds den 2 februari 2013. Adoptivföräldrarna får henne i sin vård den 3 augusti 2014. Den 2 augusti 2018 har föräldrarna sammanlagt kvar 110 dagar med föräldrapenning men den 3 augusti minskar antalet dagar så att det endast återstår 96 dagar med föräldrapenning för föräldrarna.

Däremot kan föräldrapenning som längst betalas ut till dess adoptivbarnet har fyllt 12 år eller gått ut det femte skolåret (11 kap. 7 § andra stycket och 12 kap. 13 § SFB).

Exempel

William föddes den 21 februari 2012. Adoptivföräldrarna får honom i sin vård den 16 augusti 2014. Han slutar det femte skolåret den 12 juni 2024, alltså efter 12-årsdagen den 21 februari 2024. Föräldrapenning kan betalas ut fram till dess han går ut femte klass den 12 juni 2024.

När en make har adopterat den andra makens barn betalas ingen föräldrapenning utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte ägt rum (12 kap. 8 § SFB). En sådan adoption förlänger alltså inte rätten till föräldrapenning.

Exempel

Lasse har ensam vårdnad om dottern Hedda som fyller 12 år den 12 september 2026. Lasse gifter sig med Anders, som adopterar Hedda. Adoptionen medför inte att föräldrapenning kan betalas efter att Hedda har fyllt 12 år. Därför kan föräldrapenning som längst betalas till och med 12-årsdagen den 12 september 2026.

4 Ersättningsnivåer

Föräldrapenning kan betalas ut på tre olika nivåer. I avsnitt 4.1 förklaras de olika nivåerna och i avsnitt 4.2 förklaras för vilken tid de olika ersättningsnivåerna kan betalas ut.

4.1 Föräldrapenningens ersättningsnivåer

Tre olika nivåer är aktuella för föräldrapenningen:

- Sjukpenningnivå
- Grundnivå
- Lågstanivå.

4.1.1 Sjukpenningnivå

12 kap. 25 § SFB

När föräldrapenning ska lämnas på sjukpenningnivån ska ersättningen beräknas enligt bestämmelserna om sjukpenning på normalnivån och sjukpenninggrundande inkomst i 25, 26 och 28 kap., med undantag av bestämmelserna i

25 kap. 5 § om bortseende från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete överstigande 8,0 prisbasbelopp,

26 kap. 19–22 §§ om beräkning i vissa fall,

28 kap. 7 § 2 om beräkningsunderlaget för sjukpenning på fortsättningsnivån, och

28 kap. 12–18 §§ om arbetstidsberäknad sjukpenning.

12 kap. 26 § SFB

Vid beräkning av föräldrapenning som ska lämnas på sjukpenningnivån ska det vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten bortses från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete till den del summan av dessa inkomster överstiger 10 prisbasbelopp. Det ska vid denna beräkning i första hand bortses från inkomst av annat förvärvsarbete.

Föräldrapenning på sjukpenningnivå är en arbetsbaserad förmån (6 kap. 6 § SFB).

Föräldrapenning per dag på sjukpenningnivå är 80 procent av sjukpenninggrundande inkomst (SGI multiplicerad med talet 0,97 delat med 365 dagar (12 kap. 25 § jämfört med 28 kap. 7 och 10 §§ SFB).

Vid beräkning av föräldrapenning som ska lämnas på sjukpenningnivå ska det vid beräkningen av SGI bortses från inkomster av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger 10 gånger prisbasbeloppet. När inkomsterna överstiger detta tak ska i första hand bortses från inkomst av annat förvärvsarbete (12 kap. 26 § SFB).

Om en persons SGI består både av familjehemsersättning och inkomst från någon annan anställning ska årsarbetstiden beräknas bara på arbetstiden i den andra anställningen. Om personen enbart har inkomst av arbete som familjehemsförälder registreras årsarbetstiden till 365 dagar.

Högsta förvaltningsdomstolen har konstaterat i dom den 22 januari 2019 i mål nr 228–18 att om en person har både familjehemsersättning och inkomst från annat arbete ska Försäkringskassan helt bortse från familjehemsersättningen i beräkningsunderlaget för tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 38 § SFB. Motsvarande regel finns för föräldrapenning i 12 kap. 31 § SFB. Domen gäller alltså även för beräkning av föräldrapenning på sjukpenningnivå. Se också Domsnytt 2019: 007.

Läs mer

En utförlig beskrivning av SGI-reglerna finns i vägledning (2004:5) [Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid](#).

4.1.2 Grundnivå

12 kap. 23 § SFB

Föräldrapenning på grundnivån kan lämnas till en förälder som är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt 5 kap. 9 § 1 eller arbetsbaserad föräldrapenning enligt 6 kap. 6 § 2.

För hel föräldrapenning är grundnivån 250 kronor om dagen.

Föräldrapenning på grundnivå är en arbetsbaserad förmån för en förälder som uppfyller 240-dagarsvillkoret. För en förälder som inte uppfyller 240-dagarsvillkoret är föräldrapenning på grundnivån en bosättningsbaserad förmån (5 kap. 9 § 1 och 6 kap. 6 § 2 SFB). Regler om 240-dagarsvillkoret beskrivs i avsnitt 4.3.1 och 4.3.2.

Hel föräldrapenning på grundnivån är 250 kronor per dag (12 kap. 23 § SFB).

Grundnivån blir aktuell för den som inte har rätt till SGI och för den som har en SGI som ger en lägre föräldrapenning än 250 kronor per dag. Föräldrapenning med 250 kronor per dag motsvarar en årsinkomst på 117 590 kronor.

$117\,590 \text{ kronor} \times 80 \% = 94\,072 \text{ kronor}$

$94\,072 \text{ kronor} \times 97 \% = 91\,250 \text{ kronor}$

$91\,250 \text{ kronor} / 365 \text{ dagar} = 250 \text{ kronor per dag}$

Före den 1 januari 2016 är hel föräldrapenning på grundnivån 225 kronor per dag och motsvarar då en årsinkomst på 106 000 kronor.

4.1.3 Lågstanivå

12 kap. 24 § SFB

Föräldrapenning på lågstanivån kan lämnas till en förälder som är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt 5 kap. 9 § 1 och avser tid då föräldrapenning inte får lämnas på sjukpenningnivån eller grundnivån.

För hel föräldrapenning är lågstanivån 180 kronor om dagen.

Föräldrapenning på lägstanivån är en bosättningsbaserad förmån (5 kap. 9 § 1 SFB).

Hel föräldrapenning på lägstanivån är 180 kronor per dag (12 kap. 24 § andra stycket SFB).

4.2 Barn födda 2013 och tidigare

Av de totalt 480 föräldrapenningdagarna betalas 390 dagar ut på sjukpenningnivån eller grundnivån. Resterande 90 dagar betalas ut på lägstanivån oberoende av vilken SGI föräldern har. (12 kap. 21–23, 35–37, 39 och 41 §§ SFB).

De första 180 föräldrapenningdagarna för barnet räknas alltid av från de dagar som betalas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå (12 kap. 35 § SFB).

När de 180 första föräldrapenningdagarna för barnet har tagits ut kan föräldrarna få föräldrapenning på sjukpenningnivå under 210 dagar. Om föräldern inte har någon SGI eller en SGI som ger en föräldrapenning under 250 kronor, så får han eller hon föräldrapenning på grundnivån (12 kap. 39–41 §§ SFB).

Före den 1 januari 2016 betalas föräldrapenning ut på grundnivån om föräldern inte har någon SGI eller en SGI som ger en föräldrapenning under 225 kronor.

Föräldrapenningdagar på sjukpenningnivån eller grundnivån kan varvas med dagar på lägstanivån från och med den 181:e föräldrapenningdagen.

De 90 dagar som föräldern inte kan avstå till den andra föräldern ingår i dagarna på sjukpenningnivå (12 kap. 17 § SFB).

För barn födda före den 1 januari 2016 är det 60 dagar som är reserverade för respektive vårdnadshavare. Det gäller också vid adoption där föräldern fått barnet i sin vård före den 1 januari 2016. Dessa 60 dagar ingår i dagarna på sjukpenningnivå.

4.3 Barn födda 2014 och senare

Innan barnet fyller fyra år

Av de totalt 480 föräldrapenningdagarna är 390 dagar på sjukpenningnivån eller grundnivån. Resterande 90 dagar är på lägstanivån. (12 kap. 21–23, 35–37, 39 och 41 §§ SFB). Har föräldrarna gemensam vårdnad om barnet fördelas dagarna, så får föräldrarna 195 dagar var på sjukpenningnivå eller grundnivå och 45 dagar på lägstanivå (12 kap. 15 § SFB).

De första 180 dagarna räknas alltid av från antalet dagar som betalas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå (12 kap. 35 § SFB).

När de 180 första föräldrapenningdagarna för barnet har tagits ut kan föräldrarna få föräldrapenning på sjukpenningnivå under 210 dagar. Om föräldern inte har någon SGI eller en SGI som ger en föräldrapenning under 250 kronor, så får han eller hon föräldrapenning på grundnivån (12 kap. 39–41 §§ SFB).

Före den 1 januari 2016 betalas föräldrapenning ut på grundnivån om föräldern inte har någon SGI eller en SGI som ger en föräldrapenning under 225 kronor.

Föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå eller grundnivå kan varvas med dagar på lägstanivån från och med den 181:e dagen.

De 90 dagar som föräldern inte kan avstå till den andra föräldern, ingår i dagarna på sjukpenningnivå, se mer om avstående i avsnitt 6.5.

För barn födda, eller vid adoption där föräldern fått barnet i sin vård, före den 1 januari 2016 är det 60 dagar som är reserverade för respektive vårdnadshavare. Dessa 60 dagar ingår i dagarna på sjukpenningnivå.

När barnet fyller fyra år

12 kap. 41 a SFB

Bestämmelserna i 35–41 §§ gäller inte för föräldrapenning för tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt. För sådan tid tillämpas i stället 41 b–41 h §§.

När barnet fyller fyra år har föräldrarna inte rätt att spara fler än 96 dagar. De dagar som sparas kan i första hand tas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå. Det är bara föräldrar som inte har några dagar kvar på sjukpenning eller grundnivå som kan få behålla dagar på lägstnivå. Vid fyrsårsgränsen fördelas dagarna proportionellt mellan föräldrarna, det vill säga utifrån hur många dagar som respektive förälder hade kvar strax före barnet fyllde fyra år, se mer om detta i avsnitt 6.5.1.

När barnet har fyllt fyra år gäller inte 240-dagarsvillkoret för föräldrapenning på sjukpenningnivå. Det innebär att det då inte finns några regler som begränsar uttaget för de första 180 dagarna (12 kap. 41 a § SFB).

4.3.1 Föräldrapenning för de första 180 dagarna och 240-dagarsvillkoret, för barn födda 2013 och tidigare

12 kap. 35 § SFB

Till en förälder som är försäkrad för både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen för de första 180 dagarna enligt följande:

1. Föräldrapenning lämnas på sjukpenningnivån, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för sjukpenning enligt 6 kap. 6 § 3 och under hela den tiden skulle ha haft rätt till en sjukpenning som överstiger lägstnivån för föräldrapenning (240-dagarsvillkoret).
2. Om förutsättningarna i 1 inte är uppfyllda eller hel föräldrapenning på sjukpenningnivån i annat fall inte överstiger 250 kronor om dagen, lämnas föräldrapenning på grundnivån.

Det finns ett särskilt kvalifikationskrav för de första 180 dagarna med föräldrapenning. Kravet är att föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse, eller den beräknade tidpunkten för födelsen, har varit försäkrad för en sjukpenning och under hela tiden skulle ha haft rätt till sjukpenning som överstiger lägstnivån för föräldrapenning (240-dagarsvillkoret). Om kravet inte är uppfyllt eller om hel föräldrapenning på sjukpenningnivå för föräldern är lägre än 250 kronor, får föräldern föräldrapenning på grundnivå (12 kap. 35 § p.1 SFB).

Före den 1 januari 2016 får föräldern föräldrapenning på grundnivå om han eller hon inte uppfyller kravet eller om hel föräldrapenning på sjukpenningnivå är lägre än 225 kronor.

När Försäkringskassan bedömer om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt ska Försäkringskassan utgå från den tidpunkt som är mest fördelaktigt för föräldern, den beräknade tidpunkten för födelsen eller faktiskt datum för födelsen.

Exempel

Frida börjar förvärvsarbete den 1 april 2018 och hennes SGI fastställs från och med samma datum till 260 000 kronor. Barnets födelse är beräknad till den 23 november 2018. Det innebär att 240:e dagen före beräknad förlossning är den 28 mars 2018. Frida uppfyller inte 240-dagarsvillkoret utifrån beräknad förlossning. Men barnet föds först den 30 november 2018 och den 240:e dagen före barnets födelse är den 4 april 2018. Hon uppfyller därmed 240-dagarsvillkoret och kan få föräldrapenning på sjukpenningnivå för de första 180 dagarna.

Vid beräkning av föräldrapenning per dag multipliceras SGI:n med talet 0,97. När Försäkringskassan vid beräkningen av 240-dagarsvillkoret tar ställning till för vilken sjukpenning föräldern har varit försäkrad ska SGI:n inte multipliceras med talet 0,97. (12 kap. 25 § och 28 kap. 7 § SFB)

En SGI mellan 81 900 och 82 300 kronor motsvarar i detta sammanhang en sjukpenning på 180 kronor per dag.

$82\ 100\ \text{kr} \times 80\ \% = 65\ 680\ \text{kronor}$

$65\ 680\ \text{kronor} / 365 = 179,95\ \text{kr}$

Avrundning 180 kr

Om föräldern inte uppfyller 240-dagarsvillkoret får han eller hon under de 180 första dagarna föräldrapenning på grundnivå, det vill säga 250 kronor per dag (12 kap. 23 och 35 §§ SFB).

Exempel

Mårten och Kristina är föräldrar till Linus. Både Mårten och Kristina är fast anställda och försäkrade för såväl arbets- som bosättningsbaserade förmåner. Mårten har varit anställd i två månader när Linus föds och hans SGI fastställs till 180 000 kronor. Kristina har varit anställd i två år och hennes SGI fastställs till 220 000 kronor. Kristina uppfyller 240-dagarsvillkoret, men Mårten gör det inte.

Mårten och Kristina delar på föräldrapenningen och är lediga varannan vecka. Under de 180 första föräldrapenningdagarna kan Kristina få ersättning utifrån sin SGI, medan Mårten bara kan få ersättning på grundnivån med 250 kronor per dag. Från och med den 181:a föräldrapenningdagen kan båda få ersättning utifrån sin SGI.

Föräldrapenning på grundnivå är en bosättningsbaserad förmån för en förälder som inte uppfyller 240-dagarsvillkoret (12 kap. 35 § SFB). Detta innebär att en förälder som bara är försäkrad för arbetsbaserade förmåner måste uppfylla 240-dagarsvillkoret för att kunna få någon ersättning över huvud taget under de första 180 dagarna.

Exempel

Ivan är förälder till dottern Elena som är bosatt i Sverige. Elena är född den 1 februari 2017. Ivan är bosatt i Ryssland och arbetar i Sverige sedan

den 1 november 2016. Dessförinnan arbetade han i Ryssland. Hans anställning i Sverige kommer att pågå till och med den 30 juni 2017, därefter kommer han att återvända till Ryssland. Ivan är enbart försäkrad för arbetsbaserade förmåner. Hans SGI är fastställd till 200 000 kronor sedan den 1 november 2008. Ivan begär föräldrapenning från och med den 15 maj 2017. De första 180 dagarna med föräldrapenning är inte uttagna för barnet. Ivan uppfyller inte 240-dagarsvillkoret eftersom han inte är försäkrad för en sjukpenning över lägstanivån den 6 juni 2016.

Ivan är enbart försäkrad för arbetsbaserade förmåner och uppfyller inte 240-dagarsvillkoret. Han har inte rätt till föräldrapenning eftersom grundnivån i hans fall blir en bosättningsbaserad förmån för vilken han inte är försäkrad.

För att Ivan ska kunna få arbetsbaserad föräldrapenning måste 180 dagar med föräldrapenning först ha tagits ut av den andra föräldern.

Perioder med utländska inkomster

De unionsrättsliga regelverken är tillämpliga

När en förälder kommer från ett annat medlemsland och omfattas av förordning 883/2004 eller 1408/71, kan försäkringsperioder och inkomster i det landet ligga till grund för bedömningen av om föräldern uppfyller 240-dagarsvillkoret enligt 12 kap. 35 § SFB. Det beror på att sammanläggningsprincipen i förordning 883/2004 eller 1408/71 ska tillämpas.

Exempel

Läs mer om sammanläggningsprincipen i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#).

EU-domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen har tolkat bestämmelsen om sammanläggning i förhållande till 240-dagarsvillkoret.

Rättsfall

Ett avgörande i EU-domstolen (C-257/10 Bergström) handlade om en kvinna som hade varit bosatt och arbetat i Schweiz. Efter att kvinnan hade fött barn flyttade hela familjen från Schweiz till Sverige, där barnets andra förälder började arbeta. Kvinnan började dock inte arbeta i Sverige, utan tog i stället hand om barnet. Eftersom hon hade slutat arbeta och var bosatt i Sverige kom hon att omfattas av svensk lagstiftning enligt reglerna i förordningen om bosättningslandets lag som tillämplig lagstiftning. Några månader efter att familjen flyttade till Sverige ansökte kvinnan om föräldrapenning. Försäkringskassan avslog ansökan om föräldrapenning på sjukpenningnivå på grund av att kvinnan aldrig hade arbetat i Sverige. Kvinnan överklagade beslutet till Högsta förvaltningsdomstolen, HFD, som vände sig till EU-domstolen med frågor om hennes tidigare arbete i Schweiz kunde ge rätt till inkomstbaserad föräldrapenning, och hur denna i så fall skulle beräknas.

EU-domstolen svarade att när nationell lagstiftning kräver att den sökande har fullgjort försäkringsperioder eller anställningsperioder för att han eller hon ska få rätt till föräldrapenning måste man beakta perioder som har fullgjorts i sin helhet i det andra landet. När storleken på förmånen bestäms ska beloppet beräknas med hänsyn till inkomsten i Sverige för en person vars yrkeserfarenhet och yrkeskvalifikationer är jämförbara med

sökandens och som utför ett förvärvsarbete som är jämförbart med sökandens i det medlemsland där ansökan lämnas in s.k. jämförelseinkomst. EU-domstolen ansåg att 240-dagarsvillkoret för föräldrapenning måste tolkas så för att överensstämja med principerna om sammanläggning och likabehandling i EU-förordningen.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade utifrån EU-domstolens svar att eftersom sökanden hade arbetat i Schweiz minst 240 dagar i följd före barnets födelse och det inte varit ifrågasatt att hennes inkomst där åtminstone motsvarade den nivå som krävs för att vara försäkrad för sjukpenning över lägstnivå, ansågs hon ha fullgjort kvalifikationstiden för rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå. Kvinnans föräldrapenning skulle baseras på en SGI som fastställdes utifrån arbetet i Schweiz enligt principerna i EU-domstolens dom. Man skulle också använda SGI-skyddsreglerna (HFD 2012 ref. 44 I). Se domsnytt 2012:081

Domen innebär att 240-dagarsvillkoret kan uppfyllas genom att hela eller delar av kvalifikationstiden har fullgjorts i ett annat EU/EES-land eller Schweiz.

Läs mer

240-dagarsvillkoret kan uppfyllas även genom arbete i EU:s institutioner. Det framgår av praxis från EU-domstolen.

Rättsfall

Två avgöranden från EU-domstolen (C-137/04, Rockler och C-185/04, Öberg) handlade om huruvida anställda vid EU:s institutioner kunde tillgodoräkna sig perioder av arbete för att nå upp till 240-dagarsvillkoret. Anställda vid EU:s institutioner som är anslutna till EU:s sjukförsäkrings-system omfattas inte av någon nationell lagstiftning om social trygghet. De omfattas därför inte av förordning 883/2004 eller förordning 1408/71 och förordningens regler om sammanläggning av försäkringsperioder kan inte tillämpas. EU-domstolen konstaterade att dessa personer dock är migrerade arbetstagare och räknas liksom andra unionsmedborgare som arbetstagare i den mening som avses i artikel 45 EUF, Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. EU-domstolen svarade därför att man ska räkna med den period som en arbetstagare har omfattats av EU:s sjukförsäkringssystem när man tillämpar 240-dagarsvillkoret.

Det kan bli aktuellt att beakta SGI-skyddsregler vid bedömningen av om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt för en person i en gränsöverskridande situation.

Rättsfall

Ett avgörande från nuvarande HFD (RÅ 2001 ref. 77) handlade om en kvinna som flyttat från Norge till Sverige för att börja en anställning här. I samband med flytten gjorde hon avbrott i sitt arbete under cirka två och en halv månad, i väntan på förskoleplats. När hennes andra barn sedan föddes uppkom frågan om storleken på föräldrapenningen, eftersom hon under perioden om 240 dagar före den beräknade födelsen hade gjort avbrott i arbetet. HFD ansåg att även om föräldern inte har arbetat under hela den sammanlagda perioden på 240 dagar, måste SGI-skyddsreglerna gälla för att uppfylla EU-rättens krav på likabehandling. Skyddsreglerna gällde därför på samma sätt som för en person som i Sverige har fått en SGI och avbryter sitt arbete. Eftersom hon hade avbrutit sitt arbete kortare

tid än vad som gällde enligt SGI-skyddsreglerna, ansågs hon ha haft ett obrutet försäkringsskydd på en nivå som låg över garantinivån. På det sättet uppfyllde hon 240-dagarsvillkoret och hade därför rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå.

Ett avtal om social trygghet är tillämpligt

Det finns bestämmelser om sammanläggning av försäkringsperioder i avtal som gör att en person kan ha rätt att räkna samman försäkringsperioder i något av dessa länder för att uppfylla 240-dagarsvillkoret. Det gäller Marocko, Turkiet, Israel, Kap Verde, Bosnien-Hercegovina och Serbien. Föräldrapenningens storlek kan dock i dessa fall endast fastställas utifrån inkomst som personen haft i Sverige.

Läs mer

Läs mer om avtalens bestämmelser för föräldraförsäkring i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#).

Biståndsarbetare

12 kap. 38 § SFB

För en förälder som anses bosatt i Sverige även under vistelse utomlands enligt bestämmelserna i 5 kap. 6 och 8 §§, ska det bortses från tiden för utlandsvistelsen när det bestäms om 240-dagarsvillkoret i 35 § 1 är uppfyllt.

Vidare ska för en förälder som fått sjukersättning eller aktivitetsersättning en sjukpenninggrundande inkomst beräknad enligt 26 kap. 22 a § anses ha gällt hela den tid som föräldern fått sådan ersättning.

Med biståndsarbetare menas den som är anställd av

- ett svenskt trossamfund eller ett organ som är knutet till ett sådant samfund
- en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet.

Personen räknas som biståndsarbetare när han eller hon lämnar landet för att arbeta åt en sådan organisation.

Vid utredning av 240-dagarsvillkoret för biståndsarbetare ska tiden för utlandsvistelsen inte räknas med. Detta gäller under förutsättning att utlandstjänstgöringen varat i högst fem år. (12 kap. 38 § SFB)

Exempel

Göran arbetar åt svenska kyrkan i Sverige. Hans SGI fastställdes den 1 februari 2016 till 200 000 kronor. Göran får i uppdrag att arbeta i Afrika som biståndsarbetare under fyra år. Han vistas i Afrika mellan den 1 augusti 2017 och den 31 augusti 2018. Görans SGI fastställs till 270 000 kronor från och med den 1 september 2018. Han begär föräldrapenning från med den 1 september 2018 för ett barn som är fött den 11 augusti 2018.

I utredningen om ifall Göran uppfyller 240-dagarsvillkoret räknas tiden för utlandsvistelsen inte med. Göran uppfyller 240-dagarsvillkoret, eftersom

han var försäkrad dels för sjukpenning över lägstanivån i 200 dagar innan han reste utomlands för att arbeta, dels under 40 dagar efter återkomsten.

4.3.2 Föräldrapenning för de första 180 dagarna och 240-dagarsvillkoret, för barn födda 2014 och senare

Innan barnet har fyllt fyra år

För tid innan barnet har fyllt fyra år gäller samma bestämmelser som för barn födda 2013 och tidigare, se avsnitt 4.3.1.

När barnet fyller fyra år

12 kap. 41 a SFB

Bestämmelserna i 35–41 §§ gäller inte för föräldrapenning för tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt. För sådan tid tillämpas i stället 41 b–41 h §§.

240-dagarsvillkoret ska inte tillämpas för tid efter barnet fyllt fyra år (12 kap. 41 a § SFB). För att en förälder som är försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning ska kunna få ersättning på sjukpenningnivå efter barnet fyllt fyra år, räcker det om föräldern är försäkrad för sjukpenning och har en sjukpenninggrundande inkomst under ersättningsperioden. Det innebär att det efter barnet fyllt fyra år inte finns något krav på att föräldern ska ha varit försäkrad för en sjukpenning som överstiger lägstanivån under minst 240 dagar i följd före barnets födelse (prop. 2013/14:4 *Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen* s. 76).

Exempel

Ivan är förälder till dottern Elena som är bosatt i Sverige. Elena är född den 1 februari 2014. Ivan är bosatt i Ryssland och arbetar i Sverige sedan den 1 november 2017. Dessförinnan arbetade han i Ryssland. Hans anställning i Sverige ska pågå till och med den 30 juni 2018. Därefter ska han återvända till Ryssland. Ivan är enbart försäkrad för arbetsbaserade förmåner. Hans SGI är fastställd till 200 000 kronor sedan den 1 november 2017.

Ivan begär föräldrapenning från och med den 15 maj 2018. De första 180 dagarna med föräldrapenning är inte uttagna för barnet. Ivan uppfyller inte 240-dagarsvillkoret, eftersom han inte var försäkrad för en sjukpenning över lägstanivån den 1 juni 2013. Men eftersom Elena har fyllt fyra år när han begär föräldrapenning den 15 maj 2018, behöver han inte uppfylla 240-dagarsvillkoret. Ivan har därför rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå.

4.3.3 Särskild beräkningsgrund

12 kap. 27 § SFB

Om en förälders sjukpenninggrundande inkomst har sänkts sedan den tid som avses i 26 kap. 15 § (SGI-skyddad tid för föräldraledighet) har gått ut, ska föräldrapenningen till dess att barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av

1. den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde, eller
2. den högre inkomst som löneavtal därefter föranleder.

Första stycket gäller all föräldrapenning som lämnas till föräldern, när han eller hon avstår från förvärvsarbete för vård av barn under den tid som anges där.

Skulle den sjukpenninggrundande inkomsten som gällde innan sänkningen skedde ha överstigit 8,0 prisbasbelopp, om inkomsten alltså hade beräknats utan begränsningen i 25 kap. 5 § andra stycket första meningen, tillämpas det beräknings sätt som anges i 26 §.

12 kap. 28 § SFB

För en förälder som helt eller delvis saknar anställning ska den sjukpenninggrundande inkomst som föräldrapenningen beräknas på enligt 27 § räknas om på sätt som anges i 26 kap. 28–30 §§ och 31 § första stycket.

12 kap. 29 § SFB

Om en förälder är gravid på nytt innan ett barn har uppnått eller skulle ha uppnått ett år och nio månaders ålder, ska föräldrapenning för föräldrarna även fortsättningsvis beräknas på det sätt som anges i 27 och 28 §§.

Det som anges i första stycket gäller även vid adoption av ett barn som sker högst två år och sex månader efter det att det föregående barnet har fötts eller adopterats.

Särskild beräkningsgrund innebär att föräldrapenningen beräknas på någon av följande grunder:

- den SGI som gällde innan sänkningen skedde
- den högre inkomst som föräldern fått enligt ett nytt löneavtal.

Försäkringskassan fastställer en särskild beräkningsgrund för en förälder som har fått sin SGI sänkt efter barnets ettårsdag. Föräldern får all föräldrapenning baserad på den särskilda beräkningsgrunden fram till dess att barnet fyller två år. Det innebär att den högre ersättning som den särskilda beräkningsgrunden ger, även betalas ut om föräldern tar hand om ett annat barn än det som har gett upphov till den särskilda beräkningsgrunden. (12 kap. 27 § första och andra stycket SFB).

Särskild beräkningsgrund är ett skydd för den som inte längre kan skydda sin SGI genom att vara helt eller delvis föräldraledig. Om förälderns SGI har sänkts på, eller efter, barnets ettårsdag ska alltså inkomsten före sänkningen användas för beräkning av föräldrapenning.

För en förälder som helt eller delvis saknar anställning ska den SGI som föräldrapenningen beräknas på, räknas om med hjälp av konsumentprisindex (KPI) (12 kap. 28 § SFB).

Exempel

När dottern Signe föds är Anders SGI 360 000 kronor. Han har fortfarande samma SGI när Signe fyller ett år. Anders får ett nytt arbete när Signe är ett år och två månader och hans SGI sänks till 280 000 kronor. Anders ansöker sedan om föräldrapenning.

Eftersom Anders SGI sänktes efter Signes ettårsdag, men innan Signe fyller två år, kan hans föräldrapenning beräknas enligt den SGI som gällde innan inkomstsänkningen. Den särskilda beräkningsgrunden blir därför 360 000 kronor och gäller fram till dagen innan Signe fyller två år.

En förälder som helt avbryter sin föräldraledighet innan barnet har fyllt ett år omfattas inte av reglerna för särskild beräkningsgrund, utan ska få sin föräldrapenning beräknad utifrån de vanliga reglerna om SGI (12 kap. 27 § första och andra stycket SFB).

Exempel

Sanjas SGI är 275 000 kronor vid sonen Stefans födelse. Hon är föräldraledig under sex månader och börjar därefter en heltidsanställning med en lägre inkomst. Hennes SGI fastställs då till 240 000 kronor. När Stefan är ett år och tre månader ansöker Sanja om föräldrapenning.

Eftersom Sanjas SGI sänktes innan sonen fyllde ett år så har hon inte rätt till särskild beräkningsgrund. Hennes föräldrapenning beräknas i stället enligt hennes nuvarande SGI, alltså 240 000 kronor.

Sanja går därefter tillbaka till sitt arbete men arbetar 80 procent i stället för heltid. Hon tar inte ut föräldrapenning på resterande 20 procent. Hennes SGI sänks därmed igen och blir nu 200 000 kronor.

När Stefan är ett år och nio månader ansöker Sanja om föräldraledighet igen. Eftersom Sanjas SGI har sänkts efter att Stefan fyllt ett år men inte två år har hon rätt till en särskild beräkningsgrund. Den särskilda beräkningsgrunden är alltså 240 000 kronor (dvs. den SGI som hon hade innan den sänktes till 200 000 kronor). Sanja kan få föräldrapenning på sin särskilda beräkningsgrund fram till dagen innan Stefan fyller två år.

Den särskilda beräkningsgrunden ska också användas om en person blir gravid på nytt innan barnet är, eller skulle ha varit, ett år och nio månader (12 kap. 29 § första stycket SFB). Det förutsätter fortfarande att SGI:n har blivit sänkt på eller efter första barnets ettårsdag.

Uttrycket ”*skulle ha varit*” innebär att även den som fött ett barn som dött efter 22:e graviditetsveckan kan omfattas av särskild beräkningsgrund.

Exempel

Sanjas SGI är 275 000 kronor vid sonen Stefans födelse. Hon är föräldraledig under sex månader och börjar därefter en heltidsanställning med en lägre inkomst. Sanjas SGI fastställs till 240 000 kronor.

När Stefan är ett år och tre månader ansöker Sanja om föräldrapenning. Eftersom Sanjas SGI sänktes innan sonen fyllde ett år omfattas hon inte av reglerna om särskild beräkningsgrund, så föräldrapenningen ska beräknas enligt hennes SGI på 240 000 kronor.

Sanja blir gravid på nytt innan Stefan har fyllt ett år och nio månader. Hon har avslutat föräldraledigheten och arbetar deltid så hennes SGI är nu 180 000 kronor. Men Sanjas föräldrapenning beräknas på 240 000 kronor, eftersom hon blivit gravid innan Stefan fyllt ett år och nio månader.

Sanjas föräldrapenning beräknas alltså enligt särskild beräkningsgrund, eftersom hon har blivit gravid innan det tidigare barnet fyllt ett år och nio månader. Föräldrapenning betalas då ut enligt den särskilda beräkningsgrunden till dess att det väntade barnet fyller två år. Det gäller även för dagar då Sanja tar ut föräldrapenning för Stefan.

Exempel

Kelly har en SGI på 300 000 kronor när hennes dotter Maya föds 1 mars 2016. Den 1 april 2017 byter Kelly tjänst och hennes inkomst sänks till 275 000 kronor. Maya är då ett år och en månad. Kelly får sin föräldrapenning beräknad på 300 000 kronor eftersom hennes SGI sänktes efter Mayas ettårsdag.

När Kelly blir gravid på nytt innan Maya är ett år och nio månader får hon behålla sin särskilda beräkningsgrund (300 000 kronor) till och med dagen innan det nya barnets tvåårsdag. Kellys son Daniel föds den 1 augusti 2018 men avlider dessvärre den 1 december samma år. I och med att Daniel avlider har Kelly inte längre ett barn under två år, och uppfyller därmed inte längre kraven för att ha rätt till en särskild beräkningsgrund.

Kelly blir gravid igen i september 2019 med en beräknad födsel den 9 juni 2020. Eftersom Kelly är gravid på nytt innan Daniel (som avled) skulle ha varit ett år och nio månader så har Kelly återigen rätt till särskild beräkningsgrund (300 000 kr). Hon har alltså rätt till föräldrapenning enligt sin särskilda beräkningsgrund från det att hon blir gravid till och med dagen innan det nya barnets tvåårsdag.

När en förälder fött ett barn som avlidit efter 22:a graviditetsveckan och föräldern sedan blir gravid på nytt, ska den särskilda beräkningsgrunden baseras på den SGI som var aktuell när det avlidna barnet skulle ha fyllt ett år. Även i detta fall gäller den särskilda beräkningsgrunden fram till dagen innan det nya barnet har fyllt två år. (12 kap. 27 § 2 st. SFB)

Adoption

Den särskilda beräkningsgrunden gäller även när någon adopterar ett barn högst två år och sex månader efter att han eller hon fött eller adopterat ett tidigare barn (12 kap. 29 § andra stycket SFB). Observera att för att kunna tillämpa särskild beräkningsgrund för en registrerad partner krävs att personen är förälder till barnet genom adoption eller att föräldraskap fastställts med anledning av assisterad befruktning. Detta gäller även likställda föräldrar.

Exempel

Anna och Helena är registrerade partner och föräldrar till Evelina, som Anna fött den 15 maj 2018. Helena har adopterat Evelina och blev gravid innan Evelina blivit ett år och nio månader.

Eftersom både Anna och Helena är föräldrar till Evelina kan föräldrapenning betalas ut till dem båda enligt särskild beräkningsgrund om de båda har fått en sänkt SGI efter Evelinas ettårsdag.

Exempel

Jonas och Magnus adopterar Nina den 15 maj 2017. Jonas SGI sänks den 17 maj 2019 (dvs. två år och två dagar efter att de fick Nina i sin vård). Han har därför inte rätt till särskild beräkningsgrund.

Den 15 juli 2019 adopterar de sonen Frank, vilket är inom 2,5 år efter att de har adopterat Nina. Det innebär att Jonas nu är berättigad att få sin föräldrapenning enligt särskild beräkningsgrund. Detta för att:

- Jonas inkomst har sänkts efter att han har haft Nina i sin vård i ett år och
- Jonas har adopterat Frank inom 2,5 år efter att han har adopterat Nina

Jonas har då rätt att få sin föräldrapenning beräknad enligt särskild beräkningsgrund från den 15 juli 2019, oavsett vilket av barnen han tar ut föräldrapenning för.

Om man blir gravid efter att ha adopterat första barnet gäller 12 kap. 29 § första stycket SFB.

Om man adopterar ett barn efter att ha fött eller adopterat ett barn tidigare gäller 12 kap. 29 § andra stycket SFB.

När försäkringen gäller för att rätten till förmån kan härledas från arbete i Sverige

6 kap. 11 § SFB

Försäkringen för pensioner eller skadeersättningar som avses i 6 § 6 och 8–11 gäller när rätten till en förmån enligt de bestämmelser som anges där kan härledas från ett arbete i Sverige. Detsamma gäller försäkringen för föräldrapenning på grund- eller sjukpenningnivå enligt 6 § 2.

Försäkringen för pensioner enligt första stycket gäller också när rätten till förmånen kan härledas från sådan ersättning som anges i 19 och 20 §§.

I vissa fall kan föräldrapenning betalas ut enligt den särskilda beräkningsgrunden även för ett barn som är fött under en tid då föräldern inte omfattas av det svenska socialförsäkringsskyddet. För arbetsbaserad föräldrapenning kan försäkringen nämligen gälla så länge rätten till förmån kan härledas från ett arbete i Sverige, trots att personen inte längre uppfyller de generella kraven för att omfattas av den arbetsbaserade försäkringen (6 kap. 11 § SFB).

Exempel

Henrik och Johanna har bott och arbetat i Sverige och haft rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå för sin dotter Elin, som är född den 23 juni 2016. De flyttar den 1 juli 2017 utomlands och omfattas inte längre av svensk socialförsäkring. Johanna blir gravid på nytt innan Elin är ett år och nio månader. Hon föder en son den 6 januari 2018.

Den 1 augusti 2018 återkommer familjen till Sverige och samtliga bedöms omfattas av bosättningsbaserade förmåner från och med samma dag. Henrik ansöker om föräldrapenning från och med den 1 augusti 2018.

Hans SGI var 277 000 kronor när han flyttade utomlands. Henrik kan få föräldrapenning enligt den särskilda beräkningsgrunden. Det beror på att han är försäkrad för föräldrapenning enligt 6 kap.11 § SFB eftersom han kan härleda en rätt till föräldrapenning från tidigare arbete här och Johanna blev gravid på nytt inom ett år och nio månader.

5 Omfattning

Det är inte bara ersättningsnivån som beskrivs i kapitel 4 som påverkar föräldrapenningens storlek. En annan omständighet som man måste beakta är i vilken utsträckning som föräldern avstår från förvärvsarbete i förhållande till sin normala arbetstid. Nedan följer en redogörelse för föräldrapenningens olika omfattningar och begreppet normal arbetstid. Det finns också en begränsning av möjligheten att ta ut föräldrapenning för arbetsfria dagar som beskrivs i avsnitt 5.3.1.

5.1 Uttag av hel dag eller del av dag

12 kap. 9 § SFB

Föräldrapenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel föräldrapenning lämnas för dag när föräldern inte förvärvsarbetar.
2. Tre fjärdedels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst en fjärdedel av normal arbetstid.
3. Halv föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst hälften av normal arbetstid.
4. En fjärdedels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid.
5. En åttondels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid.

Föräldrapenning får dock lämnas som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels föräldrapenning på grundnivå enligt 23 § eller på lägstanivå enligt 24 § när föräldern arbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid.

Föräldern kan välja mellan att ta ut hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels ersättning. Försäkringskassan kan betala ut

- hel ersättning för en dag när föräldern är helt ledig
- tre fjärdedels ersättning när föräldern arbetar högst en fjärdedel av normal arbetstid
- halv ersättning när föräldern arbetar högst hälften av normal arbetstid
- en fjärdedels ersättning när föräldern arbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid
- en åttondels ersättning när föräldern arbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid (12 kap. 9 § SFB).

Bestämmelserna hindrar att en förälder för samma dag får föräldrapenning på både sjukpenningnivån och lägstanivån som ger en annan än ovanstående omfattning.

Exempel

Fredrik ansöker för samma dag halv föräldrapenning på sjukpenningnivån och en åttondels föräldrapenning på lägstanivån. Försäkringskassan kan inte betala ut föräldrapenning enligt Fredriks ansökan eftersom det sammanlagt blir fem åttondels ersättning. Han kan få högst halv föräldrapenning.

En förälder kan få föräldrapenning för flera barn samma dag, men inte mer än hel föräldrapenning för en dag, oavsett hur många barn som föräldern vårdar (11 kap.9 § SFB, prop. 1973:47, s. 21 och 61 samt prop. 1984/85:78, s. 133).

Föräldrapenning på grundnivå eller lägstanivå kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels dag, om föräldern arbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid (12 kap. 9 § andra stycket SFB). Föräldern kan alltså arbeta sju timmar per dag, om normalarbetstiden är åtta timmar och ändå få en hel dag med föräldrapenning på grundnivån eller lägstanivån.

Den tid som en förälder ägnar åt politiska uppdrag bör inte tas med vid bedömningen av rätt till föräldrapenning, även om ersättningen för detta ingår i den sjukpenninggrundande inkomsten. Det gäller när uppdragen klart har karaktären av bisysslor till det vanliga arbetet (prop. 1976/77:117 s. 54).

Exempel

Camilla arbetar heltid och har vid sidan av sin anställning ett politiskt uppdrag som ledamot i socialnämnden. Uppdraget innebär möten på kvällstid. Camilla vill veta om hon har rätt till hel föräldrapenning på sjukpenningnivå när hon vid dessa tillfällen är helt ledig från sitt arbete.

Försäkringskassan bortser vid prövning av rätten till föräldrapenningens omfattning från uppdraget som ledamot i nämnden. Hon har rätt till hel föräldrapenning om hon är ledig från sin anställning och vårdar barnet under den lediga tiden, även om hon har ett möte på kvällen.

Vård av barn som tagits emot för stadigvarande vård och fostran i hemmet betraktas inte som förvärvsarbete vid bedömning av om föräldern har rätt till ersättning. Vid beräkningen av föräldrapenning bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättning för vården (12 kap. 10 och 31 §§ SFB).

Exempel

Ebba får ersättning för vård av Rasmus som placerats hos Ebba och hennes man. De är särskilt förordnade vårdnadshavare för Rasmus. Ebba arbetar halvtid (fyra timmar per dag). Hennes SGI grundas på arbetsinkomsten och ersättningen för vården av Rasmus.

Ebba begär halv föräldrapenning på sjukpenningnivå. Vården av Rasmus betraktas inte som förvärvsarbete. Ebba har därför rätt till halv föräldrapenning eftersom hon arbetar högst hälften av normal arbetstid. Vid beräkningen av föräldrapenningen görs avdrag från Ebbas SGI med den ersättning som hon får för vården av Rasmus. Läs mer om beräkning av föräldrapenning på sjukpenningnivå i avsnitt 4.1.1.

Förälder med sjukersättning tills vidare och steglös avräkning

12 kap. 10 § SFB

Som förvärvsarbete betraktas inte

1. vård av barn som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i förälderns hem, och
2. sådant förvärvsarbete som den försäkrade utför under tid för vilken han eller hon får sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. 3 §.

Om det vid tillämpningen av första stycket 2 inte går att avgöra vilken tid den försäkrade avstår från förvärvsarbete för att vårda sitt barn ska frånvaron i första hand anses som frånvaro från sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

Den som har sjukersättning tills vidare kan arbeta eller utöka sitt arbete utan att rätten till sjukersättningen omprövas. Sjukersättningen ska i stället minskas med hänsyn till en reduceringsinkomst enligt så kallad steglös avräkning. Inkomsten från sådant arbete är inte sjukpenninggrundande (37 kap. och 25 kap. 24 § SFB).

Läs mer

Se vägledning (2013:3) *Sjukersättning och aktivitetsersättning – beräkning, steglös avräkning m.m.*

En förälder som har sjukersättning och arbetar med stöd av reglerna om steglös avräkning kan inte få föräldrapenning för den tid och den del som han eller hon utökar sitt arbete. Om det inte går att avgöra om ansökan om föräldrapenning gäller den arbetstid där inkomsten ingår i SGI, eller under tid när föräldern skulle ha arbetat med stöd av reglerna om steglös avräkning, ska Försäkringskassan utgå från att föräldrapenningen i första hand gäller tid då han eller hon skulle ha arbetat med stöd av reglerna om steglös avräkning (12 kap.10 § första stycket 2 SFB).

Exempel

Tove arbetar 75 % varje dag och har sjukersättning med stöd av reglerna om steglös avräkning på halva sin arbetstid, d.v.s. 35,7 % av sin 75 % tjänst. Sjukersättningen med stöd av steglös avräkning avser arbetstiden kl. 9:00–12:00. För kl. 13:00–15:00 får Tove lön.

Det innebär att Tove enbart kan få föräldrapenning för tiden kl. 13:00–15:00 eftersom det är den tid som hon inte får sjukersättning med stöd av steglös avräkning för.

5.2 Normal arbetstid

I vilken omfattning en förälder har rätt till föräldrapenning bedöms med utgångspunkt i hur mycket föräldern skulle ha arbetat per dag i förhållande till den normala arbetstiden (prop. 1984/85:78 sid. 130 och RÅ ref 1997:76). Med normal arbetstid menas i första hand den arbetstid som är bestämd inom den bransch eller på den arbetsplats där föräldern arbetar (prop. 1977/78:104, s. 45). Om det inte finns någon normal arbetstid som är bestämd för förälderns bransch eller arbetsplats ska den faktiska normala arbetstiden på arbetsplatsen gälla. Rätten till föräldrapenning är densamma oavsett om den normala arbetstiden ligger över eller under 40 timmar per vecka.

5.2.1 Så beräknas normal arbetstid

Den normala arbetstiden beräknas per vecka, eller en längre arbetsperiod. En genomsnittsbereäkning görs för hela veckan eller perioden, och timmarna slås sedan ut på det antal dagar i veckan eller perioden som föräldern arbetar (prop. 1984/85:78 s.130 samt prop. 1977/78:10 med förslag om utvidgad rätt till ledighet för vård av barn s. 45).

Heltidsarbete

Den normala arbetstiden för en heltidsanställd kan vara högst 40 timmar per vecka (5 § arbetstidslagen [1982:673]). Men i vissa kollektivavtal kan det bestämmas en annan normal arbetstid. Skulle det i kollektivavtalet stå att personen ska arbeta 40 timmar per vecka fördelat på fyra dagar, är den normala arbetstiden fyra dagar per vecka och tre dagar är arbetsfria. Föräldern kan i så fall inte ta ut föräldrapenning för den lediga dagen eftersom föräldern inte har avstått från arbete.

För en förälder som har 40 timmars arbetsvecka och arbetar fyra dagar i veckan innebär genomsnittsbereäkningen att 40 timmar slås ut på fyra arbetsdagar, dvs. tio timmar per dag. Om föräldern arbetar dessa fyra dagar en vecka och avstår helt från arbete en dag, har han eller hon rätt att ta ut föräldrapenning för den dagen. I det sammanhanget är den dagen inte att betrakta som en ledig dag, eftersom den normala arbetstiden utgår från en femdagars arbetsvecka.

Deltidsarbete

Den som arbetar 20 timmar per vecka kan få halv föräldrapenning utan att för den skull minska sin egen normala arbetstid. Halv föräldrapenning kan betalas ut såväl till den förälder som minskar sin arbetstid till halvtid som till den som fortsätter med tidigare halvtidsarbete. I båda fallen ersätts föräldern med ett belopp som motsvarar hälften av den aktuella föräldrapenningen (prop. 1976/77:117 s. 53).

Bestämmelserna om föräldrapenning i förhållande till normal arbetstid infördes för att föräldrar som inte arbetade alls eller arbetade deltid skulle kunna få föräldrapenning för den tid de inte arbetade. Av förarbetena framgår att ersättningen även bör betalas till föräldrar som redan har minskat sin arbetstid för vård av barn och för hemarbetande föräldrar som börjar arbeta deltid (prop. 1976/77:117, s. 42).

Nedanstående exempel gäller föräldrapenning på sjukpenningnivå.

Exempel

Malin arbetar heltid. Arbetstiden på hennes arbetsplats är inte bestämd i kollektivavtal. Den normala arbetstiden är därför 40 timmar per vecka. Malin arbetar nio timmar per dag måndag–torsdag och fyra timmar på fredagen.

Malin begär halv föräldrapenning för en torsdag när hon arbetar fyra och en halv timme. Eftersom hon arbetar fem dagar per vecka innebär genomsnittsbereäkningen att hennes normala arbetstid per dag motsvarar åtta timmar. Eftersom hon arbetar mer än högst hälften av normal åtta timmar har hon inte rätt till halv föräldrapenning. Däremot kan hon få en fjärdedels eller en åttondels föräldrapenning.

Exempel

Christer arbetar heltid inom ett yrke där arbetstiden enligt kollektivavtal är 30 timmar per vecka fördelat på tre dagar i veckan. Han arbetar tio timmar per dag söndag–tisdag.

Christer begär halv föräldrapenning för en måndag då han arbetar fem timmar. Eftersom han arbetar högst hälften av sin normala arbetstid kan han få halv föräldrapenning.

Exempel

Sofia arbetar skift mellan klockan 20.00 och 06.00. Enligt kollektivavtalet är hennes arbetstid 30 timmar per vecka fördelat på tre arbetspass.

Sofia arbetar till 06.00 på onsdagen. Hon tar sedan ledigt ett arbetspass som sträcker sig från onsdag 20.00 till torsdag 06.00. På torsdagen klockan 20.00 börjar hon nästa pass. Sofia vill veta om hon har rätt till hel föräldrapenning för onsdagen eller torsdagen.

Rätten till föräldrapenning bedöms dag för dag utifrån hur mycket Sofia arbetar av normal arbetstid. Hon har inte rätt till hel föräldrapenning eftersom hon inte är helt ledig någon av dagarna. Däremot har hon rätt till en fjärdedels föräldrapenning för onsdagen eftersom hon arbetar sex av tio timmar och halv föräldrapenning för torsdagen eftersom hon då arbetar fyra av tio timmar.

För dagbarnvårdare finns det kollektivavtal där antalet barn avgör vad som räknas som heltidstjänstgöring. Regeringsrätten fann att en dagbarnvårdares tjänstgöringsgrad i förhållande till normal arbetstid avgör rätten till föräldrapenning (RÅ 1997 ref 76).

Exempel

Monica arbetar som dagbarnvårdare. Hon har förutom sitt eget barn två barn placerade hemma hos sig åtta timmar per dag. Antalet barn gör enligt kollektivavtalet att hennes tjänst räknas som halvtid.

Monica ansöker om halv föräldrapenning för en vecka måndag–fredag. Eftersom hon arbetar högst hälften av normal arbetstid enligt kollektivavtalet kan hon få halv föräldrapenning.

5.2.2 Normal arbetstid för egna företagare

Normal arbetstid för egna företagare är inte reglerad i arbetstidslagstiftning eller kollektivavtal. Därför kan en normal arbetstid på mer än 40 timmar per vecka godtas. Enligt förarbetena bör detta styrkas med intyg från exempelvis en revisor, en intresseorganisation eller liknande (prop. 1976/77:117 s. 54).

5.3 Begränsningar för uttag av föräldrapenning

Det finns begränsningar för uttag av föräldrapenning trots att föräldern avstår från förvärvsarbete. Begränsningarna gäller för dagar då föräldern normalt är arbetsfri och vid semester, se avsnitt 5.3.1 och 5.3.2. För en förälder som uppger att han eller hon har "jour" är det viktigt att klargöra om det är jourtid eller beredskapstid som föräldern avser då det har betydelse för rätten till föräldrapenning, se avsnitt 5.3.3.

5.3.1 Uttag av föräldrapenning för arbetsfria dagar

12 kap. 11 § SFB

Föräldrapenning på sjukpenningnivå enligt 21 och 22 §§ lämnas för tid som normalt är arbetsfri för föräldern endast om han eller hon i direkt anslutning till den arbetsfria tiden får föräldrapenning på motsvarande eller högre förmånsnivå. Detta gäller dock endast för perioder av arbetsfri tid om högst fyra dagar.

För uttag av föräldrapenning på sjukpenningnivå för dagar som normalt är arbetsfria finns en begränsning. Föräldrapenning betalas ut för högst fyra arbetsfria dagar bara om föräldern tar ut motsvarande eller högre föräldrapenning för en arbetsdag i direkt anslutning till den arbetsfria tiden (12 kap. 11 § SFB).

Motivet till begränsningen är i första hand att motverka att föräldrapenningen tas ut under veckoslut och helger i syfte att förstärka familjens ekonomi. För att inte i onödan begränsa föräldrarnas möjligheter att utnyttja föräldrapenningen gäller begränsningen bara för kortare ledighetsperioder, det vill säga perioder om högst fyra dagar i följd (prop. 1994/95:42 Vissa socialförsäkringsfrågor m.m., s. 16–17).

Med arbetsfri dag menas en dag som är arbetsfri inom den bransch eller på den arbetsplats där föräldern är anställd, oavsett om föräldern är tjänstledig eller inte. Det är framför allt frågan om dagar för veckovila (vanligtvis lördagar och söndagar) samt helgdagar och vissa helgaftnar (prop. 1994/95:42 s. 17).

Den arbetsfria tiden avser hela den period när föräldern inte ska arbeta. Det innebär att en förälder som inte arbetar onsdagar och torsdagar och som vill ta ut hel föräldrapenning för en onsdag, måste ta ut hel föräldrapenning även för tisdagen eller fredagen. Den som vill ha hel föräldrapenning under en period som består av till exempel tre helgdagar och en arbetsfri dag måste därför ta ut hel föräldrapenning under sammanlagt fem dagar. Men den som vill ha hel föräldrapenning under en arbetsfri period om fem dagar behöver däremot inte ta ut någon ytterligare dag med hel föräldrapenning (prop. 1994/95:42, s. 17 och 25).

För en förälder som arbetar oregelbundet eller i skiftarbete fastställs den arbetsfria tiden utifrån hur föräldern normalt arbetar. Den som till exempel arbetar sju dagar en vecka för att sen vara ledig sju dagar veckan efter har alltså en arbetsfri period om sju dagar. Det innebär att han eller hon kan ta hel föräldrapenning för de sju dagarna utan att behöva ta ut någon ytterligare dag med hel föräldrapenning.

Om det inte går att fastställa vilken period som är arbetsfri för en förälder kan ledning tas från schema eller hur andra på arbetsplatsen arbetar.

Exempel

Anders arbetar måndag–fredag och ansöker om föräldrapenning på sjukpenningnivå för lördag och söndag. Han har inte rätt till föräldrapenning för dessa dagar eftersom dagarna är arbetsfria och ledighetsperioden är kortare än fem dagar.

Exempel

Veronika arbetar normalt måndag–fredag. Hon avstår från arbetet på fredagen och ansöker om hel föräldrapenning på sjukpenningnivå för fredag–söndag. Eftersom hon begär hel föräldrapenning för fredagen har hon också rätt till hel föräldrapenning för lördag och söndag.

Exempel

Kerstin arbetar normalt måndag–fredag. Hon har en nyfödd son och kommer att vara helt föräldraledig under hans första år. Hon ansöker om föräldrapenning på sjukpenningnivån för onsdagar, torsdagar och söndagar. Hon har rätt till föräldrapenning för onsdagarna och torsdagarna. Hon har däremot inte rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå för söndagarna eftersom söndag är en arbetsfri dag och hon inte begär föräldrapenning för varken måndag eller fredag.

Exempel

Jessica arbetar heltid. Arbetstiden på hennes arbetsplats är inte bestämd i kollektivavtal. Därför är den 40 timmar per vecka.

Jessica har arbetat tio timmar per dag måndag–torsdag för att vara helt ledig på fredagen. Hon begär hel föräldrapenning för fredagen. Eftersom hennes normala arbetstid är måndag–fredag enligt arbetstidslagen och hon avstår helt från arbete en av de dagarna har hon rätt till hel föräldrapenning.

Exempel

Botvid är helt arbetslös och vill ta ut föräldrapenning på sjukpenningnivå för lördag och söndag.

Eftersom alla dagar är arbetsfria under arbetslöshetsperioden, så kan ersättning betalas ut.

Om studerande finns mer att läsa i avsnitt 3.3.1.

Det finns inte någon motsvarande begränsningsregel för lägstanivåddagar eller dagar med ersättning på grundnivån. Det innebär att sådana dagar kan tas ut för till exempel lördag och söndag utan att andra dagar tas ut i anslutning till dem.

5.3.2 Uttag av föräldrapenning vid semester

11 kap. 11 § SFB

Föräldrapenningsförmåner lämnas inte för dag då en förälder är semesterledig enligt semesterlagen (1977:480).

Föräldrapenning får inte betalas för en dag när föräldern är semesterledig enligt semesterlagen (11 kap. 11 § SFB). Det gäller semesterledighet med eller utan semesterlön och oavsett om föräldern begär föräldrapenning för hel eller del av dag (prop. 1993/94:220 Vissa socialförsäkringsfrågor m.m., s. 44).

Vad som avses med semesterledighet framgår av 3 § semesterlagen (1977:480).

Exempel

Annelie arbetar normalt måndag–fredag och är arbetsfri lördag–söndag. Hon har semester i tre veckor från och med måndagen den 3 juli till och med fredagen den 21 juli. Hon begär föräldrapenning på lägstanivån för

lördagen den 8 juli och söndagen den 9 juli. Hon har inte rätt föräldrapenning för dessa dagar eftersom de ingår i den period under vilken hon är semesterledig.

Det finns inte något hinder för en förälder att byta ut sin föräldraledighet mot semester (prop. 1993/94:220, s. 76).

5.3.3 Uttag av föräldrapenning vid jour och beredskap

Arbets tid kan enligt arbetstidslagen (1982:673) vara ordinarie arbetstid, jourtid, övertid eller mertid. Jourtid blir aktuell om det på grund av verksamhetens natur är nödvändigt att en arbetstagare står till arbetsgivarens förfogande på arbetsstället för att utföra arbete vid behov. Jourtid får bara förekomma i sådana verksamheter där det måste finnas personal om något oförutsett inträffar, utan att det därmed är fråga om övertidsarbete. Som exempel kan nämnas sjukvården, socialvården, kriminalvården, brandförsvaret och polisen. Jourtid ska skiljas från beredskapstid. Beredskapstid är den tid som arbetstagaren står till arbetsgivarens förfogande för att börja arbeta med kort varsel. Arbetstagaren behöver då inte befinna sig på arbetsstället utan kan vara hemma eller någon annanstans där han eller hon kan nås av ett meddelande. (Arbetsmiljöverkets bok "Arbetstidslagen med kommentarer" s. 16 och 18)

Föräldern har inte rätt till föräldrapenning för den tid då han eller hon samtidigt har jourtid eftersom tiden räknas som arbetstid. För att få föräldrapenning måste föräldern avstå från juren.

Beredskapstid räknas inte som arbetstid enligt arbetstidslagen och föräldern kan ta ut föräldrapenning samtidigt som man har beredskap. Det gäller så länge inget arbete utförs och under förutsättning att övriga villkor för att få föräldrapenning är uppfyllda.

6 Dagar med ersättning

I detta kapitel redogörs för de regler som styr antalet ersättningsdagar för olika situationer.

6.1 Antal ersättningsdagar

När ett barn föds eller adopteras är antalet ersättningsdagar högst 480 sammanlagt för föräldrarna. Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet får vardera föräldern hälften av de 480 föräldrapenningdagarna, det vill säga 240 dagar var.

6.1.1 Fördelning mellan föräldrarna

Föräldrapenning kan tas ut i 390 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå och 90 dagar på lägstanivå. Den ena föräldern har möjlighet att avstå ersättningsdagar till den andra föräldern, se avsnitt 6.5. I vissa situationer kan samtliga dagar tillfalla en av föräldrarna, se avsnitt 6.2.1.

Barn födda från och med 2014

12 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om ett barn blir bosatt här i landet under barnets andra levnadsår lämnas föräldrapenning under högst 200 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 76 dagar för varje barn utöver det första. Om barnet blir bosatt här i landet efter det andra levnadsåret lämnas föräldrapenning under högst 100 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 38 dagar för varje barn utöver det första.

För tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, lämnas föräldrapenning dock under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första.

12 kap. 15 § SFB

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Vardera föräldern får då föräldrapenning under hälften av den tid för vilken förmånen enligt 19 § lämnas på sjukpenning- eller grundnivån och hälften av den tid för vilken den lämnas på lägstanivån. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

Dagarna fördelas så att vardera föräldern har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå under 195 dagar och på lägstanivå under 45 dagar (12 kap. 12 § första stycket och 15 § SFB). En förälder som avstår sin rätt till föräldrapenning till den andra föräldern ska ange på vilken ersättningsnivå som dagarna ska avstås, det

vill säga på antingen sjukpenningnivå, grundnivå eller lägstnivå (12 kap. 17 § tredje stycket SFB).

Exempel

Samir och Saga har gemensam vårdnad om dottern Hedvig. De har 240 dagar var med föräldrapenning, av vilka de var för sig har 195 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå och 45 dagar på lägstnivå. Saga vill vara hemma i 240 dagar på sjukpenningnivå. För att hon ska kunna vara det, måste Samir avstå 45 dagar på sjukpenningnivå till henne.

6.1.2 Flerbarnsfödelse eller adoption av flera barn samtidigt

För varje barn som föds eller adopteras utöver det första barnet får föräldrarna ytterligare 180 dagar gemensamt. (12 kap.12 § andra stycket SFB).

De ytterligare dagarna för det andra barnet består av 90 sjukpenningdagar och 90 lägstnivådagar. De dagar som tillkommer för varje barn utöver det andra barnet består av sjukpenningdagar. (12 kap. 12 § och 12 kap. 42–44 §§ SFB samt prop. 1984/85:78 s. 63). Föräldrar som har gemensam vårdnad om barnen har rätt till hälften var av dagarna. Dagarna fördelas jämnt mellan föräldrarna på respektive ersättningsnivå (12 kap. 15 § SFB).

Föräldrapenningdagarna fördelas enligt följande:

Antal barn som föds eller adopteras samtidigt	Antalet dagar på sjukpenningnivå alternativ grundnivå	Antalet dagar på lägstnivå	Totalt antal dagar
1	390	90	480
2	480	180	660
3	660	180	840
4	840	180	1 020

Om något av barnen dör får föräldrarna behålla de extra dagarna som de får med anledning av flerbarnsfödelsen eller adoptionen av flera barn samtidigt. Det finns nämligen ingen regel om att man ska frånta föräldrar dagar i samband med att ett barn avlider. Detsamma gäller om ett barn skulle vara dödfött i samband med flerbarnsfödelse, men bara om barnet dog efter tjuogoandra graviditetsveckan, se vidare avsnitt 3.4. För att föräldrarna ska ha rätt till de extra dagarna måste det finnas minst ett barn kvar att ta ut föräldrapenning för.

Om barnet som dör är fött eller adopterat 2013 eller tidigare har föräldrarna rätt att behålla alla dagar, även om ett av de andra barnen fyller 10 år. Om barnet som dör är fött eller adopterat 2014 eller senare har föräldrarna rätt att behålla alla dagar, även om ett av de andra barnen fyller 12 år.

Exempel

Dan och Eva-Lena väntar tvillingar. I samband med förlossningen i graviditetsvecka trettiotvå dör en av tvillingarna. Dan och Eva-Lena får rätt till 660 föräldrapenningdagar att använda för det barn som lever.

Exempel

Annika och Jan adopterade 2012 Maja och Fredrika när flickorna var 4 och 8 år. När Fredrika blir 10 år har Annika och Jan endast tagit ut 500

föräldrapenningdagar. De kan fortfarande ta ut de återstående 160 dagarna för Maja trots att Fredrika har fyllt 10 år.

Flerbarnsfödelse eller adoption av flera barn samtidigt från och med 2014 och fyraårsgränsen

När barnen har fyllt fyra år kan föräldrar få ersättning för ytterligare 36 dagar för varje barn utöver det första (12 kap. 12 § tredje stycket SFB). För dessa dagar gäller samma bestämmelser som för de 96 dagar som kan sparas efter barnet har fyllt fyra år. Det innebär att dagarna i första hand betalas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå men att de även kan betalas ut på lägstannivå, om det inte finns några andra dagar kvar (12 kap. 41 f och 46 §§ SFB).

6.2 Vårdnadsförhållanden påverkar rätten till antalet dagar

12 kap. 2 § SFB

Rätt till föräldrapenning har en försäkrad förälder som vårdar barn under tid när han eller hon inte förvärvsarbetar eller avstår från förvärvsarbete.

Föräldrapenning lämnas i de fall och under de närmare förutsättningar som anges i detta kapitel. Förmånen kan vara bosättningsbaserad enligt 5 kap. eller arbetsbaserad enligt 6 kap.

12 kap. 14 § SFB

En förälder som har ensam vårdnad om ett barn får föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

För att en förälder ska ha egen rätt till föräldrapenning krävs att föräldern är försäkrad och vårdnadshavare till barnet (12 kap 2 § och 14 § SFB). Om föräldern inte är försäkrad i Sverige, alternativt inte är vårdnadshavare till barnet har den ingen egen rätt till dagar med föräldrapenning.

Exempel

Jasmin begär föräldrapenning för sitt barn, men hon är inte försäkrad enligt SFB. Pappa Torben begär också föräldrapenning. Han är försäkrad enligt SFB men är inte vårdnadshavare.

Jasmin kan inte få någon föräldrapenning eftersom hon inte är försäkrad. Torben kan inte heller få föräldrapenning eftersom han inte är vårdnadshavare för barnet.

Om vårdnadsförhållandena ändras innan alla dagar har tagits ut, fördelas dagarna utifrån de nya förhållandena från och med den dag då ändringen uppkom.

Exempel

Anna och Stefan har en dotter som heter Siv som Anna har ensam vårdnad om. Anna ansöker om föräldrapenning för perioden 1 augusti till 31 december, och hennes ansökan kommer in till Försäkringskassan den 20 augusti. Fram till den 20 september har Anna tagit ut totalt 300 dagar

på sjukpenningnivå för Siv. Den 3 oktober blir även Stefan vårdnadshavare för Siv. Anna kan få föräldrapenning fram till 2 oktober. Sedan är resten av föräldrapenningdagarna Stefans.

Om Anna däremot skickar in sin ansökan om föräldrapenning för Siv den 15 oktober kan Anna inte få någon föräldrapenning, eftersom hon då inte har kvar några egna dagar med föräldrapenning i och med att Stefan också är vårdnadshavare från och med den 3 oktober. Anna kan bara få föräldrapenning om Stefan avstår dagar till henne.

6.2.1 En förälder kan ha rätt till alla ersättningsdagarna

12 kap. 15 § SFB

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Vardera föräldern får då föräldrapenning under hälften av den tid för vilken förmånen enligt 19 § lämnas på sjukpenning- eller grundnivån och hälften av den tid för vilken den lämnas på lägstanivån. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

12 kap. 16 § SFB

Om en förälder på grund av sjukdom eller funktionshinder varaktigt saknar förmåga att vårda barnet, får den andra föräldern föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

I tre fall kan en av föräldrarna ensam få rätt till samtliga ersättningsdagar.

1. En förälder som ensam har vårdnaden om barnet. (12 kap. 14 § SFB).
2. Om föräldrarna har gemensam vårdnad men endast en av dem har rätt till föräldrapenning, får han eller hon samtliga föräldrapenningdagar. (12 kap. 15 § SFB). Det gäller när den andra föräldern inte är försäkrad för bosättnings- eller arbetsbaserade förmåner enligt SFB, för ytterligare information se kapitel 2 i denna vägledning.
3. Om föräldrarna har gemensam vårdnad men en av dem varaktigt saknar förmåga att vårda barnet.

Läs mer

Vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.](#)

Exempel

Annelie och Christer är föräldrar till Stina. De har gemensam vårdnad om Stina. Christer är försäkrad för både bosättnings- och arbetsbaserade förmåner enligt SFB. Annelie är varken försäkrad för bosättningsbaserade eller arbetsbaserade förmåner. Annelie har inte rätt till föräldrapenning. Christer får därför ensam rätt till samtliga föräldrapenningdagar.

Om en av föräldrarna på grund av sjukdom eller funktionshinder varaktigt inte kan vårda barnet, får den andra föräldern samtliga ersättningsdagar (12 kap. 16 § SFB). Med varaktigt menas att oförmågan ska kvarstå under den tid som föräldrapenningen kan betalas ut, det vill säga i de allra flesta

fall till och med barnets 8-årsdag. Att föräldern inte kan vårda barnet bör styrkas genom ett läkarutlåtande som beskriver sjukdomens eller funktionsnedsättningens inverkan på föräldrarnas förmåga att vårda barnet (prop. 1993/94:147 Jämställdhetspolitiken: Delad makt – delat ansvar, s. 95). I denna situation finns inget krav på att föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet (prop. 2008/09:200 s. 418).

Exempel

Karin och Stefan är föräldrar till Linus och de har gemensam vårdnad om barnet. Karin har tidsbegränsad sjukersättning medan Stefan arbetar. Stefan ansöker om att få samtliga föräldrapenningdagar eftersom han och Karin anser att Karin inte kan vårda Linus. Det medicinska underlaget styrker inte Karins oförmåga att vårda Linus fram till hans 8-årsdag. Därför får Karin och Stefan dela lika på dagarna. Det innebär att Stefan endast kan få Karins föräldrapenningdagar om hon avstår dem till Stefan. Karin kan avstå alla dagar utom 90 dagar på sjukpenningnivå.

6.2.2 En förälder får rätt till föräldrapenning vid ett senare tillfälle

Huvudprincipen är att föräldrapenning lämnas under 480 dagar sammanlagt för föräldrarna (12 kap. 12 § första stycket SFB). Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tiden, det vill säga 240 dagar. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon föräldrapenning för alla dagarna (12 kap. 15 § SFB).

Om vårdnadsförhållandena ändras innan samtliga dagar har tagits ut, bedömer man möjligheterna att avstå rätten till föräldrapenning utifrån de nya förhållandena. Det är lämpligt att fördelningen av de återstående dagarna görs med utgångspunkt från det antal dagar som respektive förälder faktiskt har tagit ut (prop. 1993/94:147 s. 95). Det innebär exempelvis att om en förälder får vårdnaden om ett barn vid ett senare tillfälle än den första föräldern, så får föräldern rätt till hälften av det ursprungliga antalet dagar som kunde betalas ut för barnet. I de flesta fall blir det 240 dagar. Den föräldrapenning som redan har betalats ut räknas i första hand av från den förälder som fått den, men om dagarna inte räcker till räknas den även av från den andra förälderns dagar.

Om vårdnadsförhållandena ändras och den ena föräldern tidigare har avstått dagar till den andra föräldern är det lämpligt att utreda om avståendet fortfarande är aktuellt.

Exempel

Petra har tidigare varit ensam vårdnadshavare för sonen Rikard. Hon har tagit ut föräldrapenning i 200 dagar på sjukpenningnivå och hon har avstått 100 dagar till Rikards pappa Håkan. Han har tagit ut föräldrapenning på sjukpenningnivå i 40 dagar.

Därefter får Petra och Håkan gemensam vårdnad om Rikard. Då har de rätt att ta ut föräldrapenning tills de har tagit ut 240 dagar var. Men Petra har redan tagit ut 200 dagar och avstått 100 dagar till Håkan. Därför har hon inga dagar kvar, om hon inte tar tillbaka av de dagar hon avstått. Av de dagar som hon tidigare avstått finns det endast 60 dagar kvar. Handläggaren kontaktar Petra för att utreda om avståendet fortfarande är aktuellt eller om hon vill ta tillbaka dagar. Om Petra vill ta tillbaka dagar, kan hon högst ta tillbaka 40 dagar, eftersom de har rätt till 240 dagar var.

Återtagandet börjar gälla från och med dagen efter att det kommit in, se avsnitt 6.6.

De 40 dagar som Håkan har tagit ut föräldrapenning för räknas i första hand av från de 90 dagar på sjukpenningnivå som är förbehållna honom och som han inte kan avstå till Petra.

Exempel

Carina och Ove är föräldrar till ett barn. Carina har ensam vårdnad om barnet vilket innebär att hon har rätt till 480 dagar med föräldrapenning. Hon har tagit ut föräldrapenning i 260 dagar på sjukpenningnivå. Hon har även avstått 100 dagar på sjukpenningnivå till Ove som han tagit ut.

Därefter får de gemensam vårdnad om barnet. Totalt finns det kvar 30 dagar på sjukpenningnivån och 90 dagar på lägstanivån.

Eftersom Carina har tagit ut 260 dagar får Ove alla kvarvarande dagar. För att Carina ska kunna få föräldrapenning måste Ove avstå dagar till henne.

I vissa fall kan en domstol flytta över vårdnaden av ett barn till en eller två personer som utses till särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnadshavarna likställs därmed med föräldrar och får rätt till föräldrapenning, se avsnitt 6.2. Om det finns föräldrapenningdagar kvar för barnet, får de nya vårdnadshavarna rätt till dem. Om två vårdnadshavare har förordnats, delas de kvarvarande dagarna lika mellan dem. I en sådan situation kan en vårdnadshavare avstå dagar till den andra vårdnadshavaren, med undantag för de 90 dagar på sjukpenningnivå som är reserverade för respektive vårdnadshavare.

Om två vårdnadshavare har utsetts till särskilt förordnade vårdnadshavare för ett barn som är fött före den 1 januari 2016 kan den ena vårdnadshavaren avstå dagar till den andra vårdnadshavaren, med undantag för 60 dagar på sjukpenningnivå som är reserverade för respektive vårdnadshavare. Det gäller också vid adoption där föräldern fått barnet i sin vård före den 1 januari 2016.

Motsvarande bedömning görs när en förälder blir försäkrad för föräldrapenning vid ett senare tillfälle än den första föräldern, alltså som om föräldern har fått vårdnaden om barnet vid ett senare tillfälle.

Fram tills barnet fyller fyra år gäller samma regler som för barn födda före den 1 januari 2014. Efter barnet fyllt fyra år gäller andra bestämmelser, se avsnitt 6.6.1.

6.3 Avräkning av ersättning enligt utländsk lagstiftning

12 kap. 33 § SFB

Om en förälder har fått en förmån enligt utländsk lagstiftning, som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, ska den tid som den utländska förmånen har lämnats för räknas av från det högsta antal dagar som föräldrapenning kan lämnas för enligt 12 §.

Om rätten till föräldrapenning inträder först under sådan tid som avses i 12 § andra eller tredje stycket och den ena av föräldrarna eller båda har fått en sådan utländsk förmån som ska räknas av enligt första stycket, ska avräkningen göras från det högsta antal dagar som föräldrapenning hade kunnat lämnas för enligt 12 § första stycket.

12 kap. 34 § SFB

Avräkning enligt 33 § första stycket ska i första hand göras från de dagar som föräldern själv har rätt till enligt 15 § första meningen samt, när det gäller dessa dagar, från de dagar som avses i 35–37 §§.

För återstående dagar som ska räknas av gäller följande:

1. Om den utländska förmånen grundas på inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas på sjukpenningnivån.
2. Om den utländska förmånen lämnas med ett belopp som för alla förmånstagare är enhetligt och oberoende av inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas endast på lägstanivån.

Om en förälder har fått en förmån enligt utländsk lagstiftning som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, ska tiden som den utländska förmånen har betalats ut för räknas av från det högsta antal dagar som föräldrapenning kan betalas (12 kap. 33 § SFB). Detta gäller ersättning som betalas ut både före och efter barnets födelse. Det innebär att det inte har någon betydelse vilket belopp den försäkrade har fått utbetalt, utan i stället hur många dagar som beloppet avser.

Syftet med bestämmelsen om avräkning är att undvika att hela förmåner betalas från två eller flera länder för vård av samma barn. När man beräknar antalet föräldrapenningdagar för ett barn, ska man räkna av antalet dagar när föräldrarna fått motsvarande förmån för samma barn från ett annat land. Det gäller oavsett vem av föräldrarna som har fått ersättningen. (Prop. 1994/95:197 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m., s. 17, 18 och 25.) Det spelar ingen roll vilken organisation som har betalat ut förmånen, så länge det är en förmån enligt utländsk lagstiftning.

Avräkningen ska i första hand göras för den förälder som har fått förmånen enligt utländsk lagstiftning, och ska då avräknas från de dagar som föräldern själv har rätt till. Har föräldern fått fler än 240 dagar så avräknas även dessa dagar från den förälder som fått ersättningen. Det innebär att den andra förälderns dagar också kan påverkas. Dagarna ska först räknas av från de 180 första dagarna på sjukpenningnivån (12 kap. 34 § SFB). När man räknar av återstående dagar har det betydelse om den utländska förmånen grundas på arbetsinkomst eller inte:

- Grundas den utländska förmånen på inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas på sjukpenningnivå. (12 kap. 34 § p.1 SFB).
- Betalas den utländska förmånen ut med ett belopp som för alla förmånstagare är enhetligt och oberoende av inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas endast på lägstanivån (12 kap. 34 § p. 2 SFB).

Om två föräldrar har fått ersättning enligt utländsk lagstiftning för samma barn och tid ska Försäkringskassan räkna av dessa dagar som dubbeldagar enligt 12 kap. 4 a § SFB.

Huvudregeln är att ersättningen som har betalats ut från annat land ska styrkas.

Läs mer

Läs mer i [produktionsprocessen för att utreda och besluta om föräldrapenning](#) (2007:11).

Eftersom föräldrapenning är en familjeförmån enligt förordning 883/2004 tillämpas prioritetsreglerna i artikel 68 i förordningen när föräldrarna ansökt om föräldrapenningsförmåner för *samma period och samma barn* enligt flera medlemsländers lagstiftning. I sådana situationer ska inte avräkning av dagar göras enligt 12 kap. 33 § SFB.

Läs mer

Läs om bestämmelserna om familjeförmåner i vägledning (2004:8) [EU-familjeförmåner](#).

Uppgift om förmåner enligt andra EU/EES-länders samt Schweiz lagstiftning finns på Internet <http://www.missoc.org>

Exempel

Eva är försäkrad för både bosättningsbaserade och arbetsbaserade förmåner. Hon kommer in med en ansökan om föräldrapenning för sin treåriga son. Hon har tidigare inte tagit ut någon svensk föräldrapenning. Vid komplettering av ärendet framkommer att Eva fått ersättning 4 dagar per vecka i 52 veckor enligt annat lands lagstiftning. Ersättningen är grundad på anställning.

Från de dagar som Eva kan få föräldrapenning ska 208 dagar (4 x 52) avräknas. Dagarna avräknas i första hand från de 180 första dagarna på sjukpenningnivån. Eftersom ersättningen från det andra landet är grundad på anställning räknas även de återstående 28 dagarna av från antalet dagar som föräldrapenningen kan betalas ut på sjukpenningnivå.

Exempel

Brian och Pamela flyttar till Sverige när Brian fått en anställning hos ett svenskt företag. De har en tvåårig dotter. Brian begär föräldrapenning. Vid komplettering av ärendet framkommer att Pamela fått ersättning 5 dagar per vecka i 40 veckor enligt ett annat lands lagstiftning. Ersättningens belopp är enhetligt för alla förmånstagare i landet och oberoende av inkomst.

Från de dagar som Brian kan få föräldrapenning ska 200 dagar (5 x 40) avräknas. Dagarna räknas i första hand av från de 180 första dagarna på sjukpenningnivån. Eftersom ersättningen från det andra landet är ett enhetligt belopp och oberoende av inkomst avräknas de återstående 20 dagarna från de övriga dagar som föräldrapenningen betalas ut på lägstanivå.

Länder betalar ut ersättning enligt olika principer

Sverige betalar ut ersättning per kalenderdag. Andra länder betalar ut ersättning per vecka, per månad eller som en engångsersättning.

Ersättning som betalats ut för specifik månad, vecka eller dag

Olika länder kan ha definierat vecka på olika sätt, i vissa fall är det 5 dagar och i andra fall 7. Sättet att betala ut ersättning kan också variera inom ett land, och dessutom skilja sig mellan olika kommuner.

Rättsfall

Ett mål från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) behandlade frågan om avräkning av dagar ska ske för sju dagar per vecka, trots att föräldern i Norge valt att ta ut 80-procentig ersättning under 56 veckor i stället för full ersättning under 46 veckor. I Norge betalas ersättning ut fem dagar per vecka. HFD ansåg att utgångspunkten för avräkningen ska vara den tid som den utländska förmånen har lämnats. Att det fanns en möjlighet att få en högre ersättning under en kortare tid skulle alltså inte påverka det antal dagar som skulle avräknas. Man konstaterade att en maximal utbetalning i Norge motsvarar fem dagar per vecka, medan maximal utbetalning i Sverige motsvarar sju dagar per vecka. HFD ansåg därför att man skulle räkna av sju dagar för varje uttagen vecka i Norge. Dagarna skulle räknas av även om det innebar att den ena föräldern inte kunde ta ut de dagar som enligt 12 kap. 17 § SFB är reserverade för respektive förälder. (HFD 2015 ref. 15, se domsnytt 2015:007).

Ersättning som betalats ut som engångsersättning

9 § FKFS 2010:30

Om en förälder med anledning av ett barns födelse har fått engångsersättning som förmån enligt utländsk lagstiftning ska avräkning av den tid som motsvarar ersättningen ske på det sätt som anges i 12 kap. 33 och 34 §§ socialförsäkringsbalken.

Vid avräkningen ska engångsersättningen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan ersättningen och hel föräldrapenning enligt grundnivån. När 180 dagar enligt grundnivån är avräknade, ska resterande del av engångsersättningen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan resterande del av engångsersättningen och hel föräldrapenning enligt lägstanivån. Kvarstår ytterligare ersättning när dagar enligt lägstanivån är avräknade ska resterande del anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan denna och hel föräldrapenning enligt grundnivån.

Grundar sig engångsersättningen enligt första stycket på förvärvsarbete beräknas i stället kvoten mellan denna och det belopp som motsvarar förälderns föräldrapenning beräknad enligt sjukpenninggrundande inkomst.

Avräkning ska även göras när en förälder har fått engångsersättning enligt utländsk lagstiftning. Den tid som ersättningen motsvarar räknas av från de dagar som föräldern kan få föräldrapenning. (9 § första stycket FKFS 2010:30)

Det har betydelse för avräkningen om engångsersättningen grundas på förvärvsarbete eller inte.

Om ersättningen inte grundas på förvärvsarbete ska ersättningen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan ersättningen och hel föräldrapenning på grundnivån. När 180 dagar på grundnivån är avräknade, ska den resterande delen av engångsersättningen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan den resterande delen av engångsersättningen och hel föräldrapenning på lägstanivån. Kvarstår ytterligare ersättning när dagar på lägstanivån är avräknade, ska den resterande delen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan denna och hel föräldrapenning på grundnivån. (9 § andra stycket FKFS 2010:30).

6.3.1 Barn födda från och med år 2014

Om båda föräldrarna får rätt till föräldrapenning först efter barnet har fyllt fyra år och om den ena eller båda har en föräldrapenning som ska räknas av, så görs avräkningen alltid från det högsta antal fiktiva dagar, som föräldrarna hade kunnat få, om de hade varit försäkrade i Sverige. Det är vanligtvis 480 dagar. Det högsta antalet fiktiva dagar beräknas utifrån den faktiska försäkringstillhörigheten efter barnet har fyllt fyra år, oavsett om föräldrarna är försäkrade för både arbetsbaserade och bosättningsbaserade förmåner eller bara för den ena typen (12 kap. 33 § andra stycket SFB och prop. 2013/14:4 *Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen* s. 76).

En följd av att den utländska förmånen alltid räknas av från det högsta antalet dagar för föräldrapenning är att den utländska förmånen kan påverka en eventuell minskning och fördelning av antalet dagar vid barnets fyraårsdag (prop. 2013/14:4 s. 57).

Exempel

Linnea flyttar till Sverige när hennes dotter Selma som hon har ensam vårdnad om fyllt 5 år. Hon har fått en utländsk förmån under 380 dagar, varav 40 dagar efter barnet fyllt fyra år. Hon får räkna av de 380 dagarna från de 480 dagarna. Av de återstående 100 dagarna bortfaller 4 dagar på grund av att barnet fyllt fyra år. Det innebär att hon har 96 dagar kvar. Det har alltså ingen betydelse för beräkningen att hon tog ut 40 dagar efter barnet fyllt fyra år.

Båda föräldrarna blir försäkrade först efter barnet fyllt fyra år

Om båda föräldrarna blir försäkrade för föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år gäller räknas den utländska förmånen av oavsett vem av föräldrarna som fått förmånen.

Avräkningen görs i första hand från de dagar som den förälder som fått den utländska förmånen självständigt kan få föräldrapenning för. För tiden efter barnet fyllt fyra år finns det inga bestämmelser som säger att avräkning ska göras från de första 180 dagarna på sjukpenningnivå. Det finns inte heller några bestämmelser som säger att det har betydelse för avräkningen om den utländska förmånen grundas på arbetsinkomst eller inte (12 kap. 34 § andra stycket SFB).

Att avräkningen görs från fiktiva dagar beror på att man ska kunna beräkna hur många dagar som finns kvar efter barnet fyllt fyra år (12 kap. 34 a § SFB och prop. 2013/14:4 s. 76). Eftersom föräldrarna blir försäkrade efter barnet fyllt fyra år, har de rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå (se avsnitt 4.3).

Exempel

Nils och Anna har gemensam vårdnad om sonen Björn. De blir försäkrade för föräldrapenning när Björn är 8 år. Anna har tidigare fått ersättning i 200 dagar från ett annat land. Anna och Nils beräknas fiktivt ha haft rätt till 240 dagar vardera med föräldrapenning. De 200 dagarna avräknas i första hand från de dagar som Anna skulle ha haft rätt till från den svenska socialförsäkringen, Det innebär att hon fiktivt skulle haft rätt till 40 dagar strax före barnet fyllt fyra år. Nils skulle haft rätt till 240 dagar. Efter barnet fyllt fyra år har Anna rätt till 14 dagar ($40/280 \times 96$) och Nils rätt till 82 dagar ($240/280 \times 96$). Eftersom Nils och Anna blivit försäkrade efter fyraårsgränsen har de rätt att få dagarna utbetalda på sjukpenningnivå eller grundnivå.

Den ena föräldern blir försäkrad efter barnet fyllt fyra år

När bara en av föräldrarna är försäkrad för föräldrapenning i Sverige, så har den föräldern rätt till alla dagar med föräldrapenning (12 kap. 15 §). Men om den andra föräldern tar ut en motsvarande utländsk förmån, så ska den förälderns dagar alltid räknas av från de dagar som föräldern som är försäkrad i Sverige har rätt till. Dagarna räknas av från det högsta antal dagar som kan beviljas (12 kap. 12 § och 33 § första stycket SFB). Det innebär att om en förälder har tagit ut en utländsk förmån före barnet fyllt fyra år räknas dagarna av från det maximala antalet dagar som kunde beviljas vid det tillfället, vanligtvis 480. Om en förälder i stället hade tagit ut dagar efter barnet fyllt fyra år räknas dagar av från de dagar som eventuellt finns kvar då, det vill säga maximalt 96 dagar.

Avräkning görs i första hand från de dagar som föräldern själv har rätt till (12 kap. 34 § första stycket). Har föräldrarna gemensam vårdnad innebär det att den utländska förmånen som tagits ut före barnet fyllt fyra år räknas av från det högsta antal dagar som kan beviljas för just den föräldern. I de flesta fall kommer avräkning

då att ske från 240 dagar. Om den utländska förmånen i stället har tagits ut efter barnet fyllt fyra år, räknas dagarna av från det högsta antal dagar som kan beviljas för föräldern efter barnet fyllt fyra år, maximalt kan föräldern räkna av 48 dagar. Om föräldern som tagit ut den utländska förmånen har tagit ut fler dagar än den kan räkna av från sin egen andel av dagar, räknas dagarna i stället av från den andra förälderns dagar.

Exempel

Eva och Karl är föräldrar till Viktor som de har gemensam vårdnad om. Eva bor och arbetar i Sverige, Karl bor och arbetar i England. Eva tog ut 150 dagar med föräldrapenning i Sverige fram tills Viktor blev 3 år och flyttade till Karl i England. Karl tog där ut utländsk förmån i 200 dagar varav 50 dagar innan Viktor fyllde 4 år och 150 dagar efter. När Viktor fyllde 5 år flyttade han och pappa Karl hem till Sverige igen. Eva vill nu återigen ta ut föräldrapenning men behöver veta hur många dagar som hon har kvar att ta ut.

Strax före barnet fyllt fyra år hade Eva kvar 90 dagar ($240 - 150$). Karl hade kvar 190 dagar ($240 - 50$). De hade alltså sammanlagt kvar 280 dagar ($90 + 190$), som minskar till 96 dagar vid när Viktor fyllde fyra år. Efter det beräknas Evas kvarvarande dagar till 31 dagar ($90/280 \times 96$) och Karls till 65 dagar ($190/280 \times 96$). De 150 dagar som Karl har tagit ut efter fyraårsgränsen, räknas i första hand av från hans egna dagar. Men eftersom han bara har 65 dagar kvar så räknas det resterande antalet dagar av från Evas 31 dagar. Det innebär att varken Eva eller Karl har några dagar kvar med föräldrapenning efter avräkningen.

6.3.2 Metodstöd – avräkning av ersättning enligt utländsk lagstiftning

Metodstödet är inte uttömmande, och därför är det viktigt att du tänker igenom vilka fler uppgifter du kan behöva hämta in.

Läs mer

Läs om i vilka situationer dagar ska räknas av enligt 12 kap. 33, 34 och 34 a §§§ SFB i avsnitt 6.3.

När du utreder om en förmån motsvarande föräldrapenning har betalats ut enligt utländsk lagstiftning, börjar du med att ta reda på vilken information Försäkringskassan har om barnets föräldrar. Avräkningen ska göras för den förälder som tagit emot förmånen även om det är mer än 240 dagar.

Någon av föräldrarna kan ha lämnat uppgifter om

- vilket land ersättning har betalats ut ifrån
- antal dagar som betalats ut för barnet i det andra landet
- om dagar betalats ut innan barnets födelse
- om ersättning för barnet betalats ut enligt det andra landets lagstiftning
- om ersättningen har betalats från en myndighet eller från en arbetsgivare
- om ersättningen för barnet är grundad på arbetsinkomst eller om det är samma belopp för alla
- om ersättningen är en engångsutbetalning
- om båda föräldrarna eller bara den ena har fått ersättning från det andra landet.

Land inom EU/EES eller Schweiz

Om föräldern har haft rätt till ersättning från ett land inom EU/EES eller Schweiz, behöver uppgifterna intygas för båda föräldrarna från det landet. Det görs för att Försäkringskassan ska utreda ärendet i den beskaffenhet som ärendet kräver (110 kap. 13 § SFB), men det är den som ansöker om en ersättning som är skyldig att visa att den har rätt till ersättningen.

Föräldrapenning tillhör sakområdet familjeförmåner och det kan finnas rätt för familjen att få föräldrapenning från flera länder. I de fall ersättningen tas ut för samma tid och barn ska den samordnas enligt art. 68 förordning 883/2004. Läs mer i avsnitt 2.3.2 När förordningarna 883/2004 och 987/2009 gäller.

Vad är EESSI och RINA?

EESSI (Electronic Exchange of Social Security Information) är ett system för elektroniskt informationsutbyte som EU-kommissionen har tagit fram för överföring av socialförsäkringsuppgifter mellan institutionerna inom EU/EES och i Schweiz.

RINA (Reference Implementation for National Applications) är det webbaserade gränssnitt (handläggningssystem) som ska användas för att skicka och ta emot elektroniska handlingar, SED (structured electronic documents). SED:arna finns i bestämda användningsfall, BUC (business user case) i RINA. Det finns en BUC för varje behov av utbyte av information och varje BUC består av ett antal givna SED:ar som ska användas i en bestämd ordning.

CAI (Clerk Access Interface) är en sökportal där du kan få information om de institutioner som hanterar socialförsäkringsärenden och där du kan få reda på om en institution är ansluten till EESSI.

Läs mer

Du hittar mer information på Fia och i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#).

Intyg från andra länder

I vissa situationer kan du behöva ett intyg från det andra landet för att se vilken förmån och hur många dagar alternativt vilket belopp som har betalats ut. Om det är ett annat EU/EES-land ska informationen utbytas via RINA.

Tänk på att du kan behöva översätta intyget om du inte kan förstå eller tolka den. Du avgör om det räcker med en enklare översättning med stöd av en kollega som kan språket eller om du väljer att skicka dokumentet för översättning. Det är viktigt att det inte råder några oklarheter om vad intyget gäller.

Intyget kan se olika ut, och ibland kan det vara svårt att få in den information som ärendet behöver kompletteras med. Det är viktigt att du säkerställer att intyget handlar om en ersättning som motsvarar föräldrapenning, och i EU-länder ska den vara klassificerad som en familjeförmån. Läs i Missoc om villkoren för föräldrapenning i det aktuella landet.

Hur du kan göra en bedömning utan att intyg har kommit in

Du ska alltid utgå ifrån att ett intyg ska komma in även om ersättning inte har betalats ut när föräldrarna kommer ifrån ett land inom EU/ESS eller Schweiz. Men i vissa undantagsfall kan du göra en samlad bedömning utifrån de uppgifter som har kommit fram i ärendet. Ett hjälpmedel till detta kan vara att använda Missoc.

Det kan också vara så att du inte kan göra en samlad bedömning i ärendet. Det kan vara när vi har uppgifter om att ersättning alltid betalas ut i det aktuella landet, men att vi inte får något intyg eller att uppgiften inte stämmer med vad föräldrarna har lämnat.

Om det fortfarande saknas uppgifter för att du ska kunna göra en samlad bedömning men det inte går att komplettera med det andra landet eller föräldrarna, måste du fatta beslut i ärendet.

Beroende på vilka uppgifter som finns i ärendet kan du göra bedömningen att ett visst antal föräldrapenningdagar ska räknas av. I andra fall kan de saknade uppgifterna innebära att du ska fatta beslut om avslag. Varje ärende måste bedömas utifrån de uppgifter som finns tillgängliga.

Uppgifter ifrån Missoc:

Missoc database finns på Försäkringskassans intranät. I Missoc finns uppgift om "*Social protection system – Missoc*" där länken "*guides to national social security systems*" finns till respektive lands lagstiftning. Uppgifter som kan vara bra att titta på är.

- antal dagar som betalas ut
- vilka villkor som finns för att få föräldrapenning
- om föräldrapenning betalas ut före eller efter ett barns födelse
- om båda föräldrarna kan få föräldrapenning
- om det finns specifika villkor för någon av föräldrarna
- om båda föräldrarna kan få föräldrapenning samtidigt vid barns födelse
- om ersättningen har betalats från en myndighet eller ifrån en arbetsgivare
- om föräldrarna måste ha arbetat för att få föräldrapenning och i så fall hur länge
- om det finns grundbelopp som är lika för alla
- om föräldrapenning betalas ut för dagar, veckor eller månader
- om föräldrapenning betalas ut som ett engångsbelopp.

Land utom EU/EES eller Schweiz

Om föräldern har haft rätt till ersättning från ett land utom EU/EES eller Schweiz, ska du ta ställning till om de uppgifter föräldern har lämnat verkar rimliga.

Om uppgifterna inte verkar rimliga kan de behöva kompletteras med intyg för båda föräldrarna från det andra landet. Försäkringskassan ska utreda ärendet i den beskaffenhet som ärendet kräver (110 kap. 13 § SFB), men det är den som ansöker om en ersättning som är skyldig att visa att den har rätt till ersättningen.

Avräkning av ersättning som betalas för specifik månad, vecka eller dag

Om det andra landet har ska Försäkringskassan
betalat ut ersättning veckovis	räkna av 7 dagar från dagarna med föräldrapenning för varje vecka som föräldern fått ersättning från det andra landet
betalat ut ersättning månadsvis	räkna av så många dagar som motsvarar antalet dagar i den aktuella månaden från dagarna med föräldrapenning för varje månad som föräldern fått ersättning från det andra landet
betalat ut ersättning för 5 dagar per vecka	kontakta det andra landet och kontrollera om 5 dagar motsvarar en hel vecka? Ja: räkna av sju dagar från dagarna med föräldrapenning. Nej: räkna av de dagar som den utländska förmånen faktiskt betalats ut från dagarna med föräldrapenning.
betalat ut ersättning för olika antal dagar per vecka	räkna av de dagar som den utländska förmånen faktiskt betalats ut från dagarna med föräldrapenning.
betalat ut ersättning för del av dag	räkna om del av dag till hel dag så långt det går

Exempel

Inger bor och arbetar i Danmark och Jörgen arbetar i Sverige. Inger har varit föräldraledig med deras son Leo och tagit ut föräldrapenning i Danmark. I Danmark har man rätt att vara föräldraledig i max 50 veckor med full ersättning, men man kan förlänga sin föräldraledighet mot att ersättningen blir lägre.

Inger har tagit ut föräldrapenning i Danmark i 50 veckor och även använt sig av möjligheten att förlänga sin ledighet med 14 veckor. Nu vill Jörgen vara föräldraledig och undrar hur många föräldradagar han kan ta ut.

Försäkringskassan måste börja med att utreda om Inger har varit föräldraledig och fått ersättning motsvarande hela dagar under alla veckor.

Om Inger har vårdat barnet hela dagar och fått ersättning för hela dagar under alla veckor ska 448 dagar (50 veckor + 14 veckor = 64 veckor * 7 dagar) avräknas. Det innebär att Jörgen har 32 föräldradagar (480 dagar – 448 dagar) att ta ut från Sverige.

Om Inger i stället fått ersättning motsvarande hela dagar i 50 veckor och ersättning motsvarande halva dagar under 14 veckor ska 399 dagar avräknas:

$$50 \text{ veckor} * 7 \text{ dagar} = 350 \text{ dagar}$$

$$14 \text{ veckor} * 7 \text{ dagar} = 98 \text{ dagar}$$

$$98 \text{ dagar} / 2 = 49 \text{ dagar}$$

$$350 \text{ dagar} + 49 \text{ dagar} = 399 \text{ dagar}$$

Två halva dagar blir alltså en hel dag som ska avräknas.

Exempel

Lise och Laura har tidigare bott och arbetat i Norge. I Norge var Lise föräldraledig med deras son Liam och tog ut föräldrapenning.

Lise fick ersättning för perioden 1 september till 31 december 2015. Under perioden 1 september till 31 oktober var Lise föräldraledig 90 % och arbetade 10 %. Under perioden 1 november till 31 december var Lise föräldraledig 80 % och arbetade 20 %.

Det framgår i intyget att föräldraledigheten gällde måndag till fredag och alltså inte lördag och söndag.

Avräkning ska göras för den tiden som norska förmåner har betalats ut.

De norska föräldrapenningdagarna räknas om till svenska för att kunna göra en korrekt avräkning av föräldrapenningdagarna. Därför räknas de 5 norska föräldrapenningdagarna om till 7 svenska föräldrapenningdagar.

Beräkning 1: 1 september till 31 oktober

Lise var ledig i 7 dagar per vecka i 8 veckor och 4 dagar. Omräkning görs av de 4 dagarna till hur stor del av en vecka de är: $4 \text{ dagar} / 7 \text{ dagar} = 0,57$ vecka. Lise var alltså hemma 8,57 veckor.

Sedan räknas de norska dagarna om till svenska dagar per vecka: 7 dagar x 90 % = 6,3 dagar.

Lise fick 6,3 dagar per vecka under 8,57 veckor vilket blir 53,99 dagar.

Beräkning 2: 1 november till 31 december

Lise var ledig i 7 dagar per vecka i 8 veckor och 4 dagar. Omräkning görs av de 4 dagarna till hur stor del av en vecka de är: $4 \text{ dagar} / 7 \text{ dagar} = 0,57$ vecka. Lise var alltså hemma 8,57 veckor.

Sedan räknas de norska dagarna om till svenska dagar per vecka: 7 dagar x 80 % = 5,6 dagar.

Lise fick 5,6 dagar per vecka under 8,57 veckor vilket blir 47,99 dagar.

Total avräkning blir 101,98 vilket avrundas nedåt till Lises fördel.

Eftersom det är Lise som har fått föräldrapenningen i Norge räknas dagarna av från hennes 240 dagar. Det innebär att hon har $240 - 101$ dagar = 139 dagar kvar.

Avräkning av ersättning med engångsbelopp

Om engångsersättningen grundar sig på förvärvsarbete beräknas i stället kvoten mellan denna och det belopp som motsvarar föräldrarnas föräldrapenning beräknad enligt sjukpenninggrundande inkomst (9 § tredje stycket, FKFS 2010:30).

Exempel

Ett engångsbelopp har betalats ut enligt ett annat lands lagstiftning för ett barn. Ersättningen grundas inte på förvärvsarbete. Enligt valutaomräkningen motsvarar beloppet 47 700 svenska kronor.

Avdrag görs motsvarande 180 dagar på grundnivån. Avdraget blir då 45 000 kronor (180 dagar x 250 kronor). Därmed återstår 210 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå (390 dagar – 180 dagar = 210 dagar).

Det återstår 2 700 kronor att göra avdrag för (47 700–45 000). Kvoten mellan resterande del av engångsbeloppet och hel föräldrapenning på lägstanivån motsvarar 15 dagar (2 700 kronor/180 kronor = 15 dagar på lägstanivå). Dessa dagar ska räknas av från de totalt 90 dagar föräldern har på lägstanivå. $90 \text{ dagar} - 15 \text{ dagar} = 75 \text{ dagar}$.

Efter avdrag för dagar som motsvarar engångsbeloppet från det andra landet återstår 210 dagar på sjukpenningnivån eller grundnivån respektive 75 dagar på lägstanivån.

Om hela engångsbeloppet inte har räknats av i det första och andra steget, fortsätter avräkningen i ett tredje steg för de dagarna som återstår på grundnivån.

Läs mer i avsnitt 2.3.2 under rubrik *Valutaomräkning*.

6.4 Barn blir bosatta i Sverige efter sitt första levnadsår

Från den 1 juli 2017 begränsas antalet föräldrapenningdagar för barn som blir bosatta i Sverige efter sitt första levnadsår, det vill säga från barnets ettårsdag. Den nya regeln kallas fortsättningsvis begränsningsregeln. Begränsningsregeln har två huvudsyften:

- att anpassa antalet föräldrapenningdagar efter barnets ålder så att de harmoniserar med hur det ser ut för familjer som har fått barn och bor i Sverige
- att nyanlända föräldrar och barn ska få ökad möjlighet att snabbare etablera sig i samhället.

Vilka barn omfattas av begränsningsregeln?

Begränsningsregeln omfattar barn som blivit bosatta i Sverige efter den 1 juli 2017. Regeln omfattar också barn som blivit bosatta i Sverige före den 1 juli 2017, om föräldrarna inte har tagit ut några dagar med föräldrapenning för barnet för tid före den 1 juli 2017.

Vilka barn omfattas inte av begränsningsregeln?

11 kap. 8 § SFB

En förälder har rätt till föräldrapenningsförmåner endast för vård av barn som är bosatt i Sverige. Vid adoption ska barnet anses bosatt i Sverige om den blivande föräldern är bosatt här.

Begränsningsregeln omfattar inte barn som blivit adopterade från utlandet. Det beror på att tidpunkten för när föräldrarna får barnet i sin vård likställs med tidpunkten för barnets födelse, även om de oftast får barnet i sin vård utomlands. Det ska inte uppfattas som att barnet blir bosatt i Sverige efter födelsen, eftersom barnet vid adoptionen ska anses vara bosatt i Sverige om den blivande föräldern är bosatt här (11 kap. 8 § SFB).

Begränsningsregeln gäller inte heller för de som omfattas av förordning 883/2004. I förordningen finns en princip om likabehandling som innebär att nationella bestämmelser som missgynnar personer från andra EU-länder inte kan upprätthållas. Kravet att barnet ska vara bosatt i Sverige före barnets ettårs- eller tvåårsdag för att föräldern ska kunna få föräldrapenning enligt huvudregeln i stället för enligt begränsningsregeln, kan oftast lättare uppfyllas av svenska medborgare. Ett sådant krav får därför anses vara i strid med likabehandlingsprincipen (prop. 2016/17:154 s. 52).

Läs mer

Du kan läsa mer om likabehandling under beskrivning av artikel 4 i förordning 883/2004 i vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal](#).

Antal dagar för barn som blir bosatta under barnets andra levnadsår

Om ett barn blir bosatt i Sverige från ettårsdagen får föräldrarna sammanlagt högst 200 dagar med föräldrapenning. Vid flerbarnsfödelse får föräldrarna ytterligare 76 dagar enligt sjukpenning- eller grundnivå för varje barn utöver det första barnet.

Antalet dagar för barn som blir bosatta efter andra levnadsåret

Om barnet blir bosatt i Sverige efter det andra levnadsåret, alltså från tvåårsdagen, får föräldrarna sammanlagt högst 100 dagar med föräldrapenning. Vid flerbarnsfödelse får föräldrarna ytterligare 38 dagar enligt sjukpenning- eller grundnivå för varje barn utöver det första barnet.

Fördelning av antalet dagar enligt begränsningsregeln

Antalet dagar fördelas mellan föräldrarna på samma sätt som när dagar fördelas enligt huvudregeln. Det innebär att föräldrar till barn som omfattas av begränsningsregeln får hälften av dagarna var, oavsett om en av föräldrarna har fått motsvarande föräldrapenning från något annat land. Syftet är att betona att båda vårdnadshavarna har ett gemensamt och delat ansvar för barnet och även en individuell rätt till ersättning och till föräldraledighet.

När det gäller ersättningsnivåerna innebär det att föräldrapenningen som betalas ut kan vara på sjukpenning-, grund eller lägstnivå, beroende på hur många dagar som återstår efter en eventuell avräkning av utländsk motsvarighet till föräldrapenning. Utgångspunkten är dock att de första 180 dagarna som tas ut för barnet betalas ut antingen på sjukpenning- eller grundnivå. Du kan läsa mer om avräkning av ersättning enligt utländsk lagstiftning i avsnitt 6.3.

Avstående och reserverade dagar enligt begränsningsregeln

Om ingen förälder har tagit ut någon föräldrapenning sedan tidigare och tilldelningen är 200 dagar, fördelas hälften av dagarna till vardera föräldern. Om föräldern har rätt till föräldrapenning enligt sjukpenningnivå, kan han eller hon avstå maximalt 40 eller 10 dagar till förmån för den andra föräldern. Det beror på att 60 alternativt 90 dagar är reserverade till vardera föräldern beroende på när barnet är fött. Är tilldelningen enligt begränsningsregeln 100 dagar och föräldern har rätt till föräldrapenning enligt sjukpenningnivå, saknas utrymme för att avstå föräldradagar. Om föräldern endast har rätt till föräldrapenning enligt grundnivå kan alla föräldrapenningdagarna avstås till förmån för den andra föräldern.

Övergångsbestämmelser

Övergångsbestämmelser gäller för barn som blir bosatta i Sverige efter det första levnadsåret, men där det tidigare har betalats ut föräldrapenning för tid före den 1 juli 2017. Dessa barn omfattas inte av begränsningsregeln. Föräldrarna får återknyta till den föräldrapenning som återstår av de ursprungliga 480 dagarna, eftersom de har rätt till föräldrapenning enligt huvudregeln i stället för begränsningsregeln. Detta kan till exempel gälla en familj som lämnat Sverige före den 1 juli 2017 för en längre tid i utlandet och som sedan återvänder till Sverige efter den 1 juli 2017.

6.5 Avstående av dagar

12 kap. 17 § SFB

En förälder kan genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Detta gäller dock inte föräldrapenning på sjukpenningnivå enligt 21 och 22 §§ såvitt avser en tid om

1. 90 dagar för varje barn, eller
2. 90 dagar för barnen gemensamt vid flerbarnsfödelse.

I anmälan ska det anges vilka ersättningsnivåer enligt 18 § avståendet avser.

En förälder kan avstå dagar med föräldrapenningdagar till förmån för den andra föräldern. Det enda undantaget är de dagar som är reserverade för respektive förälder, det vill säga 90 dagar på sjukpenningnivå (12 kap. 17 § SFB). Anmälan om att avstå ska göras skriftligen. Den som avstår sina föräldrapenningdagar kan anmäla vilken ersättningsnivå som ska avstås (12 kap. 17 § tredje stycket SFB).

För barn födda före den 1 januari 2016 är 60 dagar på sjukpenningnivå reserverade för respektive vårdnadshavare. Det gäller även vid adoption där föräldern fått barnet i sin vård före den 1 januari 2016.

Exempel

Anna har tagit ut hälften av dagarna för sitt barn. För att hon ska kunna ta ut fler dagar måste Per skriftligt avstå dagar till Anna. Han kan avstå alla dagar utom 90 dagar på sjukpenningnivå.

6.5.1 Fördelning när barnet fyllt fyra år

12 kap. 15 a SFB

Om antalet kvarstående dagar för föräldrapenning omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår överstiger det antal dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas enligt 12 § tredje stycket, fördelas antalet dagar för föräldrapenning enligt nämnda lagrum mellan föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn på så sätt att vardera föräldern får så stor andel av antalet dagar som motsvarar den förälderns andel av de dagar som kvarstod omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår. Antalet dagar som ingår i respektive beräknad andel avrundas till närmaste hel dag, varvid halv dag avrundas uppåt.

Om föräldrarna tillsammans har kvar fler än 96 dagar när barnet fyller fyra år, så fördelas dagarna mellan föräldrarna. I fördelningen av antalet dagar ingår även tidigare avstådda dagar för respektive förälder (12 kap. 15 a § SFB och prop. 2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen s. 74).

Exempel

Linda och Ove har gemensam vårdnad om sin dotter. Linda avstår 100 dagar till Ove. När dottern fyller fyra år har Linda kvar 50 dagar och Ove 110 dagar. Efter fördelningen av dagar har Linda kvar 30 dagar ($50/160 \times 96$) och Ove 66 dagar ($110/160 \times 96$). De dagar som Linda avstått till Ove tidigare ingår även efter barnet fyllt fyra år i Oves andel av dagar.

6.5.2 Avstående efter barnet fyllt fyra år

12 kap. 41 g SFB

Om en förälder för tid före utgången av barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, har fått föräldrapenning som avses i 17 § under färre än 90 dagar, kan han eller hon inte avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern i fråga om en tid som motsvarar de 90 dagarna efter avdrag för det antal dagar under vilka han eller hon har fått sådan föräldrapenning.

Huvudbestämmelsen om avstående gäller oavsett om dagarna tas ut före eller efter barnets fyraårsdag (12 kap. 17 § SFB). I båda fallen kan en förälder som har tagit ut 90 dagar på sjukpenningnivå avstå resten av dagarna till den andra föräldern.

Om föräldern däremot har tagit ut färre än 90 dagar på sjukpenningnivå, har föräldern inte utnyttjat alla sina reserverade dagar. De kvarstående reserverade dagarna överförs då till tiden efter barnets fyraårsdag. Om föräldrarna tillsammans har kvar fler än 96 dagar med föräldrapenning, minskar antalet dagar. Det innebär dock inte att det är de reserverade dagarna som fallit bort (12 kap. 41 g § SFB och prop. 2013/14:4 s. 51 och 78).

Exempel

Berit och Jeanette har gemensam vårdnad om sin dotter. När dottern fyller fyra år har Berit tagit ut alla dagar utom 30 dagar på lägstanivå. Jeanette har bara tagit ut 10 dagar på sjukpenningnivå och har därför kvar sammanlagt 230 dagar, varav 185 på sjukpenningnivå och 45 på lägstanivå. Efter omräkning vid dotterns fyraårsdag har föräldrarnas föräldrapenningdagar reducerats till sammanlagt till 96 dagar och fördelas dagarna mellan dem (se avsnitt 6.1.1 och 7.1.3).

Berit har bara kvar dagar på lägstanivå. Hon får därför $30/260 \times 96 = 11$ dagar på lägstanivå.

Jeanette har dagar kvar på både sjukpenningnivå och lägstanivå, men eftersom ersättning på sjukpenningnivå går före ersättning på lägstanivå får hon $230/260 \times 96 = 85$ dagar på sjukpenningnivå. Se avsnitt 6.5.1. Av de 85 dagarna är 80 fortfarande reserverade eftersom hon sedan tidigare bara hunnit ta ut 10 av de 90 reserverade dagarna. Därför kan hon avstå högst $85 - 80 = 5$ dagar till Berit.

De reserverade dagarna kan inte vara fler än antalet dagar som föräldern fått tilldelat sig efter minskningen och fördelningen av dagar (12 kap. 41 g § SFB och prop. 2013/14:4 s. 51 och 78).

Exempel

Ivan och Katarina flyttade till Sverige från Tyskland och blev försäkrade för föräldrapenning i Sverige när deras son var tre år. När sonen fyllde fyra år hade båda kvar många dagar. Ivan hade då tagit ut 100 dagar på sjukpenningnivå och han hade därför kvar sammanlagt 140 dagar, varav 95 dagar på sjukpenningnivå och 45 dagar på lägstanivå. Katarina hade inte tagit ut några dagar alls och hade därför kvar alla sina 240 dagar, 195 dagar på sjukpenningnivå och 45 dagar på lägstanivå.

Ivan har tagit ut sina 90 reserverade dagar men det har inte Katarina. Av de totalt 96 ersättningsdagar som är möjliga att ta ut efter sonens fyraårsdag får Ivan $140/380 \times 96 = 35$ dagar vid fördelningen och Katarina $240/380 \times 96 = 60$ dagar. Eftersom ersättningen på sjukpenningnivå går före ersättning på lägstanivå är alla Katarinas dagar på sjukpenningnivå, se avsnitt 6.5.1. Eftersom Katarina bara har kvar 60 dagar på sjukpenningnivå, så minskar hennes antal reserverade dagar från 90 till 60 dagar.

6.5.3 Avstående efter barnets fyraårsdag som ska användas för tid före barnets fyraårsdag

För de föräldrar som har fler än 96 dagar kvar omedelbart innan barnets fyraårsdag görs en automatisk omräkning av antalet kvarvarande föräldrapenningdagar. Dagarna delas lika mellan föräldrarna utifrån hur fördelningen av antalet föräldrapenningdagarna såg ut före fyraårsdagen. Det innebär att ett avstående på till exempel 10 dagar som kommit in efter omräkningen inte är värt 10 dagar för tid före omräkningen.

För att få reda på värdet av antalet avstådda dagar efter fyraårsdagen som ska användas före fyraårsdagen krävs en omräkningsfaktor. Omräkningsfaktorn får man fram genom att dela det totala antalet föräldrapenningdagar som finns kvar för barnet före fyraårsdagen med det totala antalet föräldrapenningdagar efter fyraårsdagen.

6.6 Återtagande av dagar

Enligt en dom från Högsta förvaltningsdomstolen från 2014 (HFD 2014 ref 16) finns det inget som hindrar att den förälder som tidigare avstått ett visst antal dagar till den andra föräldern tar tillbaka dagarna vid ett senare tillfälle. Återtagandet gäller från och med dagen efter den dag då återtagandet kommit in till Försäkringskassan. Att föräldern får tillbaka sin rätt till föräldrapenning från och med dagen efter återtagandet kom in till Försäkringskassan, innebär att föräldern kan göra anspråk på föräldrapenning även för tid före återtagandet.

Exempel

Per har tidigare avstått dagar med föräldrapenning till Anna. När Per den 15 oktober ansöker om föräldrapenning för tiden 1–30 september, får han veta att han inte har några dagar kvar. Den 20 november får Försäkringskassan Pers anmälan om att ta tillbaka föräldrapenning. Per har rätt att ta tillbaka det antal dagar som inte utnyttjats av Anna fram till och med den 20 november. När Per har fått tillbaka dagarna kan han antingen ansöka om föräldrapenning från och med den 21 november eller meddela att han önskar föräldrapenning enligt sin tidigare ansökan.

Ett återtagande av föräldrapenningdagar behöver inte göras på särskild blankett eller ens vara skriftligt. Om återtagandet görs muntligt är det viktigt att Försäkringskassan antecknar det i journalen.

6.6.1 När barnet har fyllt fyra år

Man kan ta tillbaka dagar även när barnet har fyllt fyra år, om det finns några kvar. Om antalet dagar med föräldrapenning minskar när barnet har fyllt fyra år, så minskar i motsvarande mån även antalet dagar som kan återtas. Det innebär att antalet ersättningsdagar som är möjliga att ta tillbaka när barnet har fyllt fyra år kan vara färre än de som tidigare avstått (prop. 2013/14:4 *Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen* s 42).

Exempel

Lisa och Camilla är mammor till Vilgot. De har gemensam vårdnad om Vilgot och har därför fått 240 dagar vardera med föräldrapenning. Lisa avstår 50 dagar till Camilla. När Vilgot fyller 4 år har föräldrarna kvar sammanlagt 100 dagar. Av dessa har Lisa kvar 30 dagar och Camilla 70 dagar. I Camillas dagar ingår 50 dagar, som Lisa tidigare har avstått till henne. Lisa kan ta tillbaka de 50 dagarna från Camilla så länge de finns kvar. Eftersom föräldrarna sammanlagt har kvar fler än 96 dagar när Vilgot fyller fyra år minskar antalet dagar vid fördelningen av dagarna. Lisa får då behålla 29 dagar ($30/100 \times 96$) och Camilla 67 dagar ($70/100 \times 96$).

Innan Vilgot fyllde fyra år kunde Lisa ta tillbaka 50 dagar vilket utgjorde 71 procent av Camillas dagar ($50/70 = 71$ procent). När Vilgot har fyllt fyra år har Lisa fortfarande möjlighet att ta tillbaka 71 procent av Camillas dagar, vilket innebär att hon har rätt att ta tillbaka 48 dagar (71 procent av 67 dagar). Antalet dagar som Lisa kan ta tillbaka minskar alltså från 50 till 48 dagar vid barnet fyllt fyra år.

6.6.2 När barnet har fyllt fyra år minskas antalet dagar

12 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om ett barn blir bosatt här i landet under barnets andra levnadsår lämnas föräldrapenning under högst 200 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 76 dagar för varje barn utöver det första. Om barnet blir bosatt här i landet efter det andra levnadsåret lämnas föräldrapenning under högst 100 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 38 dagar för varje barn utöver det första.

För tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, lämnas föräldrapenning dock under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första.

När barnet har fyllt fyra år kan föräldrapenning tas ut i högst 96 dagar. Vid flerbarnsfödelse kan föräldrapenning tas ut i ytterligare 36 dagar för varje barn utöver det första (12 kap 12 § tredje stycket SFB).

Proportionell fördelning

12 kap. 15 a § SFB

Om antalet kvarstående dagar för föräldrapenning omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår överstiger det antal dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas enligt 12 § tredje stycket, fördelas antalet dagar för föräldrapenning enligt nämnda lagrum mellan föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn på så sätt att vardera föräldern får så stor andel av antalet dagar som motsvarar den förälderns andel av de dagar som kvarstod omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår. Antalet dagar som ingår i respektive beräknad andel avrundas till närmaste hel dag, varvid halv dag avrundas uppåt.

Om föräldrarna har kvar fler än 96 dagar omedelbart innan barnet har fyllt fyra år, så fördelas dagarna mellan båda föräldrarna om de har gemensam vårdnad om barnet. Vardera föräldern får då ett proportionellt lika stort antal dagar som motsvarar antalet dagar omedelbart före 4-årsdagen. Det antal dagar som ingår i respektive förälders andel, avrundas till närmaste hel dag, varvid halva dagar avrundas uppåt (12 kap. 15 a § SFB).

Om bara den ena föräldern har dagar kvar, minskar den förälderns kvarvarande dagar till 96 dagar, när barnet fyller 4 år. Om båda föräldrarna tillsammans har färre än 96 dagar kvar, får de behålla sina respektive dagar, när barnet fyller 4 år. För att beräkna antalet dagar efter fyraårsdagen använder man följande formel:

(Antal kvarvarande dagar för föräldern/totalt antal kvarvarande dagar för båda föräldrarna) x 96

Det framgår av prop. 2013/14:4 *Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen* s. 41.

Exempel

Theresia och Jean är föräldrar till Gustav. Dagen innan Gustav fyller 4 år har hans föräldrar kvar sammanlagt 150 dagar. Theresia har kvar 50 dagar och Jean 100 dagar. När Gustav fyller 4 år minskar antalet dagar. Theresia får då behålla 32 dagar ($50/150 \times 96$) och Jean 64 dagar ($100/150 \times 96$).

Var för sig behåller föräldrarna alltså en lika stor andel av de dagar de hade både före och efter barnet fyllt fyra år. När Gustav har fyllt fyra år har Theresia därför kvar en tredjedel av sina dagar och Jean två tredjedelar av sina dagar.

Avrundning av dag

Vid fördelningen av antalet dagar mellan föräldrarna vid barnet fyllt fyra år, ska den beräknade andelen avrundas till närmaste hel dag, varvid halv dag avrundas uppåt (12 kap. 15 a § SFB och prop. 2013/14:4 s. 74). Det innebär att 0,49 avrundas nedåt och 0,50 avrundas uppåt.

Exempel

Gudrun och Tore är föräldrar till Hedvig. När Hedvig fyller 4 år har de tillsammans kvar 101 dagar med föräldrapenning. Gudrun har kvar 50

dagar och Tore 51 dagar. Efter barnet fyllt fyra år får de behålla sammanlagt 96 dagar. Gudruns andel beräknas till 47,52 dagar ($50/101 \times 96$). Eftersom hennes andel ska avrundas till närmaste hel dag och eftersom halv dag avrundas uppåt, så får hon 48 dagar. Tores andel beräknas till 48,47 dagar ($51/101 \times 96$), hans andel avrundas också till 48 dagar.

En förälder får rätt till föräldrapenning först när barnet har fyllt fyra år

12 kap. 15 b § SFB

Om den ena föräldern får rätt till föräldrapenning först under sådan tid som avses i 12 § tredje stycket, lämnas föräldrapenning till vardera föräldern under hälften av det antal dagar som återstår för föräldrapenning omedelbart efter utgången av barnets fjärde levnadsår. Det antal dagar under vilka den först berättigade föräldern har fått föräldrapenning för nämnda tid, fram till dess att båda föräldrarna fick rätt till föräldrapenning, ska räknas av. I första hand ska avräkning göras från den först berättigade förälderns andel.

Om den ena föräldern har fått rätt till föräldrapenning före och den andra efter barnet fyllt fyra år, så ska de dagar som finns kvar *omedelbart* efter barnet fyllt fyra år, det vill säga maximalt 96 dagar, delas lika mellan föräldrarna. Om den förälder som först haft rätt till föräldrapenning hunnit ta ut föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år, så ska de dagarna räknas av från hans eller hennes dagar. Om antalet dagar som ska avräknas är större än hans eller hennes totala antal dagar, ska det överskjutande antalet dagar avräknas från den andra förälderns dagar (12 kap. 15 b § SFB och prop. 2013/14:4 *Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen* s. 45 och 75).

Exempel

Abdi och Amina har gemensam vårdnad om sin son George. Amina bor i Sverige och Abdi bor i Somalia vilket innebär att det endast är Amina som haft rätt till föräldrapenning. När George har fyllt 4 år flyttar Abdi till Sverige och blir försäkrad för föräldrapenning. Men Amina har före barnet fyllt fyra år tagit ut 300 dagar. Det innebär att de kvarvarande 180 dagarna har minskat till 96 dagar vid barnet fyllt fyra år och att Abdi och Amina får 48 dagar var.

Exempel

Samma förutsättningar gäller som i det tidigare exemplet men nu blir Abdi försäkrad för föräldrapenning när George blivit 4 år och tre månader. Då har Amina hunnit ta ut 50 av de 96 dagar som hon fick behålla efter barnet fyllt fyra år. Därför finns det totalt 46 dagar kvar, när Abdi blir försäkrad. Amina har alltså tagit ut mer än hälften av de dagar som fanns kvar efter barnet fyllt fyra år och därför har hon inte kvar någon egen rätt till föräldrapenning. Hon har i stället tagit ut 2 dagar som ska räknas av från Abdis dagar. Abdi tilldelas därför 46 dagar, det vill säga $48 - 2$ dagar.

Båda föräldrarna får rätt till förmånen först efter barnet fyllt fyra år

12 kap. 15 §

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Vardera föräldern får då föräldrapenning under hälften av den tid för vilken förmånen enligt 19 § lämnas på sjukpenning- eller grundnivån och hälften av den tid för vilken den lämnas på lägstanivån. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

Föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn och som blir försäkrade för föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år kan tillsammans få föräldrapenning med högst 96 dagar. Vid flerbarnsfödelse betalas föräldrapenning för ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första. (12 kap. 12 § tredje stycket SFB). Dagarna fördelas jämnt mellan föräldrarna så att de får högst 48 dagar var (12 kap. 15 § SFB, se prop. 2013/14:3 s. 75).

De 96 dagarna betalas ut på sjukpenningnivå, om föräldern har en sjukpenninggrundande inkomst. Efter barnet fyllt fyra år behöver föräldern inte uppfylla 240-dagarsvillkoret för att få föräldrapenning på sjukpenningnivå (se avsnitt 4.3.2). Om föräldern inte har sjukpenninggrundande inkomst betalas dagarna ut på grundnivå (12 kap. 41 b–41 d §§ SFB).

Även föräldrar som får rätt till föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år har reserverade dagar på sjukpenningnivå. Det innebär att föräldrar som har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå inte kan avstå dagar till den andra föräldern. (12 kap. 41 g och 41 h §§ SFB). Det kan de däremot göra om dagarna är på grundnivå (12 kap. 17 § SFB).

Exempel

Harald och Siri blir försäkrade för föräldrapenning när deras barn är 5 år. De får 48 dagar var. Eftersom båda föräldrarna har rätt till ersättning på sjukpenningnivå kan de inte avstå dagar till varandra.

Exempel

Ida och Joakim blir försäkrade för föräldrapenning när deras barn är 6 år. De får 48 dagar var. Ida har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå och Joakim på grundnivå. Ida kan inte avstå sina dagar till Joakim eftersom de ingår i de reserverade dagarna. Däremot kan Joakim avstå sina dagar på grundnivå till Ida.

Hur fördelas dagarna om familjen flyttar från Sverige och sen återvänder

När ett barn föds i Sverige och familjen är försäkrad här fördelas föräldrapenningdagar enligt huvudregeln. Om familjen flyttar från Sverige och inte längre är försäkrad här och sedan återvänder igen efter att barnet har fyllt fyra år gäller följande. Om det finns färre än 96 föräldrapenningdagar kvar ska en omräkning av dagarna inte göras. När föräldrarna båda har varit försäkrade i Sverige tidigare ska inte heller en likafördelning av dagarna göras trots att de båda blir försäkrade efter barnets fyraårsdag. Det beror på att båda föräldrarna varit försäkrade i Sverige tidigare. Det är endast i de fall då båda föräldrarna har rätt till föräldrapenning enbart för tid efter fyraårsgränsen som en hälftindelning ska ske (prop. 2013/14:4 s. 75).

Exempel

Linnea och Anton är föräldrar till Ebba. När Ebba är 2,5 år har Linnea tagit ut alla sina föräldrapenningdagar och Anton har 60 reserverade dagar kvar.

Linnea och Anton får båda jobb i Australien och bestämmer sig för att flytta dit när Ebba är 3,5 år. Familjens avsikt är att stanna borta under obestämd tid och när de börjar arbeta i Australien upphör deras försäkring i Sverige.

Efter 1,5 år återvänder familjen till Sverige. Ebba är nu 5 år och när Linnea och Anton åter blir försäkrade i Sverige har Anton kvar sina 60 reserverade dagar.

I exemplet är Ebba över 4 år när familjen återvänder till Sverige. Men eftersom föräldrapenning har tagits ut tidigare för Ebba och föräldrarna varit försäkrade tidigare, har Ebba kvar samma dagar som tidigare.

När Anton i exemplet ovan ansöker om föräldrapenning måste Försäkringskassan utreda om han eller Linnea fått en förmån liknande föräldrapenning från Australien. Om de har fått det ska dessa dagar räknas bort från barnets föräldrapenningdagar, i det här fallet från Antons dagar eftersom inga andra dagar finns.

Ersättningsnivå när barnet har fyllt fyra år

För tid efter barnet fyllt fyra år betalas föräldrapenning i första hand ut på sjukpenningnivå eller grundnivå. Om det inte finns kvar tillräckligt många dagar på dessa nivåer, kan dagarna i stället tas ut på lägstnivå. Den som är försäkrad enbart för arbetsbaserad föräldrapenning har dock inte rätt till ersättning på lägstnivå. Därför kan denna grupp endast få föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå (12 kap. 41 f § SFB och prop. 2013/14:4 s. 46–47).

En fördelning av antalet dagar per ersättningsnivå görs endast om föräldrarna har kvar fler än 96 dagar, när barnet fyller 4 år, se avsnitt 6.5.1. I första hand betalas dagarna ut på sjukpenningnivå. Men om det före barnet fyllt fyra år inte finns kvar tillräckligt många dagar på sjukpenningnivå, så betalas resterande dagar ut på lägstnivå.

Exempel

Anna och Henrik har gemensam vårdnad om sonen Oscar, vilket innebär att de har rätt till föräldrapenning under 240 dagar vardera, 195 dagar på sjukpenningnivå och 45 dagar på lägstnivå. När Oscar fyller 4 år, har Anna kvar sammanlagt 50 dagar och av dem är 35 dagar på sjukpenningnivå och 15 dagar på lägstnivå. Henrik har kvar sammanlagt 80 dagar, varav 40 dagar på sjukpenningnivå och 40 dagar på lägstnivå. Föräldrarna har alltså tillsammans kvar 130 dagar (50+80) när Oscar fyller 4 år, men de får bara behålla 96 dagar.

Annas andel av det totala antalet dagar är 38 procent (50/130) och Henriks andel är 62 procent (80/130). Det leder till att Anna får behålla 37 dagar (50/130 x 96) och Henrik 59 dagar (80/130 x 96) efter fyraårsgränsen. Av Annas 37 dagar kan Försäkringskassan betala ut 35 dagar på sjukpenningnivå och 2 dagar på lägstnivå. Av Henriks 59 dagar kan 40 dagar betalas ut på sjukpenningnivå och 19 dagar på lägstnivå.

En konsekvens av att föräldrar avstår föräldrapenning på en viss ersättningsnivå (avsnitt 6.1.1) blir att ett avstående bara kan tas tillbaka på samma nivå. Om en förälder till exempel har avstått dagar på lägstanivån och om det bara finns dagar kvar på sjukpenningnivå, så kan föräldern inte ta tillbaka någon del av sitt avstående. Läs mer om avstående och återtagande av dagar i avsnitt 6.5 och 6.6.

Exempel

Tobias och Sara har gemensam vårdnad om dottern Lovisa. Sara avstår 100 dagar på sjukpenningnivå till Tobias. När Lovisa fyller 4 år har Tobias kvar sammanlagt 50 dagar, varav 40 dagar på sjukpenningnivå och 10 dagar på lägstanivå. Sara har sammanlagt 80 dagar kvar, varav 40 dagar på sjukpenningnivå och 40 dagar på lägstanivå. Tobias procentuella andel av det totala antalet dagar som finns kvar för Lovisa är 38 procent ($50/130$). Saras andel är 62 procent ($80/130$).

På Lovisas 4-årsdag har Tobias kvar 37 dagar ($50/130 \times 96$), varav 37 dagar på sjukpenningnivå. Sara har kvar 59 dagar ($80/130 \times 96$), varav 40 dagar på sjukpenningnivå och 19 på lägstanivå. Om Sara vill, kan hon ta tillbaka Tobias samtliga 37 dagar på sjukpenningnivå.

Exempel

Om Sara i stället väljer att ta tillbaka dagarna strax *innan* Lovisa fyller 4 år, kan hon ta tillbaka de kvarvarande 40 dagarna på sjukpenningnivå. Sara kan bara ta tillbaka dagar på samma ersättningsnivå som hon tidigare avstått dagar på.

Ett sådant återtagande innebär att Tobias har kvar 10 dagar på lägstanivå och Sara 120 dagar, varav 80 dagar på sjukpenningnivå ($40 + 40$) och 40 dagar på lägstanivå strax innan barnet fyllt fyra år.

När antalet dagar minskar vid barnet fyllt fyra år får Tobias kvar 7 dagar på lägstanivå ($10/130 \times 96$) och Sara 89 dagar ($120/130 \times 96$), varav 80 dagar på sjukpenningnivå och 9 dagar på lägstanivå.

7 Flera ersättningar för samma barn eller till samma förälder

I detta kapitel beskrivs de regler som gäller

- föräldrapenningsförmåner till båda föräldrarna
- samtidigt uttag av föräldrapenning, s.k. dubbeldagar
- föräldrapenning för flera barn
- en förälders möjlighet till att byta ut föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning
- föräldrapenning och sjukpenning.

7.1 Föräldrapenningsförmåner till båda föräldrarna samtidigt

11 kap. 10 § SFB

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 12 kap. 4 a och 5 a–7 §§ samt 13 kap. 10, 11, 13, 26 och 30 §§.

Tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 e § får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid.

För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

11 kap. 15 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas inte om det för samma barn och tid lämnas en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning.

Huvudregeln är att föräldrapenningsförmåner (föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning) inte får betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid (11 kap. 10 § SFB). Med samma tid menas just samma tid under dagen (domsnytt 2014:021). Det finns dock ett antal undantag från huvudregeln. Föräldrarna kan ta ut föräldrapenning samtidigt när de går på föräldrautbildning, besöker barnets förskola eller tar ut dubbeldagar. Undantagen beskrivs närmare i slutet på detta avsnitt.

Exempel

Kent har en heltidstjänst och har tagit föräldraledigt med en fjärdedel. Han tar ut hel föräldrapenning på lägstanivån för vård av sin femåriga son Olle. Olles mamma Lotta arbetar åtta timmar per dag. Olle blir sjuk och Lotta avstår från arbete sex timmar för att kunna ta hand om Olle tills Kent kommer hem på eftermiddagen. Lotta ansöker om tre fjärdedels tillfällig föräldrapenning. Både Kent och Lotta kan få ersättning enligt sina ansökningar, eftersom deras anspråk inte gäller just samma tid under dagen.

Exempel

Bengt har en heltidstjänst och har tagit föräldraledigt med en fjärdedel varje eftermiddag. Han tar ut en fjärdedels föräldrapenning på sjukpenningnivå för vård av sin tvååriga dotter Stina. Stinas mamma Margareta arbetar halvtid, fyra timmar varje förmiddag, och då är Stina på förskolan. Stina blir sjuk och Margareta begär hel tillfällig föräldrapenning.

Margareta kan få hel tillfällig föräldrapenning eftersom den tillfälliga föräldrapenningen inte gäller samma tid som Bengt får föräldrapenning för.

Exempel

Jean-Pierre är hemma från sitt arbete på förmiddagen med dottern Cecilia. Jean-Pierre ansöker om föräldrapenning på sjukpenningnivå för en halv dag. Cecilias mamma Rebecca är hemma från sitt arbete på eftermiddagen. Rebecca ansöker om föräldrapenning med en hel dag på lägstanivån.

Både Rebecca och Jean-Pierre kan få föräldrapenning eftersom deras respektive anspråk inte gäller just samma tid under dagen.

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse får inte heller betalas om det för samma barn och tid betalas en motsvarande förmån enligt utländsk lag (11 kap. 15 § SFB)

Om föräldrarna deltar i föräldrautbildning eller besöker den förskoleverksamhet som barnet deltar i kan dock föräldrapenning betalas ut till båda föräldrarna för samma tid (11 kap. 10 § och 12 kap. 6 och 7 §§ SFB). Från den 1 januari 2012 kan föräldrarna även ta ut föräldrapenning samtidigt i 30 dagar under barnets första levnadsår genom så kallade dubbeldagar (12 kap. 4 a § SFB, se vidare avsnitt 7.2)

7.2 Samtidigt uttag av föräldrapenning – dubbeldagar

I detta avsnitt beskrivs de bestämmelser som gäller för

- dubbeldagar
- de 90 reserverade dagarna
- gemensam ansökan
- ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

7.2.1 Dubbeldagar

12 kap. 4 a § SFB

Föräldrapenning får för samma barn och tid lämnas till båda föräldrarna samtidigt i högst 30 dagar under barnets första levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt. Detta gäller endast dagar för vilka det inte för någon av föräldrarna finns hinder enligt 17 § andra stycket mot att avstå föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Bestämmelser om ansökan i fall som avses i första stycket finns i 110 kap. 5 a §.

Som framgår i avsnitt 4.1 är huvudregeln att föräldrapenningsförmåner inte får betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid (11 kap. 10 § SFB). Från den 1 januari 2012 får dock båda föräldrarna möjlighet att ta ut föräldrapenning samtidigt i högst 30 dagar under barnets första levnadsår (12 kap. 4 a § SFB). Försäkringskassan har valt att kalla det samtida uttaget av föräldrapenning för dubbeldagar.

Samtidigt uttag av föräldrapenning får göras endast under ett barns första levnadsår, det vill säga längst till dess att barnet har fyllt ett år. Detta innebär att sista dagen för samtidigt uttag blir barnets ettårsdag. När det gäller adopterade barn räknas ettårsgränsen från den tidpunkt när den som adopterat barnet fått barnet i sin vård. I de fallen är det alltså inte barnets ålder som ligger till grund för ettårsgränsen. (Prop. 2010/11:146, Förbättringar inom familjepolitiken, s 26).

Exempel

Lisa och Camilla har adopterat José. Han är två år när de får honom i sin vård den 1 februari 2017. Lisa och Camilla kan ta ut dubbeldagar fram till och med den 1 februari 2018.

En förälder kan ta ut föräldrapenning för längre sammanhängande perioder, enstaka dagar eller del av dagar. Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning anses en dag med tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels föräldrapenningdag som motsvarande del av en dag (12 kap. 32 § SFB). Denna så kallade nettodagsberäkning innebär att partiella dagar, det vill säga dagar för vilka man har tagit ut mindre än hel föräldrapenning, räknas om till hela dagar (två dagar med halv föräldrapenning räknas som en hel dag med föräldrapenning). Samma metod ska användas även när det gäller avräkning för dagar under vilka föräldrapenning tagits ut genom dubbeldagar. (Prop. 2010/11:146, s.16)

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna (12 kap. 12 § första stycket SFB). Bestämmelsen om dubbeldagar innebär inte att föräldrar får rätt till ytterligare 30 dagar med föräldrapenning, utan bara att föräldrarna själva kan avgöra på vilket sätt dagarna ska tas ut. Ett samtidigt uttag av föräldrapenning under 30 dagar innebär att vardera föräldern tar ut föräldrapenning under 30 dagar, det vill säga sammanlagt används 60 dagar med föräldrapenning (prop. 2010/11:146 s.16). Dessa 60 dagar med föräldrapenning räknas av från de 480 dagar som föräldrarna sammanlagt har rätt till.

Exempel

Stefan och Pernilla har dottern Hedvig som är två månader. De ansöker om 3 dubbeldagar var, vilket innebär att Stefan tar ut 3 av sina föräldrapenningdagar och Pernilla 3 av sina föräldrapenningdagar. Sammanlagt tar de ut 6 föräldrapenningdagar.

Föräldrarna kan välja på vilken ersättningsnivå de vill ta ut dubbeldagarna: sjukpenningnivå, grundnivå eller lägstanivå. Föräldrarna kan även välja att den ena föräldern tar ut dubbeldagar på en nivå samtidigt som den andra föräldern tar ut dagarna på en annan nivå. Innan de kan ta ut föräldrapenningdagar på lägstanivå måste de dock ha tagit ut 180 dagar med föräldrapenning på sjukpenning- eller grundnivå (12 kap. 19 § SFB).

Föräldrar som får eller adopterar fler än ett barn samtidigt har liksom föräldrar som får eller adopterar ett barn rätt till 30 dubbeldagar per barn under barnets första levnadsår. Föräldrarna får således ta ut 30 dubbeldagar för det ena barnet och 30 dubbeldagar för det andra barnet (12 kap. 4 a § SFB). För de flesta föräldrar som fått eller adopterat flera barn samtidigt finns däremot ingen anledning att ta dubbeldagar, eftersom de har rätt att ta ut föräldrapenning för varsitt barn samtidigt i stället.

Föräldrarna förbrukar lika många föräldrapenningdagar om de tar ut föräldrapenning för varsitt barn som de gör om de tar ut dubbeldagar för ett barn.

Som framgår tidigare i det här avsnittet är dubbeldagar "vanliga" föräldrapenningdagar, med skillnaden att föräldrarna kan ta ut dagar samtidigt. När det gäller avstående av eller utbyte av föräldrapenningdagar gäller därför samma regler som för andra föräldrapenningdagar, till exempel om föräldrar vill avstå eller ta tillbaka dagar eller om föräldrarna vill byta ut föräldrapenning till tillfällig föräldrapenning vid ett barns sjukhusvistelse (se avsnitt 6.5, 6.6 och 7.2 samt vägledning [2016:2] Tillfällig föräldrapenning).

7.2.2 Dubbeldagar och utländsk föräldrapenning

När en av föräldrarna får föräldrapenning från ett land inom EU/EES eller Schweiz

När Försäkringskassan bedömer om en förälder har rätt till dubbeldagar och förordning 883/2004 är tillämplig, ska vi räkna med ersättning som motsvarar föräldrapenning och som har tagits ut i ett annat EU/EES-land eller Schweiz. Det beror på att det finns en princip om likvärdiga förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i artikel 5 förordning 883/2004. Ersättningen från det andra landet ska värderas på samma sätt som om föräldrapenning hade betalats ut i Sverige. Samma sak gäller när förordning 1408/71 tillämpas, trots att bestämmelsen inte fanns i förordningen. Det beror på att principen om likvärdiga förmåner m.m. framgick av EU-domstolens praxis redan innan förordning 883/2004 började tillämpas (skäl 9 till förordning 883/2004).

Läs mer

Läs mer om principen om likvärdiga förmåner m.m. vägledning (2017:1) [Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.](#)

7.2.3 Metodstöd för dubbeldagar och utländsk föräldrapenning

När du får in en ansökan om dubbeldagar från förälder A när förälder B har fått ersättning som motsvarar föräldrapenning från ett annat EU/EES-land eller Schweiz under samma tid, ska du kontakta förälder B och ta reda på följande:

- om föräldrarna vårdat barnet tillsammans under den aktuella tiden

Försäkringskassan får inte lämna ut fler uppgifter om förälder A till förälder B än vad som är nödvändigt för att kunna utreda rätten till dubbeldagar. I den här situationen kan det vara nödvändigt att informera förälder B om följande uppgifter:

- att förälder A har ansökt om dubbeldagar
- vilket barn som förälder A har ansökt om dubbeldagar för
- vilka datum det handlar om
- vilken omfattning det gäller (hel, halv och så vidare).

Du kan besluta om att betala ut dubbeldagar till förälder A om följande villkor är uppfyllda:

- föräldrarna ska ha vårdat barnet tillsammans
- föräldrarna ska ha tagit ut föräldrapenning för samma barn och tid och i samma omfattning. Om förälder A har tagit ut hel omfattning och förälder B tagit ut halv omfattning, kan du endast besluta om en halv dubbeldag
- övriga förutsättningar för föräldrapenning ska vara uppfyllda.

Kom ihåg att dokumentera all information som har betydelse i ärendet.

När en av föräldrarna får föräldrapenning från ett land utanför EU/EES eller Schweiz

Enligt svensk lagstiftning kan föräldrapenning inte betalas ut om motsvarande förmån betalas ut enligt utländsk lagstiftning för samma barn och tid (11 kap. 15 § SFB). Detta innebär att om en av föräldrarna tar ut ersättning som motsvarar föräldrapenning från ett annat land utanför EU/EES eller Schweiz, kan den förälder som ansöker om föräldrapenning i Sverige inte få föräldrapenning för samma barn under samma tid. Det kan därför inte bli aktuellt med dubbeldagar.

Utreda och besluta

När du får in en ansökan om dubbeldagar från förälder A och det framgår att förälder B fått ersättning motsvarande föräldrapenning från ett land utanför EU/EES eller Schweiz, har förälder A inte rätt till föräldrapenning.

7.2.4 De reserverade dagarna kan inte tas ut som dubbeldagar

12 kap. 17 § SFB

En förälder kan genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Detta gäller dock inte föräldrapenning på sjukpenningnivå enligt 21 och 22 §§ såvitt avser en tid om

1. 90 dagar för varje barn, eller
2. 90 dagar för barnen gemensamt vid flerbarnsfödelse.

I anmälan ska det anges vilka ersättningsnivåer enligt 18 § avståendet avser.

Under de dagar som en förälder inte får överlåta föräldrapenning till den andra föräldern, de så kallade reserverade dagarna, får de inte ta ut dubbeldagar (12 kap. 17 § SFB och prop. 2010/11:146, s. 16). Däremot går det att ta ut dubbeldagar övrig tid.

7.2.5 Metodstöd för gemensam ansökan om dubbeldagar

110 kap. 5 a § SFB

Ansökan om föräldrapenning i fall som avses i 12 kap. 4 a § ska göras gemensamt av båda föräldrarna.

En ansökan om föräldrapenning för dubbeldagar ska göras gemensamt av båda föräldrarna (110 kap. 5 a § SFB). Ansökan är gemensam för föräldrarna på så sätt att föräldrarna ansöker om föräldrapenning för samma barn och samma tid, men i praktiken ska föräldrarna lämna in var sin ansökningsblankett.

En ansökan om dubbeldagar är ofullständig om endast den ena föräldern har skickat in en ansökan. Det innebär att den ansökan inte ensamt kan läggas till grund för att bevilja föräldrapenning. I de fall där endast den ena föräldern har kommit in med en ansökan, måste du begära en komplettering i form av en ansökan från den föräldern. Vid begäran om komplettering ska du upplysa föräldern om att ansökan kan komma att avvisas om kompletteringen inte kommer in. (110 kap. 10 § SFB samt prop. 2010/11:46, s. 26). Begäran om komplettering skickas till den förälder som ansökt om dubbeldagarna.

En ansökan om dubbeldagar bedöms som ofullständig om någon av föräldrarna inte har skrivit under sin ansökan. I de fall där endast den ena föräldern har skrivit under sin ansökan, måste du begära en komplettering i form av en underskrift från den andra föräldern. Om ansökan inte kompletteras efter att du har begärt det, ska ansökan avvisas. (110 kap. 10 § SFB samt prop. 2010/11:46s. 26)

Om de dubbeldagar som föräldrarna har ansökt om inte avser samma barn och tid måste Försäkringskassan be föräldrarna att komplettera sina ansökningar med information om vilka dagar som de har vårdat barnet tillsammans. Begäran om komplettering ska skickas till båda föräldrarna eftersom de ansöker gemensamt om dubbeldagar. Om de inte kommer in med svar på vilka dagar de har vårdat barnet tillsammans, trots begäran om komplettering, fattar du ett beslut om helt eller delvis avslag.

Partsinsyn

10 § FL

Den som är part i ett ärende har rätt att ta del av allt material som har tillförts ärendet. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Eftersom ansökan om dubbeldagar är gemensam har båda parterna rätt att vid behov få information om vilka dagar som den andra föräldern har ansökt om. Föräldrarna har så kallad partsinsyn i ärendet (10 § FL).

Läs mer

Läs mer om partsinsyn i vägledning (2004:7) [Förvaltningsrätt i praktiken](#).

När uttaget av föräldrapenning ändras till dubbeldagar

Den som ansöker om föräldrapenning och får den utbetald enligt sin ansökan, kan senare meddela att uttaget i stället ska avse dubbeldagar. I sådana fall behövs inget skriftligt anspråk om dubbeldagar. Föräldern behöver bara tala om för Försäkringskassan vilken eller vilka av dagarna som ska avse dubbeldagar, vilken omfattning det gäller (tänk på att det inte går att begära ökad omfattning muntligt) och att föräldrarna har vårdat barnet tillsammans. Situationen uppstår oftast när den ena föräldern har ansökt om och fått föräldrapenning utbetald och den andra föräldern kommer in med en ansökan om dubbeldagar för helt eller delvis samma period.

En ansökan om att uttaget helt eller delvis ska avse dubbeldagar anses inte som en *ändring* av anspråket på föräldrapenning, så länge det inte utökas i förhållande till omfattning eller period. Det är den enda förändring i förhållande till den ursprungliga ansökan som Försäkringskassan kan godta, när en utbetalning redan har gjorts.

I övriga fall kan en förälder inte i efterhand ta tillbaka sin ansökan eller ändra antalet dagar som han eller hon har ansökt om eller fått utbetalda. Föräldern kan inte heller ta ut dagar på en annan nivå än den som föräldern har ansökt om och fått utbetald (Kammarrätten i Göteborg, mål 3990–09).

Läs mer

Läs mer om ändring av beslut i vägledning (2018:1) [Rättelse och ändring av beslut](#).

7.2.6 Metodstöd för ansökan om föräldrapenning och om dubbeldagar finns för samma tid

Om den ena föräldern, förälder A, redan har ansökt om "vanlig" föräldrapenning och den andra föräldern, förälder B, lämnar in en ansökan om dubbeldagar för helt eller delvis samma tid, ska du

- försöka stoppa utbetalningen av förälder A:s föräldrapenning för den aktuella tiden
- kontakta förälder A och fråga om han eller hon har vårdat barnet tillsammans med förälder B, och om han eller hon i så fall vill att dagarna ska avse dubbeldagar
- informera om att dagarna inte räknas av från de reserverade dagarna

Tänk på att alltid vara försiktig med vilka uppgifter du lämnar ut om förälder B vid kontakten med förälder A, eftersom vi inte får lämna ut fler uppgifter om förälder B än vad som är nödvändigt för att kunna utreda rätten till förmånen. I den här situationen kan du tala om att förälder B har ansökt om dubbeldagar, vilket barn det handlar om samt vilka datum och vilken omfattning ansökan gäller.

Dokumentation

All information som har betydelse i ärendet om dubbeldagar ska dokumenteras i båda föräldrarnas ärenden. I de ärenden som handlar om dubbeldagar är det även viktigt att skriva en journalanteckning om vilka ärenden som hör ihop. All information som har betydelse för ärendet ska dokumenteras.

Beslut och utbetalning av dubbeldagar

Generellt gäller att föräldrarna lämnar in varsin ansökan om dubbeldagar och att dessa läggs upp som två ärenden. Men juridiskt sett är föräldrarnas ansökningar en gemensam ansökan om dubbeldagar. När båda föräldrarnas del av ansökan är kompletta, bedömer du föräldrarnas rätt till föräldrapenning.

Eftersom föräldrarna har lämnat en gemensam ansökan om dubbeldagar, ska även beslutet vara gemensamt för föräldrarna. När det gemensamma beslutet om dubbeldagar är positivt, ska beslutet generera varsin utbetalning till föräldrarna. Om den ena föräldern redan har fått "vanlig" föräldrapenning för de aktuella dagarna, gör du ingen ny utbetalning göras till den föräldern.

Utbetalningen till föräldrarna kan dock göras vid olika tidpunkter. Du kan följa de datum för utbetalning som gäller för respektive förälder. Utbetalningarna görs antingen direkt eller i samband med nästa månadsutbetalning av föräldrapenning.

Registervård

När dokumentationen är klar ändrar du i registret för förälder A, så att det framgår vilka dagar som avser dubbeldagar. Registret för förälder B uppdateras automatiskt när den förälderns dubbeldagar betalas ut.

De uppgifter om kvarvarande dubbeldagar som visas i våra register och på *Mina sidor* på försäkringskassan.se är korrekta först när båda föräldrarna har fått ersättning för dubbeldagar. Om bara den ena föräldern har fått ersättning för dubbeldagar, så syns bara en avräkning för den förälderns dagar, även om det finns ett gemensamt beslut för båda föräldrarna.

7.3 En förälder kan inte få mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag

Grundprincipen är att en förälder under pågående föräldraledighet med föräldrapenning kompenseras för det inkomstbortfall som ledigheten för med sig. Om barnet blir sjukt finns inte något skäl för att byta ut föräldrapenningen mot tillfällig föräldrapenning så länge som föräldern fortsätter att vårda barnet enligt tidigare uppgjorda planer. Detsamma gäller om ett äldre syskon till barnet insjuknar.

Läs mer

I vägledning (2016:2) [Tillfällig föräldrapenning](#) finns mer att läsa om de speciella regler som gäller vid utbyte av föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning.

7.4 När föräldern har sjukpenning eller sjuklön m.m.

11 kap. 14 § SFB

Föräldrapenningsförmåner lämnas inte om en förälder för samma tid får någon av följande förmåner:

1. sjuklön eller sådan ersättning från Försäkringskassan som avses i 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,
2. sjukpenning, och
3. ersättning som motsvarar sjukpenning enligt annan författning eller på grund av regeringens beslut i ett särskilt fall.

Första stycket gäller även när föräldern får motsvarande förmån på grundval av utländsk lagstiftning.

Av begränsningen följer att föräldrapenning dock kan betalas ut för annan tid än den tid som gäller för sjukpenningen eller den motsvarande ersättningen. Halv sjukpenning och halv föräldrapenning kan till exempel betalas ut för samma dag. Vid bedömning av rätten till partiell sjukpenning är grundprincipen att den försäkrade reducerar antalet timmar per dag i förhållande till normal arbetstid. Halv sjukpenning kan som regel bara betalas ut om den försäkrade arbetar till exempel högst fyra timmar per dag vid en normal arbetstid på åtta timmar per dag. I en del situationer

kan det dock vara lämpligt att halv sjukpenning betalas även för en dag då den försäkrade arbetat mer än hälften av sin normala arbetstid den dagen. Förutsättningen för detta är dock enligt praxis att den sammanlagda arbetstiden under perioden inte överstiger hälften av den försäkrades normala arbetstid, och att arbetstidens förläggning är medicinskt motiverad (FÖD:s dom 832–1984). Motsvarande gäller vid bedömning av rätt till en fjärdedels och tre fjärdedels sjukpenning.

Exempel

Kalle är halvt sjukskriven. Under sjukskrivningen har han koncentrerat sitt arbete till två hela och en halv dag i veckan. Kalle avstår helt från arbete en dag när han skulle ha arbetat hela dagen och begär hel föräldrapenning på sjukpenningnivå. Eftersom Kalle får halv sjukpenning utbetald varje dag kan han högst få halv föräldrapenning på sjukpenningnivå.

Exempel

Mia är halvt sjukskriven och arbetar halv dag. Hon tar ledigt från arbetet halva dagen för att vara med sitt barn på förskolan. Mia begär hel föräldrapenning på lägstannivån. Mia får halv sjukpenning och hel föräldrapenning på lägstannivån eftersom sjukpenningen och föräldrapenningen inte avser samma tid.

En förälder som tar ut föräldrapenning och blir sjuk kan få sjukpenning i stället. Vid prövning av rätt till sjukpenning för tid när den försäkrade annars skulle ha fått föräldrapenning, ska arbetsförmågan anses nedsatt endast i den utsträckning som den försäkrades förmåga att vårda barnet är nedsatt på grund av sjukdom (27 kap. 52 § SFB).

Förmånsnivån en åttondel saknar motsvarighet inom sjukförsäkringen, varför en viss obalans kan uppstå. När en förälder som arbetar sju åttondelar och är föräldraledig motsvarande en åttondel blir sjuk, kan han eller hon således få högst motsvarande tre fjärdedels sjukpenningförmån. Detta under förutsättning att föräldern trots sjukdomen kan vårda barnet men inte förvärvsarbeta. Föräldern kan då känna sig tvungen att gå upp från en åttondels föräldrapenningförmån till en fjärdedels föräldrapenningförmån för att täcka det inkomstbortfall som sjukskrivningen medför (prop. 2000/01:44 Föräldraförsäkring och föräldraledighet, s. 27).

En konsekvens av att föräldrapenningen är knuten till normalarbetstiden (se avsnitt 5.2) för en heltidsarbetande inom yrket är att det kan bli aktuellt att betala ut hel sjukpenning och halv föräldrapenning när en halvtidsarbetande förälder på grund av sjukdom måste avstå från hela sin arbetstid.

Exempel

Karin har en SGI som grundar sig på halvtidsarbete. Hon tar ut halv föräldrapenning på sjukpenningnivån samtidigt som hon arbetar halvtid. När Karin blir helt sjukskriven kan hon få hel sjukpenning samtidigt som hon fortsätter att ta halv föräldrapenning. Detta är möjligt eftersom sjukpenningen och föräldrapenning inte avser samma tid.

Det finns inget hinder för att få föräldrapenning för samma tid som man får sjukersättning eller aktivitetsersättning. För de föräldrar som har sjukersättning och steglös avräkning gäller dock en begränsning, se avsnitt 5.1.

7.4.1 Samordning mellan förmåner

107 kap. 2 § SFB

Om Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten har betalat ut en ersättning enligt denna balk till en försäkrad och någon av myndigheterna senare beviljar den försäkrade en annan ersättning enligt balken retroaktivt för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen avser gäller följande. Avdrag på den retroaktiva ersättningen ska göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut för perioden om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller också när den först utbetalda ersättningen är en sådan ersättning enligt någon annan författning som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en arbetslöshetskassa fattar beslut om.

Det finns tillfällen då retroaktivt beviljad föräldrapenning ska minskas med hänsyn till en förmån som redan har betalats för samma tid. Minskning är enbart aktuell när det är fråga om två eller flera förmåner som antingen inte lämnas samtidigt eller som samordnas beloppsmässigt när de lämnas samtidigt. I sådana fall ska föräldrapenningen minskas i den utsträckning det behövs för att inte den sammanlagda utbetalningen ska överstiga vad den försäkrade skulle ha fått om båda eller alla förmånerna hade beslutats vid samma tillfälle.

Läs mer

Se mer i vägledning [Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar](#) (2005:1) om samordning. För praktisk hantering se [produktionsprocessen för att utreda och besluta om föräldrapenning](#) (2007:11).

8 Beslut och utbetalning

Föräldrapenning betalas ut högst var 14:e dag om inte ersättningsperioden tar slut innan dess (1 och 2 §§ förordningen [1982:366] om utbetalningar av dagersättningar från Försäkringskassan). Vanligen betalar Försäkringskassan ut ersättningen en gång i månaden, den 25:e eller vid ersättningsperiodens slut. Föräldrar som är under 18 år har i normalfallet inte rätt att ta emot betalning.

På begäran av en socialnämnd får Försäkringskassan besluta att föräldrapenningen helt eller delvis ska betalas ut till någon annan än föräldern eller till nämnden. Ersättningen ska då användas till föräldrarnas och familjens nytta. Detta gäller under förutsättning att föräldern inte har fyllt 18 år (11 kap. 17 § SFB).

Det finns även en särskild bestämmelse om utbetalning till en kvinna som vid tiden för förlossningen är intagen på kriminalvårdsanstalt eller ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Försäkringskassan får då på begäran av föreståndaren för inrättningen besluta att den föräldrapenning som kvinnan har rätt till ska betalas ut till föreståndaren för att användas till kvinnans och barnets nytta (106 kap. 5 § SFB).

Föräldrapenning som beviljas för retroaktiv tid får på begäran av en socialnämnd betalas ut till nämnden när föräldern har fått ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Betalning till socialnämnden får göras, till den del personen inte har återbetalat biståndet till socialnämnden och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor. Försäkringskassan ska betala ut det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj för eller under den retroaktiva tid som ersättningen avser (107 kap. 5 § SFB).

När det finns risk för väsentlig försening i ett ärende ska Försäkringskassan meddela den enskilde och förklara vad som har hänt och varför det inte är möjligt att fatta beslut som planerat/normalt (11 § FL).

Läs mer

I vägledning (2005:1) [Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar](#) finns en mer fullständig redogörelse för frågor om utbetalning.

9 Regeländringar och övergångsbestämmelser

Föräldraförsäkringen har under åren förändrats på olika sätt. I samband med förändringarna har övergångsbestämmelser införts för olika åldersgrupper barn.

9.1 1 juli 1989

Från och med den 1 juli 1989 utökades antalet föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå från 270 till 360. Det innebar att antalet föräldrapenningdagar – tillsammans med de 90 garantidagarna – blev totalt 450. Enligt övergångsbestämmelserna gällde detta för barn födda eller adopterade från och med oktober 1988. Dessutom gällde följande. För barn som är födda eller adopterade under augusti 1988 utökades antalet dagar på sjukpenningnivå till 300. Antalet föräldrapenningdagar – tillsammans med de 90 garantidagarna – blev totalt 390. För barn födda eller adopterade under september 1988 utökades antalet dagar på sjukpenningnivå till 330. Antalet föräldrapenningdagar – tillsammans med de 90 garantidagarna – blev totalt 420.

9.2 1 juli 1994

I samband med att vårdnadsbidrag infördes för barn mellan ett och tre år den 1 juli 1994 togs de 90 garantidagarna bort. Det innebar att antalet föräldrapenningdagar omfattade totalt 360 dagar på sjukpenningnivå. Enligt övergångsbestämmelserna gällde detta för barn födda från och med juli 1993. För barn som var födda före den 1 juli 1993 infördes vissa övergångsbestämmelser beträffande uttag av kvarvarande garantidagar. Eftersom de övergångsreglerna inte längre är aktuella beskrivs de inte närmare här.

9.3 1 januari 1995

I samband med förändringar i föräldraförsäkringen från och med den 1 januari 1995 har omfattande övergångsbestämmelser införts. En redogörelse för dessa lämnas i det följande. För barn som är födda före den 1 januari 1995 gäller vid gemensam vårdnad att varje förälder har rätt till minst 90 dagar av den totala ersättningstiden. En förälder kan dock överlåta sin rätt till föräldrapenning till den andra föräldern.

Från och med den 1 januari 1995 har de 90 garantidagarna återinförts samtidigt som vårdnadsbidraget har tagits bort. För den som före den 1 januari 1995 har tagit ut garantidagar ska avräkning ske mot de 90 återinförda garantidagarna. Den som har fått vårdnadsbidrag får inte ersättning för det antal garantidagar som motsvarar det erhållna vårdnadsbidraget. En månad med fullt vårdnadsbidrag räknas då som 30 dagar med sådant bidrag. En månad med 1 350 kronor eller 700 kronor med sådant bidrag räknas som 20 respektive 10 garantidagar. De garantidagar som föräldern inte får ersättning för på grund av att vårdnadsbidraget erhållits får dock tas ut som ledighet enligt föräldraledighetslagen.

Genom att låta föräldrarna, utan särskild ersättning från Försäkringskassan, kunna ta ut de garantidagar som annars skulle ha avräknats mot vårdnadsbidraget, ges föräldrarna samtidigt en rätt till motsvarande ledighet från sitt förvärvsarbete. Utgångspunkten ska då vara att de vanliga garantidagarna tas ut först.

En garantidag som inte leder till ersättning men där anmälan om helt uttag gjorts ska anses som en dag med hel föräldrapenning. Motsvarande gäller vid partiellt uttag. Föräldern ska anses uppbära en föräldrapenningförmån, oavsett att utbetalningen –

liksom vid kvittning – är 0 kronor. Detta innebär till exempel att den som förkortar sin arbetstid till tre fjärdedelar och tar ut en fjärdedels sådan garantidag under en längre period har rätt att ha kvar sin sjukpenninggrundande inkomst på samma sätt som om garantibeloppet utbetalats.

9.4 1 januari 1996

Från och med den 1 januari 1996 var ersättningsnivån för föräldrapenning 75 procent av SGI avseende de dagar som ersattes på sjukpenningnivå. För den så kallade pappa- och mammamånaden utgavs förhöjd ersättning motsvarande 85 procent av SGI. De nya reglerna infördes utan övergångsbestämmelser och omfattade all föräldrapenning som avsåg tid från och med den 1 januari 1996.

9.5 1 januari 1997

Från och med den 1 januari 1997 gällde att samtliga dagar inom föräldraförsäkringen som utgavs med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning skulle utges med 75 procent av SGI. Av dessa dagar skulle även fortsättningsvis 30 dagar vara förbehållna vardera föräldern utan möjlighet att överlåta dagarna på den andra föräldern. Ändringen gällde alla som tog ut föräldrapenning som avsåg tid från och med 1 januari 1997.

9.6 1 januari 1998

Från och med den 1 januari 1998 gällde att samtliga dagar inom föräldraförsäkringen som utgavs med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning skulle utges med 80 procent av SGI. Av dessa dagar skulle även fortsättningsvis 30 dagar vara förbehållna vardera föräldern utan möjlighet att överlåta dagarna på den andra föräldern. Ändringen gällde alla som tog ut föräldrapenning som avsåg tid från och med den 1 januari 1998.

9.7 1 januari 2000

Från och med den 1 januari 2000 ändrades reglerna gällande ersättningsnivån vid flerbarnsfödelse. De nya reglerna innebar att för barn nummer tre, fyra och så vidare så får föräldrarna sjukpenninggrundad ersättning för samtliga ersättningsdagar utöver de första 360 + 90 dagarna (se kap. 7.1.1). Inga särskilda övergångsregler gäller – för barn födda eller adopterade före den 1 januari 2000 tillämpas lagen i sin äldre lydelse, det vill säga för varje barn utöver det första får föräldrarna 90 dagar på sjukpenningnivå och 90 dagar på garantinivå (prop. 1999/2000:1 utgiftsområde 12, s. 12).

9.8 1 januari 2002

Inga övergångsbestämmelser finns för regeländringarna från och med den 1 januari 2002, följande gäller således. Antalet ersättningsdagar är 480 endast för barn som är födda eller adopterade från och med den 1 januari 2002. För barn som är födda eller adopterade före ikraftträdandet ska lagen tillämpas i sin äldre lydelse. Det innebär att för ett barn fött i december 2001 betalas endast 450 föräldrapenningdagar ut (prop. 2000/01:44, s. 14).

Antalet dagar förbehållna var och en av föräldrarna för barn födda före den 1 januari 2002 är 30 stycken.

För dagar uttagna före den 1 januari 2002 betalas ersättning ut enligt regler som gällde innan lagändringen. Ersättning enligt garantinivå, det vill säga 60 kronor per dag för den som har en SGI som ger ersättning motsvarande 60 kronor eller mindre

per dag, betalas ut för de så kallade sjukpenningdagarna. De 90 lägstanivådagarna kallas fram till den 1 januari 2002 för garantidagar. Ersättningsnivån är dock densamma, det vill säga 60 kronor.

9.9 1 januari 2003

Den 1 januari 2003 höjdes grundnivån till 150 kronor per dag. För dagar som är uttagna mellan den 1 januari 2002 och 31 december 2002 betalas 120 kronor per dag.

9.10 1 januari 2004

Den 1 januari 2004 höjdes grundnivån till 180 kronor per dag. För dagar som är uttagna mellan den 1 januari 2003 och 31 december 2003 betalas 150 kronor per dag.

9.11 1 juli 2006

Den 1 juli 2006 höjdes lägstanivån till 180 kronor för barn födda eller adopterade från och med den 1 juli 2006.

Samtidigt höjdes den övre inkomstgränsen för beräkning av föräldrapenning och övrig dagersättning från 7,5 till 10 prisbasbelopp.

9.12 1 januari 2007

Från och med den 1 januari 2007 multipliceras SGI med 0,989 vid beräkning av föräldrapenning och övrig dagersättning.

9.13 1 januari 2008

Från och med den 1 januari 2008 multipliceras SGI med 0,97 vid beräkning av föräldrapenning och övrig dagersättning.

9.14 1 juli 2008

Den 1 juli 2008 ändrades bestämmelserna om i vilka fall tid för förvärvsavbrott kan beaktas vid ställningstagande till 240-dagarsvillkoret. Den bestämmelse som gällde för en förälder som fått sjukersättning eller aktivitetsersättning upphörde.

En bestämmelse som gäller en förälder som fått kommunalt vårdnadsbidrag tillkom. Bestämmelsen innebär att Försäkringskassan får bortse från den tid som en förälder fått kommunalt vårdnadsbidrag vid bedömning av om föräldern uppfyller 240-dagarsvillkoret.

9.15 1 januari 2009

Från och med den 1 januari 2009 kan den som har sjukersättning beviljad tills vidare arbeta eller utöka sitt arbete utan att rätten till ersättning omprövas. Vid ställningstagande till föräldrapenningens omfattning ska sådant arbete med så kallad steglös avräkning inte beaktas.

9.16 1 januari 2012

Från den 1 januari 2012 har båda föräldrarna möjlighet att samtidigt ta ut föräldrapenning i 30 dagar var under barnets första levnadsår.

För föräldrapenning som avser tid före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser fortfarande tillämpas. Uttag av dubbel dagar kan dock göras för ett barn som är fött före ikraftträdandet, om uttaget avser tid efter ikraftträdandet.

9.17 1 januari 2013

Den 1 januari 2013 höjdes grundnivån till 225 kronor per dag. För dagar som är uttagna mellan den 1 januari 2004 och 31 december 2012 betalas 180 kronor per dag.

9.18 1 januari 2014

Den 1 januari 2014 träder nya bestämmelser ikraft för barn födda 2014 och senare. Vid adoption gäller de nya bestämmelserna barn som adoptivföräldrarna har fått i sin vård från och med den 1 januari 2014.

De nya bestämmelserna innebär bland annat att antalet dagar på de olika ersättningsnivåerna fördelas jämnt mellan föräldrarna.

Tidsramen inom vilken föräldrapenning kan beviljas förlängs dessutom till dess barnet har fyllt 12 år, eller till den senare tidpunkt då barnet slutat femte klass. I och med att tidsgränsen för hur länge föräldrapenning kan betalas ut har höjts, har även kravet på att vårda barn förändrats och anpassats till barnets ålder och utveckling. En annan förändring är att föräldrapenning bara kan betalas ut under högst 96 dagar för barn som fyllt 4 år. För adopterade barn beräknas barnet fyllt fyra år från den dag då föräldrarna har fått barnet i sin vård. 240-dagarsvillkoret tillämpas inte på föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år.

9.19 1 januari 2015

Från den 1 januari 2015 begränsas möjligheten att ansöka om föräldrapenning retroaktivt till 90 dagar.

9.20 1 januari 2016

Den 1 januari 2016 höjdes grundnivån till 250 kronor per dag. För dagar som tas ut mellan den 1 januari 2012 och 31 december 2015 betalas 225 kronor per dag.

Samtidigt utökades antalet reserverade dagar för respektive vårdnadshavare från 60 till 90 dagar. Detta gäller för barn födda den 1 januari 2016 eller senare. Det gäller också vid adoption där en förälder har fått barnet i sin vård den 1 januari 2016 eller senare.

9.21 1 juli 2017

Den 1 juli 2017 begränsas föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn. Begränsningen innebär att för barn som blir bosatta i Sverige efter det första levnadsåret ska föräldradagarna begränsas till 200 dagar. För barn som blir bosatta efter det andra levnadsåret begränsas föräldradagarna till 100 dagar.

Begränsningen omfattar även de barn som blivit bosatta i Sverige efter sitt första levnadsår, men före 1 juli 2017 och där ingen föräldrapenning sedan tidigare har betalats ut för tid före 1 juli 2017.

9.22 1 januari 2019

Från den 1 januari 2019 kan en förälder som besöker mödravården ha rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före beräknat förlossningsdatum fram till och med förlossningsdagen (12 kap. 5 a § SFB).

En förälder har rätt till föräldrapenning när barnet inskolas för att delta i en verksamhet enligt skollagen (2010:800) så som förskola, förskoleklass, grundskola, grundskolsärskola, specialskola, sameskola, internationell skola på grundskolenivå, fritidshem som kompletterar utbildningen i en skolform enligt 2 eller 3, eller verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen. Föräldrapenning i samband med ett barns introduktion beviljas en förälder som inte har barnet i sin vård (12 kap 7 a § SFB).

Källförteckning

EU-förordningar och beslut

Förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EG) nr 988/2009 av den 16 september 2009 om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen

Förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71

Förordning [EG] nr 859/2003 av den 14 maj 2003 om utvidgning av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1408/71

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 av den 24 november 2010 om utvidgning av förordning (EG) nr 883/2004 och förordning (EG) nr 987/2009 till att gälla de tredjelandsmedborgare som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa förordningar

Gemensamma EES-kommitténs beslut nr 76/2011 av den 1 juli 2011 om ändring av bilaga VI (Social trygghet) och protokoll 37 till EES-avtalet

Beslut nr 1/2012 av gemensamma kommittén som inrättats genom avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer av den 31 mars 2012 om ersättande av bilaga II (Samordningen av socialförsäkringssystemen) till avtalet

Beslut F1 om tolkningen av artikel 68 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 när det gäller prioritetsregler vid samtidig rätt till familjeförmåner.

Beslut nr H3 av den 15 oktober 2009 om den dag som ska gälla för fastställandet av de växelkurser som avses i artikel 90 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009

Lagar

Lagen (2013:134) om nordisk konvention om social trygghet

Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

Socialförsäkringsbalken

Lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m.

Lagen (2004:114) om nordisk konvention om social trygghet

Socialtjänstlagen (2001:453)

Föräldraledighetslagen (1995:584)

Lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Lagen (1991:1047) om sjuklön

Folkbokföringslagen (1991:481)

Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Arbetstidslagen (1982:673)

Semesterlagen (1977:480)

Föräldrabalken

Förordningar

Förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst

Förordningen (1982:366) om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS)

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:30) om föräldrapenningsförmåner

Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR)

Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:2) om sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid

Propositioner

Prop. 2016/17:154 Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn

Prop. 2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen

Prop. 2007/08:91 Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform

Prop. 2005/06:1 Budgetpropositionen för 2006, utgiftsområde 10

Prop. 2004/05:108 Vissa frågor om sjukpenninggrundande inkomst och livränta

Prop. 2002/03:80 Ny sambolag

Prop. 2000/01:44 Föräldraförsäkring och föräldraledighet

Prop. 1994/95:147 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 1994/95:42 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 1993/94:220 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 1993/94:147 Jämställdhetspolitiken: Delad makt – delat ansvar

Prop. 1984/85:78 Förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen

Prop. 1978/79:168 Föräldrautbildning och förbättringar av föräldraförsäkringen m.m.

Prop. 1977/78:104 med förslag om utvidgad rätt till ledighet för vård av barn

Prop. 1976/77:117 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m.m.

Prop. 1975:76:133 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m.m.

Prop. 1973:47 Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrade familjeförmåner inom den allmänna försäkringen m.m.

Domar

EU-domstolen C-347/12 Wiering

EU-domstolen C-257/10 Bergström

EU-domstolen C-185/04 Öberg

EU-domstolen C-137/04 Rockler

HFD 2015 ref. 15

HFD 2014 ref 16

HFD 2012 ref. 44

RÅ 2006 ref 32

RÅ 2001 ref 77

RÅ 1997 ref 76

FÖD mål nr 1815–1990

FÖD mål nr 1736–1990

FÖD mål nr 2191/89

FÖD mål nr 832–1984

KR mål nr 403-13

KRG nr 7552-1999

KRNG 750–17

KRNJ 1623–18

KRNJ 1787–16)

KRNS 4110-200

KRNS 6260–18

Dom 2125–1986 av Försäkringsrätten för Mellansverige

Riksförsäkringsverket (RFV) anser

RFV anser 1997:6

Vägledningar

Vägledning (2018:1) Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen

Vägledning (2017:1) Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.

Vägledning (2016:2) Tillfällig föräldrapenning

Vägledning (2005:1) Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar

Vägledning (2004:8) EU-familjeförmåner

Vägledning (2004:7) Förvaltningsrätt i praktiken

Vägledning (2004:5) Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid

Vägledning (2002:12) Adoptionsbidrag

Övrigt

Arbetstidslagen med kommentarer i lydelse från den 14 december 2008, Arbetsmiljöverket 2008, ISBN 978-91-7464-481-4

Domsnytt 2012:081

Domsnytt 2014:021

Domsnytt 2015:07

Domsnytt 2017:009

Domsnytt 2019:07

Domsnytt 2019:08

Domsnytt 2019:09

Domsnytt 2019:021